LGD Blisko Krakowa

Lokalna Strategia Rozwoju

na lata 2023-2027

RADZISZÓW, kwiecień 2026

Fundusze Europejskie dla Małopolski
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO 5

1. Nazwa LGD i forma prawna 5
2. Proces tworzenia partnerstwa i doświadczenie LGD 5
3. Struktura LGD 9
4. Skład organu decyzyjnego 11
5. Proces decyzyjny 11
6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD 13

ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR 15

1. Opis obszaru LGD 15
2. Mapa obszaru objętego LSR 16
3. Spójność obszaru LGD 16

ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR 18

1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowania LSR 18
2. Partycypacja na etapie wdrażania LSR 26
3. Partnerstwo na obszarze LSR 29

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR 30

1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów 30
2. Analiza SWOT 44
3. Określenie grup docelowych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR 49
4. Komplementarność z innymi inicjatywami terytorialnymi 52

ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA 53

1. Zgodność i komplementarność LSR z dokumentami strategicznymi 53
2. Wartość dodana podejścia LEADER 56
3. Opis sposobu integrowania sektorów, partnerów, zasobów, branż 58

ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI 60

1. Powiązanie celów z wynikami analizy potrzeb i potencjałów 60
2. Cele i przedsięwzięcia oraz źródła ich finansowania 62
3. Wskaźniki 73

ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU 76

1. Charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD 76
2. Kryteria 76
3. Innowacyjność 77

ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA 79

1. Harmonogram osiągania celów i wskaźników 79
2. Kamienie milowe 79

ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR 80

1. Źródła finansowania i plan wykorzystania budżetu 80

2. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR 81
3. Inne źródła finansowania 82
ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA 83
1. Zasady przeprowadzania monitoringu i ewaluacji 83
2. Proces aktualizacji LSR 84
ROZDZIAŁ XI. WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY 87
ROZDZIAŁ XII. ZAŁĄCZNIKI DO LSR 88
1. Cele i przedsięwzięcia 88
2. Plan działania - wskazujący harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu 90
3. Budżet LSR - w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia 96
4. Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata 97

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. Nazwa LGD i forma prawna

Nazwa LGD: Blisko Krakowa
Status prawny LGD: stowarzyszenie
Data rejestracji w Sądzie Rejestrowym: 07.11.2008 roku
KRS: 0000317450, **NIP:** 9442193897 **REGON:** 120823770

Lokalna Grupa Działania funkcjonuje pod nazwą: Blisko Krakowa. Działa jako stowarzyszenie „specjalne", które powstało w oparciu **o art. 15 ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.** Obecnie LGD działa na mocy: **ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 2261)**, **rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r**., **ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 ze zmianami); ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz. U. z 2023 r. poz. 412), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o Wspieraniu Rozwoju Obszarów Wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. 2015 poz. 349)**, **rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006** oraz Statutu. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Blisko Krakowa" jest partnerstwem, składającym się z przedstawicieli lokalnych grup interesu sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, natomiast nadzór nad jego działalnością sprawuje Marszałek Województwa Małopolskiego. Biuro LGD Blisko Krakowa mieści się przy ul. Szkolnej 4, w miejscowości Radziszów w Gminie Skawina.

2. Proces tworzenia partnerstwa i doświadczenie LGD

Lokalna Grupa Działania Blisko Krakowa powołana została w celu działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz wzmacniania aktywności ludności wiejskiej, w tym kształtowania postaw przedsiębiorczych, wspierania działań kooperacyjnych w sektorze gospodarczym, rozwijania potencjału turystycznego i rekreacyjnego obszaru, promocji aktywnego stylu życia, troski o dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze oraz wspierania działalności organizacji pozarządowych. Inicjatorami powołania stowarzyszenia były samorządy gmin Skawina, Czernichów, Mogilany oraz Świątniki Górne.
Szczególnie istotnym jest, iż LGD współtworzone było i jest kierowane przez mieszkańców obszaru Blisko Krakowa – osoby istotnie zaangażowane w działania związane z poprawą jakości życia lokalnej społeczności. W czerwcu 2015 r. powiększeniu uległ zasięg terytorialny obszaru objętego LSR, w związku z rozszerzeniem składu stowarzyszenia o dwie nowe gminy: Liszki oraz Zabierzów.
Proces budowania partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania rozpoczął się w grudniu 2007 roku, gdy z inicjatywą utworzenia LGD wystąpił Burmistrz Miasta i Gminy Skawina, dając tym samym początek współpracy międzygminnej w tym obszarze. Jako pierwsze na propozycję współpracy pozytywnie odpowiedziały władze gmin Mogilany oraz Świątniki Górne. W celu uzyskania pełnej informacji dotyczącej zasad budowania i funkcjonowania

Lokalnej Grupy Działania, zorganizowano spotkanie władz gmin zainteresowanych współpracą w ramach LGD z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego (29.01.2008 r.). Efektem spotkania było podjęcie przez władze decyzji o utworzeniu zespołu koordynacyjnego LGD ds. założenia stowarzyszenia i opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju, w skład którego weszli przedstawiciele poszczególnych gmin.
W toku prac do partnerstwa dołączyła także gmina Czernichów, pozytywnie odpowiadając na zaproszenie Burmistrza Miasta i Gminy Skawina z dnia 18.02.2008 r. Wszystkie cztery gminy podjęły następnie uchwały o przystąpieniu do stowarzyszenia Blisko Krakowa:
Czernichów nr XVIII/249/08 z dnia 29.02.2008 r.,
Mogilany nr XV/116/2008 z dnia 31.03.2008 r.,
Skawina nr XVII/158/08 z dnia 20.02.2008 r.,
Świątniki Górne nr XIX/132/2008 z dnia 31.03.2008 r.
Oprócz decyzji podejmowanych na poziomie władz samorządowych, w proces budowania partnerstwa zaangażowano także społeczność lokalną. Zorganizowane zostały gminne spotkania informacyjne, których celem było zapoznanie mieszkańców z zasadami podejścia LEADER oraz możliwościami uzyskania wsparcia finansowego w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Przeprowadzono także ankietę, która pozwoliła wyznaczyć priorytetowe zadania LSR. W każdej z gmin odbyło się jedno spotkanie informacyjne prowadzone przez eksperta z Ośrodka Doradztwa Rolniczego (Czernichów 7.04.2008 r.; Mogilany 9.04.2008 r.; Skawina 13.03.2008 r.; Świątniki Górne 11.04.2008 r.). Zebranie założycielskie stowarzyszenia Blisko Krakowa odbyło się 15.04.2008 r. w sali obrad Urzędu Miasta i Gminy Skawina. Uczestniczyły w nim 22 osoby reprezentujące sektor społeczny, gospodarczy i publiczny z obszaru gmin Czernichów, Mogilany, Skawina i Świątniki Górne. Stowarzyszenie zostało wpisane do KRS w dniu 7.11.2008 r. pod numerem 317450.
W efekcie prowadzonych analiz i opracowanych planów strategicznych dla obszaru funkcjonalnego w ramach projektu „Razem Blisko Krakowa – zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego" oraz rozwijającej się współpracy międzygminnej i międzysektorowej, zdecydowano o rozszerzeniu obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju oraz przyjęciu w poczet członków stowarzyszenia Gminy Liszki i Gminy Zabierzów (Uchwała nr XI/1/15 Zarządu stowarzyszenia Blisko Krakowa z dnia 17.06.2015 r.).
W przypadku Gminy Liszki oznacza to potwierdzenie ścisłych relacji, wypracowanych podczas dotychczasowej współpracy i potwierdzonych w ramach Partnerstwa, a w przypadku Gminy Zabierzów – zawiązanie nowej współpracy, powodowane wspólnymi uwarunkowaniami geograficznymi, przestrzennymi, społeczno-gospodarczymi oraz określonymi na ich podstawie jednolitymi celami rozwoju.
Współpraca wszystkich gmin realizowana jest ponadto w ramach Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, które realizuje Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Realizacja strategii LGD Blisko Krakowa – PROW 2007–2013

W latach 2009-–2015 Lokalna Strategia Rozwoju realizowana była na terenie czterech gmin założycielskich. Za pośrednictwem LGD mieszkańcy, organizacje społeczne, przedsiębiorcy i samorządy zrealizowały szereg przedsięwzięć służących rozwojowi obszaru, wykorzystując łącznie kwotę 7 087 558,39 zł przede wszystkim na realizację projektów z zakresu:

- odnowy i rozwoju wsi (13 projektów na kwotę 3 194 359,15 zł; 43,16% budżetu),
- małych projektów (95 projektów na kwotę 1 797 664,86 zł; 24,08% budżetu),
- tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw (8 projektów na kwotę 611 438,50 zł; 8,19% budżetu),
- projekt współpracy (1 projekt na kwotę 22 424,30 zł; 0,32% budżetu),
- funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja (1 461 671,58 zł; 20,62% budżetu).

Ogólnie w ramach Osi 4 Leader na lata 2007-2013 LGD Blisko Krakowa wykorzystało 95,3 % przyznanego budżetu. Ponadto, przez cały okres wdrażania LSR, biuro LGD prowadziło konsultacje dla beneficjentów oraz szkolenia związane z ogłaszanymi naborami. W każdej z gmin pracowali wyznaczeni koordynatorzy ds. małych projektów.

W doświadczenie LGD Blisko Krakowa w realizacji projektów i przedsięwzięć finansowanych ze środków innych niż PROW 2007-2013 wpisują się następujące działania. Na podstawie przygotowanej przez LGD koncepcji sieci szlaków turystycznych, gminy tworzące LGD aplikowały w ramach MRPO o przyznanie pomocy finansowej na realizację projektu pt. „Budowa kompleksowego produktu turystycznego – Skarby Blisko Krakowa". W 2014 roku projekt uzyskał dofinansowanie ze środków MRPO w kwocie 3,7 mln zł. Autorski pomysł LGD wynikał bezpośrednio z realizacji działań w ramach wdrażania PROW na lata 2007-2013, a samo stowarzyszenie pełniło funkcję doradczą w projekcie. Od 2013 r. LGD Blisko Krakowa było partnerem w projekcie „Razem Blisko Krakowa – zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego", współfinansowanego w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 oraz środków krajowych o wartości wsparcia: 2,23 mln zł. Głównym celem projektu było zacieśnienie współpracy pomiędzy gminami w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów oraz doskonalenia mechanizmów tej współpracy, a także przygotowanie dokumentów niezbędnych do efektywnego ubiegania się o dofinansowanie ze środków UE w ramach budżetu 2014-2020. Projekt swoim zasięgiem obejmował gminy: Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina i Świątniki Górne. Obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa", tworzony przez wspomniane 5 gmin, to obszar bezpośrednio graniczący z metropolią – Krakowem, na którym przenikają się i wzajemnie uzupełniają funkcje związane m.in. z: rynkiem pracy, edukacją, handlem i usługami, a także kulturą, sportem i rekreacją, ochroną środowiska, aktywnością społeczną, komunikacją oraz mieszkalnictwem. Pozostaje on pod silnym wpływem – wzmacniającego się w czasie i rozszerzającego w przestrzeni – oddziaływania Krakowa. Partnerzy w toku rozmów i dyskusji na temat roli i przyszłości obszaru funkcjonalnego, bazując na wynikach badań społecznych i analiz diagnostycznych, doszli do wniosku, że konieczne jest pogłębienie i rozszerzenie współpracy m.in. w ramach dostępnej struktury LGD Blisko Krakowa. Uznano, że procesy rozwojowe sąsiednich gmin, ich charakter oraz położenie, są typowe dla gmin LGD.

Od 2016 roku stowarzyszenie Blisko Krakowa wdraża Strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2016-2022 na obszarze rozszerzonym o obszar 2 gmin, tj. Liszek i Zabierzowa. Obejmuje ona wsparcie w ramach 4 celów szczegółowych: I. Poprawa jakości życia na obszarze Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo i zasoby społeczno-gospodarcze,
II. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w tym innowacyjnej, i wzrost zatrudnienia na obszarze Blisko Krakowa,
III. Kształtowanie tożsamości lokalnej w szczególności przez zachowanie i/lub ochronę dziedzictwa historycznego i kulturowego obszaru Blisko Krakowa a także dbałość o ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym,
IV. Rozwój kompetencji, wiedzy i aktywności społeczności Blisko Krakowa na rzecz podniesienia jakości życia i zwiększenia jej udziału w realizacji LSR, poprzez działania realizowane przez stowarzyszenie Blisko Krakowa.

Środki przyznane LGD Blisko Krakowa w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 w wysokości 2 904 000,00 EUR pozwoliły do tej pory na założenie 31 działalności gospodarczych oraz rozwój 33 istniejących przedsiębiorstw, a tym samym utworzenie ponad 70 nowych miejsc pracy. Łączna wartość pomocy na projekty z zakresu przedsiębiorczości to ponad 1,1 mln EUR. Ponadto, wsparciem objętych zostało prawie 50 nowych, zmodernizowanych lub doposażonych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (m.in. place zabaw, siłownie zewnętrzne i wewnętrzne, boiska, strefy sportu i rekreacji, ścieżki rekreacyjne, świetlice wiejskie, izby regionalne, sale tradycji). Dofinansowano również budowę oraz przebudowę dróg publicznych. W ramach realizacji LSR wsparte zostały także przedsięwzięcia i podmioty działające w sferze kultury, zrealizowano projekty promujące markę Skarby Blisko Krakowa, a także operacje mające na celu wzmocnienie kapitału społecznego i podniesienie świadomości mieszkańców obszaru w zakresie ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu (zorganizowano wiele wydarzeń na obszarze, wydano publikacje, doposażono orkiestry i stowarzyszenia w instrumenty oraz stroje regionalne). Łącznie dofinansowano ok. 70 projektów niekomercyjnych o wartości ponad 1,3 mln EUR. W okresie realizacji PROW 2014-2020 Lokalna Grupa Działania Blisko Krakowa zrealizowała także

2 projekty własne o wartości prawie 23 tys. EUR oraz projekt współpracy pn. „Wyskocz za Kraków" o wartości ponad 22 tys. EUR.
Prowadzone przez stowarzyszenie działania aktywizujące lokalną społeczność koncentrowały się głównie na informowaniu mieszkańców o głównych założeniach LSR, zasadach oceny i wyboru operacji oraz wspieraniu beneficjentów w realizacji ich projektów. W tym celu biuro LGD oraz gminni koordynatorzy świadczyli bezpłatne doradztwo, organizowano spotkania informacyjno-konsultacyjne i szkoleniowe dla mieszkańców i osób zainteresowanych pozyskaniem dotacji w ramach PROW, promowano działalność LGD poprzez udział w wielu wydarzeniach organizowanych na obszarze.

W okresie programowania 2007–2013 oraz 2014–2020 stowarzyszenie Blisko Krakowa realizowało również projekty z wykorzystaniem środków pozyskanych z programów innych niż PROW. Były to m.in.:

- „Budowa kompleksowego produktu turystycznego – Skarby Blisko Krakowa (dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego) – LGD pełniło funkcję doradczą;
- Projekt partnerski: Razem Blisko Krakowa i zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego (współfinansowanie w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014 oraz środków krajowych;
- „Czysta Energia Blisko Krakowa" (dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 – LGD pełniło funkcję lidera projektu);
- Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych: Otwarty Konkurs Ofert - kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (współfinansowanie ze środków Powiatu Krakowskiego). Kolejne edycje „Zabawy Odkrywaj Skarby Blisko Krakowa".

Jak już wyżej wspomniano Lokalna Grupa Działania Blisko Krakowa jako lider, współrealizowała kluczowy projekt pod nazwą „Czysta Energia Blisko Krakowa" przy partycypacji pięciu partnerskich gmin Powiatu Krakowskiego: Czernichowa, Liszek, Skawiny, Świątnik Górnych oraz Zabierzowa. Projekt umożliwił pozyskanie dofinansowania w ramach Działania 4.1 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii Poddziałanie 4.1.1 Rozwój infrastruktury produkcji energii ze źródeł odnawialnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (RPO WM). Przedmiotem projektu był zakup oraz montaż jednostek wytwarzających energię cieplną i elektryczną wykorzystujących odnawialne źródła energii, tj.: układów fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych, pomp ciepła, a także pieców na biomasę. Urządzenia te, w ramach realizacji projektu, były montowane w indywidualnych gospodarstwach domowych oraz obiektach użyteczności publicznej na terenie Gmin Partnerskich. Realizacja projektu „Czysta Energia Blisko Krakowa" przyczyniła się niewątpliwie do wyeliminowania, bądź zmniejszenia pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery przez budynki jednorodzinne lub budynki użyteczności publicznej. Instytucja Zarządzająca Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na realizację projektu przyznała dofinansowanie w kwocie 15 275 776,37 PLN. Całkowita wartość projektu wyniosła 27 738 790,60 PLN.

Również członkowie stowarzyszenia w ciągu ostatnich lat realizowali szereg projektów i działań, które były finansowane z różnych źródeł poza PROW. Te projekty miały na celu wspieranie rozwoju obszaru, który był zgodny z celami obu poprzednich Lokalnych Strategii Rozwoju. Wdrażały wiele projektów, zarówno inwestycyjnych, jak i miękkich, finansowanych ze środków obu perspektyw finansowych. Korzystały one zarówno z funduszy regionalnych (MRPO, RPO WM), jak i z wielu programów krajowych oraz innych źródeł finansowania poza budżetem UE, w tym także ze środków własnych. Te działania przyczyniły się do kompleksowego rozwoju obszaru. Projekty, które były najbardziej zgodne ze strategiami LGD Blisko Krakowa, obejmowały przede wszystkim modernizację infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, renowację zabytków, organizację wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych, znakowanie ścieżek i szlaków turystycznych oraz ulepszanie infrastruktury komunalnej. Oprócz gmin, stowarzyszenia, które są także częścią LGD realizowały głównie projekty miękkie o charakterze społecznym.

Podobny kontekst odnosi się do przedsiębiorców, którzy także korzystali z różnych form dofinansowania swoich działań, zarówno ze środków PROW, jak i innych funduszy z budżetu UE.

Realizacja wszelkich działań, projektów i operacji za sprawą działalności LGD oraz wdrażania programu LEADER w latach 2007-2013 oraz 2014-2020 znacząco przyczyniła się do rozwoju obszaru. Wzmocniły także zdolność indywidualnych osób i instytucji do inicjowania ważnych przedsięwzięć sprzyjających rozwojowi. Nie ulega wątpliwości, że podjęte działania zaowocowały pozytywnymi i wymiernymi efektami w obszarach gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Działalność LGD skutkowała m.in. aktywizacją społeczną mieszkańców, wsparciem dla kultury i lokalnych tradycji oraz wspomaganiem lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy. Przyczyniła się też do bardziej efektywnego i funkcjonalnego wykorzystania przestrzeni, poprawy estetyki i porządku przestrzennego obszaru, a także ochrony środowiska i promowania zrównoważonego rozwoju.

Zespół LGD Blisko Krakowa, który będzie zaangażowany we wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) na lata 2023-2027, od początku funkcjonowania, gromadził cenne doświadczenia poprzez realizację różnorodnych operacji, działań, przedsięwzięć i własnych projektów. To samo grono osób, które odgrywa kluczową rolę we wdrażaniu obecnej strategii, zostało zaplanowane do prowadzenia nowej LSR. Dzięki zdobytej wiedzy na temat aktywizacji mieszkańców, zrozumieniu ich problemów, oraz efektywnych metod komunikacji, nowa strategia w pełnym przekonaniu nie tylko będzie skuteczniej i efektywniej wdrażana, ale także będzie ukierunkowana na rzeczywiste potrzeby mieszkańców. Równocześnie będzie zdolna do właściwego rozpoznania i wzmocnienia potencjału obszaru. Wykorzystane zostaną także doświadczenia dotyczące obsługi beneficjentów, dystrybucji informacji, doradztwa, aktualizacji strategii, monitoringu, a także kontroli.

Poprzez wieloletnią współpracę z mieszkańcami i lokalnymi organizacjami, zarząd, pracownicy i wolontariusze LGD stali się rozpoznawalni i zyskali społeczne zaufanie, co ułatwi współpracę przy realizacji nowej strategii. Ponadto, dzięki realizacji własnych projektów stowarzyszenia, kadra nabyła doświadczenia w pozyskiwaniu funduszy unijnych z innych programów, zdobywając wiedzę, która pomoże w efektywniejszym wdrażaniu nowej LSR. Realizacja projektów w ramach dostępnych programów operacyjnych pozwoliła pracownikom poznać procesy konsultacji społecznych, dialogu społecznego oraz edukacji nieformalnej osób dorosłych. Każdy z pracowników, podczas pracy w stowarzyszeniu, nabył niezbędne kompetencje do pracy z lokalną społecznością, takie jak: budowanie relacji, komunikatywność, myślenie analityczne, organizacja pracy i zaangażowanie.

Rozległe, wieloletnie doświadczenie i aktywność LGD Blisko Krakowa, zasługuje na podkreślenie. Działania, które zostały przeprowadzone zarówno w ramach PROW, jak i zdolność do pozyskania finansowania z różnych źródeł na istotne projekty społeczne i gospodarcze, a także umiejętność przyciągania nowych członków (w tym gmin), świadczą o doświadczeniu, kompetencjach i głębokim zrozumieniu lokalnych warunków rozwojowych obszaru, na którym LGD działa. Zdobyte doświadczenie i ugruntowana pozycja gwarantują możliwość podejmowania efektywnych działań mających na celu realizację konkretnych projektów i implementację strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność również w nowym okresie programowania 2023 – 2027.

3. Struktura LGD

Strukturę stowarzyszenia Blisko Krakowa tworzą: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna oraz Biuro stowarzyszenia.

Walne Zebranie Członków stanowi najwyższą władzę stowarzyszenia. Odpowiedzialne jest przede wszystkim za uchwalanie kierunków i programu działania stowarzyszenia, podejmowanie uchwał w sprawie zatwierdzenia LSR, zatwierdzanie procedur i kryteriów wyboru operacji oraz wybór i odwołanie członków Zarządu, Komisji

Rewizyjnej i Rady, a także rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań finansowych tych organów oraz podejmowanie pozostałych decyzji przewidzianych w statucie.
Według stanu na maj 2023 r., Walne Zebranie Członków składa się z 85 członków, w tym 8 podmiotów reprezentujących sektor publiczny, 23 osoby reprezentujące sektor gospodarczy oraz 54 osoby reprezentujące sektor społeczny. Skład WZC jest więc reprezentatywny dla specyfiki obszaru objętego LSR oraz przyjętych kierunków działania:

- **Grupę interesu sektora publicznego:** reprezentują przedstawiciele gmin wchodzących w skład stowarzyszenia (wójtowie, burmistrzowie oraz ich zastępcy, a także przedstawiciele JST);
- **Grupę interesu sektora gospodarczego**: reprezentują przedstawiciele przedsiębiorstw oraz podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze objętym LSR;
- **Grupę interesu sektora społecznego:** reprezentują mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz inne dobrowolne zrzeszenia i ruchy obywatelskie.

Żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji w stowarzyszeniu. Struktura zapewnia reprezentację poszczególnych grup, w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców.

Zarząd stowarzyszenia Blisko Krakowa składa się z 7 członków, wybieranych i odwoływanych spośród osób fizycznych będących członkami stowarzyszenia lub reprezentantami członków stowarzyszenia – osób prawnych. Zarząd działa w imieniu stowarzyszenia realizując cele statutowe, kieruje całokształtem działalności stowarzyszenia (na podstawie uchwał WZC), a także reprezentuje stowarzyszenie i kieruje jego bieżącą działalnością w okresie między Walnymi Zebraniami Członków.

Rada Lokalnej Grupy Działania Blisko Krakowa to organ, do którego kompetencji należy przede wszystkim dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR. Szczegółowy opis Rady znajduje się w dalszej części strategii.

Komisja Rewizyjna jest organem, do którego podstawowych kompetencji należy kontrolowanie działalności stowarzyszenia, ze szczególnym uwzględnieniem działalności finansowej (w tym występowanie do Zarządu z wnioskami pokontrolnymi oraz żądanie wyjaśnień), a także dokonywanie oceny pracy Zarządu.

Biuro stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Blisko Krakowa jest jednostką administracyjną, która zapewnia pełną obsługę w zakresie spraw administracyjnych, finansowych i organizacyjnych. Prowadzi bieżące sprawy LGD, między innymi poprzez inspirowanie i podejmowanie działań na rzecz stowarzyszenia. Biurem kieruje kierownik biura zatrudniony przez Zarząd stowarzyszenia, który może z upoważnienia Zarządu reprezentować stowarzyszenie w granicach umocowania.

Stowarzyszenie, poprzez różnorodne działania takie jak, otwartość, ciągły dialog społeczny, konsultacje, badania ankietowe, warsztaty, szkolenia, kontakty robocze, udział w lokalnych wydarzeniach oraz projekty łączące różne sektory i właściwie dobrane kanały oraz narzędzia komunikacji, dąży do pogłębienia relacji z lokalną społecznością w procesach przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), a zwłaszcza w czasie jej realizacji. Istotna jest tu rola lokalnych liderów z różnych sektorów, którzy są kluczowi dla funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania (LGD). W LSR zaplanowano dla nich specjalne wsparcie, co pozwala na skuteczną współpracę na etapie przygotowania, wdrażania i ewaluacji strategii. Trafność, adekwatność i efektywność interwencji na rzecz rozwoju lokalnej społeczności zapewniają współpraca przedstawicieli różnych sektorów. Doświadczenie LGD, jego potencjał instytucjonalny oraz zbudowana sieć relacji z partnerami gwarantują właściwe gospodarowanie środkami publicznymi, co ma kluczowe znaczenie dla partycypacyjnej formuły działania w kontekście realizacji LSR.

4. Skład organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym Lokalnej Grupy Działania Blisko Krakowa, jest Rada składająca się z 8 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków spośród członków stowarzyszenia. Do kompetencji Rady należy przede wszystkim dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR, a także ustalanie przyznanej kwoty wsparcia.

W skład Rady wchodzą przedstawiciele następujących grup interesu sektorów:

- publiczny – 2 osoby (25,00% całego składu Rady),
- społeczny – 3 osoby (37,50%),
- gospodarczy – 3 osoby (37,50%).

Na etapie tworzenia LSR nie zidentyfikowano wśród członków Rady grup interesu, które posiadają więcej niż 49% praw głosu, a zatem żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.

Do zadań Rady należy w szczególności:

- wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR,
- ustalanie kwoty wsparcia.

W skład organu wchodzą osoby, które posiadają zarówno odpowiedzenie kwalifikacje, jak i doświadczenie zawodowe w pozyskiwaniu dotacji. Członkowie Rady są mieszkańcami obszaru działania LGD lub reprezentują instytucje działające na jego terenie (organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, organy władz lokalnych). Są to osoby aktywnie pracujące na rzecz lokalnej społeczności, w związku z czym znają problemy obszaru aktywnie deklarują chęć i potrzebę włączenia się w procesy rozwojowe obszaru LGD. Członkowie Rady znają tematykę „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027" oraz „Funduszy dla Małopolski 2021-2027", a także dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD. Szczegółowy zakres wymagań na poszczególnych stanowiskach oraz rozwiązania zastosowane w celu zapewnienia spełnienia wymagań reguluje Regulamin Rady.

W celu profesjonalnej realizacji zadań LGD Blisko Krakowa oraz podnoszenia wiedzy i kompetencji członków organu decyzyjnego, został opracowany i przyjęty przez Zarząd dokument „Plany szkoleń – Polityka szkoleniowa stowarzyszenia Blisko Krakowa". Coroczne plany szkoleń przygotowywane będą w oparciu o zgłoszone przez przedstawicieli organu decyzyjnego zapotrzebowania.

5. Proces decyzyjny

Decyzje Rady, w szczególności decyzje w sprawach związanych z oceną i wyborem operacji, podejmowane są w formie uchwały zwykłą większością głosów (każdy członek Rady dysponuje jednym głosem). Tryb głosowania określają procedury wyboru – decyzje podejmowane są poprzez wypełnienie karty oceny operacji.
W trakcie posiedzenia Rady sporządzane są protokoły, dokumentujące przebieg posiedzenia Rady, procesu oceny i wyboru operacji, rozpatrywanie odwołań lub wybór wykonawców operacji własnej. Protokół z posiedzenia Rady sporządzany jest w terminie 3 dni od zakończenia oceny i wyboru operacji lub zakończenia procedury odwoławczej. Protokół jest publikowany na stronie internetowej LGD. W ten sposób zapewniana jest pełna transparentność działania Rady. Jako wyraz bezstronności członek Rady nie może być równocześnie członkiem Zarządu lub Komisji Rewizyjnej.
Warunkiem koniecznym dla prawidłowości przeprowadzenia procesu decyzyjnego jest zagwarantowanie przedstawicielstwa każdego z sektorów (społecznego, gospodarczego i publicznego). Zarząd stowarzyszenia Blisko Krakowa prowadzi ponadto rejestr interesów, bazujący na oświadczeniach przedstawicieli organu

decyzyjnego. Członkowie Rady są zobowiązani zachować bezstronność w wyborze operacji. Członek Rady lub jego reprezentant, który: jest wnioskodawcą wybieranej przez Radę operacji, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę, zgłosi inne powiązanie z daną operacją lub co do którego zachodzi podejrzenie stronniczości przy wyborze danej operacji, zostaje wykluczony z tego wyboru. Regulamin funkcjonowania Rady zakłada ponadto obowiązek wyłączenia członków Rady w przypadku stwierdzenia innych powiązań. Na podstawie deklaracji Przewodniczący Rady wraz z Sekretarzem Rady kontrolują, czy skład Rady obecny na posiedzeniu pozwala na zapewnienie warunku, aby na poziomie podejmowania decyzji w Radzie, ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji.

Dla zapewnienia prawidłowości wyborów dokonanych przez członków Rady LGD Blisko Krakowa, przewidziane są także działania dyscyplinujące w przypadku, gdy członek organu decyzyjnego opuścił 3 kolejne posiedzenia Rady bez usprawiedliwienia lub nierzetelnie wywiązuje się z powierzonych mu obowiązków.

Stwierdzenie nabycia lub utraty członkostwa w stowarzyszeniu następuje na podstawie uchwały Zarządu stowarzyszenia. Natomiast w przypadku organów LGD, wybór i odwołanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady odbywa się w głosowaniu tajnym bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania członków. Członkowie Zarządu i Komisji Rewizyjnej są wybierani i odwoływani przez Walne Zebranie Członków. Rada jest wybierana przez Walne Zebranie spośród jego członków. Walne Zebranie Członków jest zwoływane przez Zarząd co najmniej raz na rok z własnej inicjatywy lub na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej, lub wniosek co najmniej 10% członków stowarzyszenia. W Walnym Zebraniu Członków mogą uczestniczyć zaproszeni przez Zarząd goście.

Organem odpowiedzialnym za opracowanie projektu Lokalnej Strategii Rozwoju (ewentualnie jego zmiany) jest Zarząd stowarzyszenia. Natomiast organem uprawnionym do uchwalenia LSR oraz kierunków i programu działania stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków.

Zasady funkcjonowania Zarządu regulowane są przez Statut stowarzyszenia, kompetencje Zarządu obejmują:

- przyjmowanie i wykluczanie członków stowarzyszenia,
- reprezentowanie stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu,
- kierowanie bieżącą pracą stowarzyszenia,
- zwoływanie Walnego Zebrania Członków,
- zatrudnianie kierownika oraz innych pracowników Biura stowarzyszenia,
- ustalanie zasad wynagradzania pracowników Biura stowarzyszenia,
- ustalanie regulaminu Biura stowarzyszenia,
- opracowanie projektu LSR i innych dokumentów niezbędnych do realizacji LSR, a także wykonywanie innych czynności związanych z jej realizacją, nie zastrzeżonych dla Rady i Walnego Zebrania,
- aktualizacja LSR,
- ustalanie procedur oraz lokalnych kryteriów wyboru operacji w ramach realizacji LSR oraz ich zmian,
- analiza składanych przez członków stowarzyszenia lub osoby z zewnątrz pomysłów, inicjatyw czy innych aktywności, rekomendacje, oraz w przypadku zasadności w świetle prawidłowej i skutecznej realizacji przepisów oraz strategii wdrożenie,
- składanie rocznych raportów na Walne Zebranie Członków dotyczących pomysłów i inicjatyw zgłaszanych przez członków oraz zewnętrzne jednostki wraz z rekomendacjami oraz podjętymi działaniami.

Zgodnie ze statutem, Zarząd składa się z 7 członków, w tym Prezesa, dwóch Wiceprezesów, Skarbnika, Sekretarza i dwóch innych członków Zarządu wybieranych przez Walne Zebranie Członków. Do reprezentowania

stowarzyszenia upoważniony jest Prezes lub Wiceprezes Zarządu jednoosobowo, a do zaciągania zobowiązań – Prezes lub Wiceprezes Zarządu łącznie ze Skarbnikiem lub innym członkiem Zarządu działającym z upoważnienia Zarządu.

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Poniżej wskazano dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD z podaniem sposobu ich uchwalania i aktualizacji oraz opisem głównych kwestii, które są w nich zawarte.
Głównymi dokumentami regulującymi funkcjonowanie LGD Blisko Krakowa są: Statut stowarzyszenia Blisko Krakowa, Regulamin funkcjonowania Rady LGD Blisko Krakowa (organ decyzyjny) Regulamin funkcjonowania Zarządu stowarzyszenia Blisko Krakowa, Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej stowarzyszenia Blisko Krakowa oraz Regulamin Biura LGD.

- **Statut stowarzyszenia Blisko Krakowa**

Reguluje najważniejsze kwestie przewidziane w Ustawie z dn. 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261): nazwę stowarzyszenia, teren działania i siedzibę stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, wskazuje władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Wskazuje ponadto organ nadzoru nad stowarzyszeniem, jakim jest Marszałek Województwa Małopolskiego, a także określa organ kompetentny w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji, zatwierdzania procedur i kryteriów wyboru operacji oraz zawiera uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji). Statut jest uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków stowarzyszenia. Podjęcie uchwały w sprawie zmiany Statutu wymaga bezwzględnej większości głosów, przy obecności co najmniej połowy członków Walnego Zebrania.

- **Regulamin funkcjonowania Rady LGD Blisko Krakowa**

Dokument zawiera przede wszystkim:

- szczegółowe kompetencje Rady,
- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń,
- szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny),
- szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji,
- zasady protokołowania posiedzeń,
- zasady wynagradzania członków Rady.

Regulamin Rady jest uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków. Od 2024 r. Regulamin Rady uchwala i zmienia Rada.

- **Regulamin funkcjonowania Zarządu stowarzyszenia Blisko Krakowa**

Zawiera zapisy dotyczące:

- podziału zadań pomiędzy członków Zarządu,
- zasad organizacji posiedzeń Zarządu,
- zasady protokołowania posiedzeń.

Regulamin Zarządu jest uchwalany i zmieniany przez Zarząd.

❖ **Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej stowarzyszenia Blisko Krakowa**

Określa w szczególności:

- szczegółowe kompetencje organu,
- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji,
- zasady prowadzenia działań kontrolnych,
- zasady protokołowania posiedzeń.

Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej jest uchwalany i zmieniany przez Komisję Rewizyjną.

❖ **Regulamin Biura stowarzyszenia Blisko Krakowa**

Określa zasady funkcjonowania Biura, w tym:

- uprawnienia kierownika biura,
- strukturę organizacyjną biura,
- podział zadań (oraz metody pomiaru) w zakresie doradztwa,
- podział zadań (oraz metody pomiaru) w zakresie animacji lokalnej i współpracy.

Regulamin Biura jest uchwalany i zmieniany przez Zarząd.

Uchwalanie i aktualizacja Statutu dokonywana jest w drodze uchwały podejmowanej przez Walne Zebranie Członków. Projekty zmian w tym dokumencie przesyłane są do członków LGD w terminach określnych w statucie oraz są publikowane na stronie internetowej stowarzyszenia. Uchwalanie i aktualizacja Regulaminu Rady należy od 2024 r. do kompetencji Rady, uchwalenie i aktualizacja Regulaminu Zarządu oraz Regulaminu Biura dokonywana jest w drodze uchwały podejmowanej przez Zarząd, natomiast uchwalenie i aktualizacja Regulaminu pracy Komisji Rewizyjnej należy do kompetencji członków Komisji Rewizyjnej.

Oprócz wymienionych powyżej dokumentów funkcjonowanie stowarzyszenia regulują także:

- ❖ Zasady rekrutacji i zatrudniania pracowników oraz zasady zlecania zadań Lokalnej Grupy Działania Blisko Krakowa, regulujące zasady zatrudniania pracowników na podstawie umowy o pracę (w tym zasady naboru i weryfikacji dokumentów, przeprowadzania procedury naboru oraz ogłaszania wyników), a także zasady zlecania zadań w formach innych niż stosunek pracy;
- ❖ Polityka bezpieczeństwa danych osobowych stowarzyszenia Blisko Krakowa, regulująca zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD, a także zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych;
- ❖ Karty opisu stanowisk pracy, zawierające szczegółowe opisy zadań na poszczególnych stanowiskach pracy, kwalifikacje i wymagania niezbędne do wykonywania powierzonych czynności oraz zakres odpowiedzialności i uprawnień przypisanych dla danego pracownika.

Uchwalanie i aktualizacja ww. dokumentów należy do kompetencji Zarządu stowarzyszenia.

ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

1. Opis obszaru LGD

Obszar LGD Blisko Krakowa, który objęty jest Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, zwaną dalej LSR, tworzy 6 gmin powiatu krakowskiego: Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina (bez obszaru miasta), Świątniki Górne i Zabierzów. Gminy pozostają ze sobą w bezpośrednim lub dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar.

Łączna powierzchnia obszaru wynosi 400 km2, co stanowi 32% całej powierzchni powiatu krakowskiego. Charakterystyczne dla tego obszaru jest również to, iż w większości tworzą go gminy bezpośrednio graniczące z miastem Kraków, otaczając go od strony zachodniej i południowo-zachodniej. Największą z gmin jest Gmina Zabierzów (99 km2), a najmniejszą Gmina Świątniki Górne (20 km2). Liczba mieszkańców obszaru na koniec 2020 r. wynosiła 108 393 osób, co stanowiło 4,43% mieszkańców Małopolski, a 36,66% wszystkich mieszkańców powiatu krakowskiego. Najludniejszą jednostką jest również Gmina Zabierzów (28,7 tys. mieszkańców), a najmniejszą liczbę ludności ma również Gmina Świątniki Górne (10,9 tys. mieszkańców). Szczegółowe dane dotyczące powierzchni gmin tworzących obszar LGD oraz liczby ich mieszkańców prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podstawowe dane o gminach obszaru LGD

Gmina	Typ gminy	Powierzchnia gminy – dane GUS na 31.12.2020 r.	Liczba mieszkańców – dane GUS na 31.12.2020 r.
Czernichów	gmina wiejska	85 km2	15 115
Liszki	gmina wiejska	72 km2	18 084
Mogilany	gmina wiejska	44 km2	15 750
Skawina – obszar wiejski	gmina miejsko-wiejska	80 km2	19 778
Świątniki Górne	gmina miejsko-wiejska	20 km2	10 915
Zabierzów	gmina wiejska	99 km2	28 751
SUMA		**400 km2**	**108 393**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Na całym obszarze objętym LSR będzie możliwa realizacja operacji w ramach każdego z funduszy, z których jest współfinansowana LSR, tj. z: EFRROW, EFRR i EFS+.

2. Mapa obszaru objętego LSR

Rysunek 1. Mapa obszaru LGD

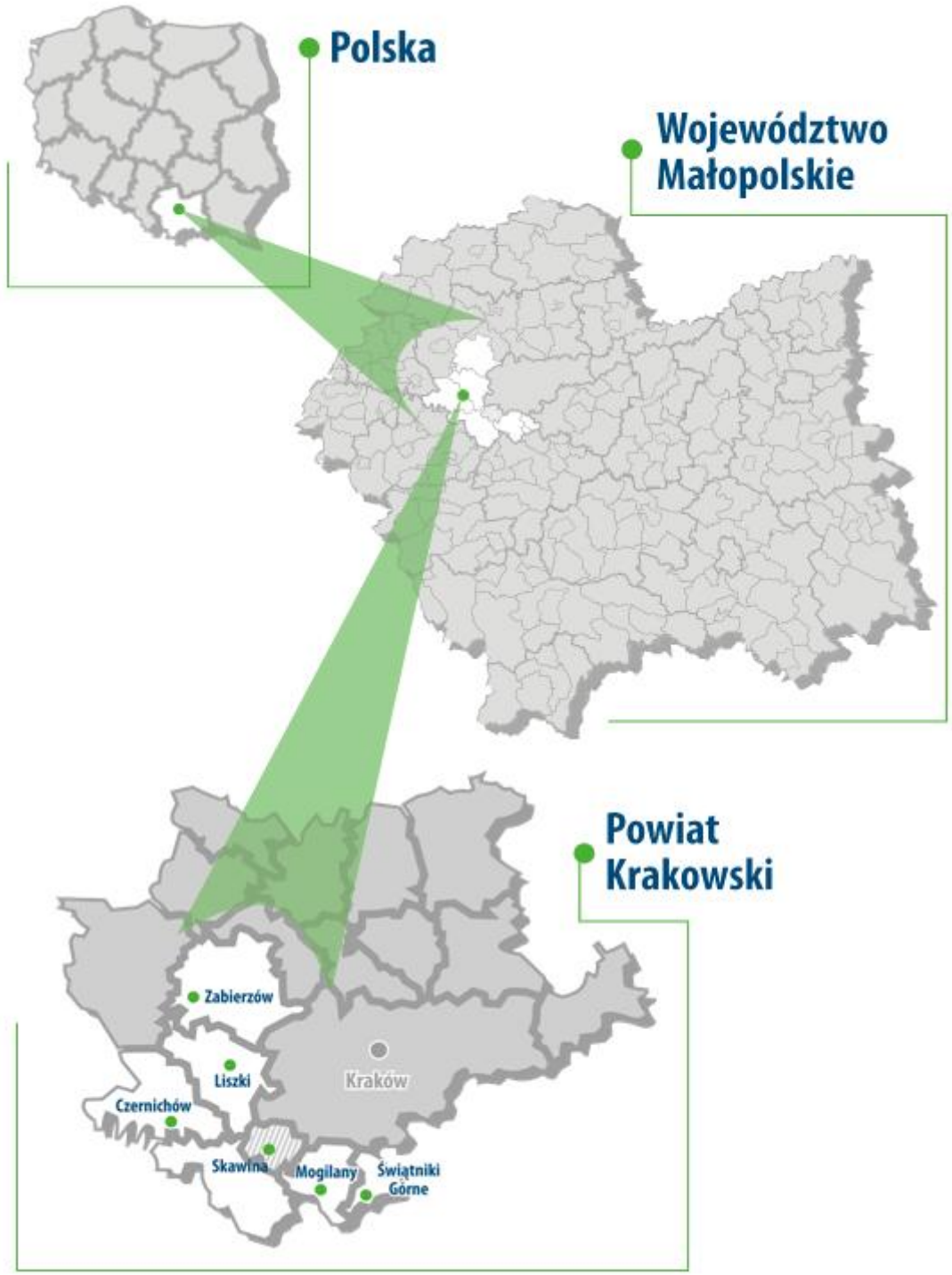

Źródło: Opracowanie własne

3. Spójność obszaru LGD

Spójność obszaru LGD Blisko Krakowa, związana jest z bliskością centralnego ośrodka miejskiego, jakim jest Kraków. Bliskość Krakowa rozumiana jest nie tylko przestrzennie, ale także historycznie, społecznie i gospodarczo. Spójność przestrzenna wyraża się w charakterystycznym usytuowaniu obszaru względem granic miasta Krakowa. Znaczna

część obszaru znajduje się w odległości mniejszej niż 30 km do centrum miasta. Z kolei pewnej różnorodności dodaje zróżnicowanie form ukształtowania terenu, który zawiera w sobie wapienne skały Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, płaską dolinę Wisły oraz liczne pagórki Pogórza Wielickiego.
Z miastem Krakowem związany jest historyczny wyznacznik bliskości. Niewielka odległość, jaka dzieli ważniejsze miasta i wsie obszaru od Krakowa, od wieków stanowiła główny czynnik rozwoju kulturowego i gospodarczego dzisiejszego obszaru LGD. Po dziś dzień w wielu wsiach obszaru istnieją zawody oraz zwyczaje kulturowe silnie zakorzenione w historii obszaru.

Wymiar społeczny bliskości Krakowa wiąże się z rosnącą liczbą ludności napływowej, dla której obszar LGD stanowi atrakcyjny do osiedlenia się teren, oferujący jednocześnie bliskość komunikacyjną i odpoczynek od zgiełku metropolii. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności w 2020 r. wyniósł 7,7 (osoby), a w 2021 r. już 10,2 (osoby). Specyficzną cechą obszaru LGD jest aktywna i kreatywna postawa mieszkańców, którzy wspierają i uzupełniają działania realizowane przez służby publiczne, a także duże poczucie wagi tradycji, obrzędowości i tradycji dla osób zamieszkujących obszar. Cechą charakterystyczną obszaru jest także korzystna sytuacja demograficzna, wyrażająca się przede wszystkim dodatnim saldem migracji. Jednym z aspektów związanych ze zjawiskami społecznymi są podobne na obszarze gmin tworzonych LGD Blisko Krakowa, niekorzystne trendy w kontekście starzenia się społeczeństwa, którego wyznacznikiem jest wskaźnik starości (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej), który w ostatnich latach wzrósł o 9,88%. Na całym obszarze w znacznym tempie wzrasta liczba osób starszych. Cechą wspólną obszaru jest ujemny przyrost naturalny oraz obniżający się wskaźnik potencjału demograficznego tj. udział ludności w wieku 25-34 lat, świadczący o atrakcyjności obszaru jako miejsca do zamieszkania.

Gospodarcza bliskość Krakowa jest jednym z najmocniejszych atutów obszaru LGD. Stymuluje ona rozwój przedsiębiorczości oraz stwarza szeroki wachlarz możliwości zatrudnienia dla ludności obszaru. Dla wielu mieszkańców obszar LGD to miejsce zamieszkania i spędzania czasu wolnego, natomiast miejscem pracy jest Kraków lub inne ośrodki przemysłowe. Cały obszar ma również duży potencjał turystyczno-rekreacyjny. Bezsprzecznie wspólną cechą obszaru jest fakt, iż stanowi on zaplecze pracowników dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w aglomeracji krakowskiej – więcej ludzi z gmin tworzących LGD codziennie wyjeżdża do pracy do dużego ośrodka jakim jest Kraków niż do niego przyjeżdża.

Zdecydowanie, wszystkie dostępne instrumenty finansowe przeznaczone do wdrażania strategii będą miały równie duże zastosowanie na całym obszarze LGD. Wnioski te wynikają z faktu, że obszar ten wykazuje spójność, widoczną w szeregu elementów podkreślających jego wspólną tożsamość. Co więcej, zidentyfikowano wspólne potencjały, które mogą przyczynić się do jego rozwoju, jak i wspólne problemy, które mogą stanowić przeszkody. Wszystko to sugeruje, że niezależnie od sytuacji, narzędzia finansowe mogą być skutecznie wykorzystane w ramach opracowywanej strategii na całym obszarze LGD.

Analiza potwierdza, że obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju (LSR) jest jednolity, społecznie i funkcjonalnie spójny, charakteryzujący się wspólnymi tradycjami oraz lokalną tożsamością. Dodatkowo, identyfikuje podobne potrzeby, oczekiwania i problemy mieszkańców. Stąd wynika, że społeczność Lokalnej Grupy Działania (LGD) stanowi stosunkowo jednolitą grupę, nie obarczoną wyraźnie nakreślonymi konfliktami interesów. Sektory: społeczny, publiczny i gospodarczy, obecne w LGD, dzięki ustanowionym standardom kooperacji i dotychczasowej współpracy, wzajemnie się uzupełniają w dążeniu do lokalnego rozwoju. W świetle specyfiki członków LGD oraz celów postawionych w ramach LSR, nie zidentyfikowano wśród członków LGD żadnych grup interesu, które mogłyby wywierać szczególny wpływ na funkcjonowanie LGD, zwłaszcza na organ decyzyjny.

ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowania LSR

Proces przygotowywania LSR opierał się na metodzie partycypacyjnej, za pomocą której mieszkańcy obszaru zostali włączeni do głównych etapów prac nad strategią. Partycypacyjny charakter LSR jest kluczową cechą zarówno na etapie jej opracowania, jak i realizacji. Jest to podejście fundamentalne dla Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność i jednocześnie wywodzi się z podstawowych założeń metody LEADER odnoszącej się do współpracy i udziału społecznego. Szczególnie istotne są oddolność, zintegrowanie oraz partnerstwo. Głównym celem wszystkich partycypacyjnych metod wykorzystanych przy budowie LSR jest włączenie w ten proces mieszkańców obszaru LGD oraz zidentyfikowanie ich potrzeb i problemów.

Lokalna Grupa Działania Blisko Krakowa wdrażała do tej pory Lokalną Strategię Rozwoju w sposób partycypacyjny, a zaangażowanie interesariuszy nie jest tylko elementem przygotowania LSR, ale także kluczowym składnikiem jej realizacji i ewaluacji. W trakcie wdrażania LSR 2016-2022, sektory społeczny i gospodarczy zyskały na znaczeniu. Dynamicznie rozwijające się organizacje pozarządowe, takie jak Ochotnicze Straże Pożarne (OSP), Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) i kluby sportowe, nie tylko czerpały korzyści jako beneficjenci, ale stały się również istotnymi partnerami dla LGD i lokalnych samorządów. Z drugiej strony, przedsiębiorcy, będący kluczowymi beneficjentami wsparcia w zakończonej perspektywie finansowej, stali się również ważnymi interesariuszami LGD. Zaangażowanie to przejawia się nie tylko poprzez członkostwo w LGD i Radzie, ale także przez bezpośrednie interakcje z przedstawicielami każdego sektora podczas naborów, konsultacji, działań aktywizujących i animacyjnych, warsztatów oraz wielu nieformalnych kontaktów w środowisku lokalnych wspólnot. Biuro, Zarząd i Rada LGD nieustannie dążą do wykorzystania zgromadzonych doświadczeń oraz potencjału wszystkich partnerów do jeszcze większego ich włączania. LGD Blisko Krakowa w swojej działalności nadaje najważniejsze znaczenie procesom partycypacji i szerokiemu zaangażowaniu różnych grup interesariuszy zarówno w przygotowywaniu dokumentów strategicznych, jak i ich wdrażaniu, a następnie ocenie. Wszystkie działania partycypacyjne opierają się na ustalonym modelu opracowanym na podstawie wcześniejszych doświadczeń LGD.

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju Blisko Krakowa powstała w oparciu o metodę partycypacyjną, wykorzystującą wiedzę i doświadczanie Zarządu oraz pracowników LGD, a także umiejętności i kwalifikacje pracowników instytucji samorządowych i publicznych (urzędy gmin tworzących obszar LGD Blisko Krakowa, podległe im jednostki we wszystkich dziedzinach mających wpływ na rozwój społeczności lokalnej i jakość życia mieszkańców). Podejście partycypacyjne polega na zaangażowaniu mieszkańców, wykorzystaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji przedstawicieli społeczności lokalnej obszaru LGD Blisko Krakowa (radnych, lokalnych liderów, przedstawicieli lokalnych organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich, przedsiębiorców, mieszkańców). Przyjęta metoda włączania (partycypacji społecznej) przedstawicieli różnych środowisk tworzących wspólnotę lokalną obszaru LGD Blisko Krakowa jest podstawą do prac nad budową, wdrażaniem, ewaluacją i aktualizacją Lokalnej Strategii Rozwoju.

Proces partycypacyjny był prowadzony w ramach kilku zasad, które mu przyświecały.

Zasada inkluzywności - wszyscy mieszkańcy i interesariusze obszaru LGD mieli prawo do uczestnictwa i wyrażania swojego zdania w procesie konsultacyjnym. Proces był dostępny dla wszystkich zainteresowanych stron i nie wykluczano żadnej grupy na podstawie płci, rasy, pochodzenia, klasy społecznej, wykształcenia, wieku czy innych czynników dyskryminacyjnych. Proces partycypacyjny zapewniał otwarty dostęp do informacji dla wszystkich uczestników. Każdy uczestnik procesu miał równe szanse na wyrażenie swojego zdania i wpływanie

na proponowane rozwiązania. Dostosowano narzędzia prowadzonej partycypacji do różnych grup wiekowych, poziomów umiejętności, poziomów edukacji i dostępności. Spotkania były w różnych miejscach i uwzględniały szerokie godziny trwania, aby umożliwić uczestnictwo osobom z różnymi harmonogramami i możliwościami przemieszczania się. Informowano o planowanych spotkaniach i formach konsultacji z wykorzystaniem różnych narzędzi i kanałów informacji, przy użyciu przystępnego języka i ciekawej szaty graficznej. Umożliwiono również wykorzystanie cyfrowych form zaangażowania się w proces. Aktywnie starano się wydobyć informacje od marginalizowanych lub niedostatecznie reprezentowanych grup. Wszyscy członkowie społeczności mieli możliwość wpływania na proces tworzenia LSR.

Zachowano pełną **zasadę transparentności** szeroko informując o procesie partycypacyjnym oraz publikując na stronie http://www.lsr23-27.bliskokrakowa.pl/ bieżące informacje oraz rezultaty procesu i zachęcając interesariuszy do zgłaszania swoich uwag i rekomendacji. Informacje dotyczące prowadzonych prac, w tym plany, harmonogramy, były łatwo dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron. Uczestnicy zostali poinformowani jak ich wkład zostanie wykorzystany, jakie są kroki procesu i jakie są możliwe rezultaty. Wykorzystano tutaj zarówno tradycyjne formy udostępniania materiałów w formie papierowej, jak i nośniki elektroniczne.

Dochowano przestrzegania zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 na etapie tworzenia LSR, jak i będą one stosowane w trakcie jej realizacji. Dotyczą one:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzegania Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej,
- równości kobiet i mężczyzn,
- równości szans (m.in. zasady wynikające z Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych) i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym dostępność dla osób z niepełnosprawnościami,
- zgodności z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyń poważnych szkód” (DNSH).

Przeprowadzony proces partycypacyjny pozwolił na pozyskanie danych dotyczących oceny mieszkańców na temat: głównych potencjałów obszaru LGD, jakości życia na obszarze LGD, potrzeb i warunków rozwijania działalności gospodarczej, potrzeb i warunków w zakresie zachowania dziedzictwa i tożsamości lokalnej oraz ochrony środowiska. Mieszkańcy wyrazili też swoje opinie na temat głównych kierunków rozwoju obszaru LGD. Wymienione dane zostały wykorzystane w procesie opracowania LSR. W procesie opracowywania LSR, jako kluczowe – obok danych wynikających ze statystyki publicznej – uznawano informacje pochodzące z szerokich konsultacji społecznych, w których uczestniczyli przedstawiciele głównych grup istotnych z punktu widzenia realizacji zapisów dokumentu: przedstawiciele wspólnot samorządowych, mieszkańcy obszaru LGD, członkowie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorcy oraz lokalni wytwórcy.

Opis partycypacyjnych metod angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR dla obszaru LGD Blisko Krakowa w toku prowadzonego procesu.

W poszczególnych etapach prac nad LSR wykorzystano różnorodne metody partycypacji, angażując tym samym możliwie szerokie spektrum uczestników.

ETAP 1 – definiowania potrzeb i problemów (tzw. partycypacyjna diagnoza)

- Punkt konsultacyjny w biurze LGD – miejsce, w którym interesariusze strategii mogli zapoznać się z materiałami informacyjnymi, złożyć swoje opinie i uwagi, przedyskutować z osobami odpowiedzialnymi za budowę strategii interesujące ich kwestie oraz wypełnić ankietę;
- Spotkania konsultacyjno-informacyjne (warsztat strategiczny z przedstawicielami samorządów gminnych, członkami organów LGD, przedstawicielami sektora społecznego oraz gospodarczego). Warsztaty skoncentrowane były na określeniu potrzeb rozwojowych w kontekście uwarunkowań lokalnych i ram działania LGD.

Termin przeprowadzenia: sierpień 2022 r. – maj 2023 r.
Efekt: powstała diagnoza obszaru LGD, wstępna analiza SWOT.

ETAP 2 – identyfikacji grup docelowych strategii i wypracowania założeń LSR

Grupy docelowe LSR identyfikowano głównie w początkowej fazie prac nad strategią – w drodze analiz eksperckich (statystyka publiczna) oraz poprzez kluczowe dla procesu następujące metody partycypacyjne:

- Ankieta audytoryjna w trakcie spotkań organizowanych z udziałem przedstawicieli LGD;
- Grupa robocza.

Grupa docelowa: przedstawiciele grup interesu sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, organizacje pozarządowe z terenu danej gminy, osoby w niekorzystnej sytuacji.
Termin przeprowadzenia: sierpień – październik 2022 r.
Efekt: Zdefiniowane kluczowe grupy docelowe jako istotne w rozwoju LGD, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji.

ETAP 3 – przygotowanie analizy SWOT, określenie problemów, celów i działań oraz ich analiza

- Spotkania konsultacyjno-informacyjne (warsztaty strategiczne) w 6 gminach – w warsztatach uczestniczyli mieszkańcy, w tym przedstawiciele społeczności lokalnej, grup interesu sektora: społecznego, gospodarczego i publicznego w LGD. Termin realizacji: 15-24.11.2022 r. Terminy i miejsca spotkań: 15.11.2022 r. Zabierzów, 16.11.2022 r. Czernichów, 17.11.2022 r. Liszki, 22.11.2022 r. Świątniki Górne., 23.11.2022 r. Mogilany, oraz 24.11.2022 r. Skawina. W spotkaniach udział wzięło 114 osób;
- Indywidualne wywiady pogłębione;
- Grupa robocza, której pracami kierował Zarząd LGD przy wsparciu Biura LGD, pozostającego w bezpośrednim kontakcie z przedstawicielami poszczególnych sektorów (interesariuszy). W ramach prac grupy roboczej konsultowano proponowane rozwiązania z władzami samorządowymi – w tym przedstawicielami urzędów gmin tworzących obszar LGD Blisko Krakowa oraz przedstawicielami poszczególnych jednostek podległych (placówki oświatowe i instytucje kultury, instytucje pomocy społecznej – ośrodki pomocy społecznej), z przedsiębiorcami oraz lokalnymi organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców z terenu LGD Blisko Krakowa. Prowadzono dialog z mieszkańcami w tym osobami fizycznymi, przedstawicielami organizacji społecznych i środowisk niesformalizowanych, działających na terenie obszaru LGD Blisko Krakowa (organizacje pozarządowe, organizacje kościelne i wyznaniowe, grupy nieformalne, liderzy lokalni, osoby kształtujące opinię publiczną, reprezentanci uniwersytetów III wieku, przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej itp.), w tym, co istotne z przedstawicielami osób w niekorzystnej sytuacji. Przedstawiciele grupy roboczej mieli możliwość uczestniczyć we wszystkich etapach prac nad Lokalną Strategią Rozwoju, w tym w zakresie identyfikacji kluczowych problemów i wyzwań dla obszaru działania LGD.

Efekt: analiza SWOT, określenie problemów, wstępnych propozycji celów i działań oraz ich analiza.

ETAP 4 – określenie celów, ustalania ich hierarchii oraz przygotowanie do wskazania przedsięwzięć, formułowanie wskaźników

Budowę celów wynikających ze zidentyfikowanych wyzwań oparto o następujące metody:

- Badanie ankietowe prowadzone w formie ankiety elektronicznej CAWI i ankiety papierowej;
- Punkt konsultacyjny w biurze LGD;
- Warsztaty projektowe – opracowanie fiszek ;
- Otwarty nabór kart projektowych (fiszek) – interesariusze LGD zgłaszali przedsięwzięcia do realizacji na terenie LGD, jako odpowiedź na zidentyfikowane przez siebie problemy;
- Spotkania grupy roboczej.

Termin badania ankietowego i zbierania kart projektowych: luty-kwiecień 2023 r.

Zebrano łącznie: 285 ankiet i 51 kart projektowych.

Efekt: wskazanie propozycji celów i przedsięwzięć, zdefiniowanie wskaźników.

ETAP 5 – konsultowanie poszczególnych elementów oraz projektu LSR

Proces partycypacyjny z propozycją poszczególnych elementów i projektu LSR prowadzono według następującej metody:

- Otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne – spotkanie w formule stacjonarnej 24.05.2023 r. w siedzibie LGD oraz telekonferencja w formule zdalnej 25.05.2023 r. W spotkaniach wzięły udział łącznie 22 osoby;
- Konsultacje projektu LSR;
- Punkt konsultacyjny w biurze LGD;
- Prace grupy roboczej;
- Konsultacje pisemne: uczestnicy konsultacji przygotowywali pisemne odpowiedzi (w formie komentarza czy uwag) do przedstawionego wcześniej dokumentu konsultacyjnego do wglądu w biurze oraz spotkań. Pisemne komentarze składane były głównie w wersji papierowej;
- Konsultacje e-mailowe i telefoniczne z pracownikami i władzami LGD, przede wszystkim poprzez działający dedykowany adres e-mail. Umożliwiały zadawanie pytań, przesyłanie propozycji związanych z LSR. Adres do konsultacji to: strategia@bliskokrakowa.pl. Korespondencję mailową można było wysyłać na adresy pracowników biura oraz Zarządu, a także do opiekunów w poszczególnych gminach.

Grupa docelowa: Interesariusze działań LGD, uczestnicy procesu partycypacyjnego

Termin: maj 2023

Efekt: zebranie uwag, rekomendacji i propozycji do projektu LSR

Podczas spotkań/konsultacji społecznych w ramach działania LGD Blisko Krakowa, wykorzystane zostały różnorodne metody oraz techniki aktywizacji i pracy warsztatowej. Dzięki zastosowaniu metody partycypacyjnej, zagwarantowany został szeroki udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji strategicznych dla obszaru LGD Blisko Krakowa, jak również możliwość wpływania przez mieszkańców na planowane i realizowane działania oraz wysoki poziom konsultacji społecznych.

Zapisy LSR na poszczególnych etapach jej tworzenia były każdorazowo konsultowane, z wykorzystaniem różnych form komunikacji.

Wybrana metodologia oraz wszelkie działania związane z opracowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym z włączeniem społeczności lokalnej w ten proces, zostały zaplanowane głównie w oparciu o doświadczenie własne LGD oraz poszczególnych gmin tworzących obszar LGD.

Pod uwagę wzięto również wyniki ewaluacji wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016-2022 w ramach PROW na lata 2014-2020, dobre praktyki wynikające ze współpracy z różnymi podmiotami oraz z udziału stowarzyszenia w projektach i przedsięwzięciach opartych na zasadach partnerstwa i partycypacji społecznej.

W ramach wypracowania celów i przedsięwzięć wykorzystano obszary i kierunki interwencji wskazywane przez mieszkańców jako kluczowe.
Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które wykorzystane zostały do opracowania LSR, zostały każdorazowo zaprezentowane przy charakterystyce danego etapu (w tym dane o procesie, tj. daty spotkań, liczba uczestników).
Wnioski, propozycje i rekomendacje z poszczególnych etapów prac nad strategią analizowane były każdorazowo przez pracowników Biura LGD, członków Zarządu oraz grupę roboczą. Zestawienie uwag i rekomendacji prowadzone przez Biuro LGD, sporządzane było w formie tabelarycznej i uwzględniało: treść propozycji, zgłaszającego, decyzję LGD (tak, nie, do rozważenia w przyszłości), uzasadnienie w przypadku odrzucenia włączenia do strategii.
Do głównych wniosków z przeprowadzonych konsultacji należy zaliczyć:

- konieczność dalszego szerokiego włączenia mieszkańców w proces rozwoju obszaru LGD,
- intensyfikację działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców w szczególności w obszarze turystyki, kultury i czasu wolnego oraz połączeń lokalnych,
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości,
- konieczność integracji mieszkańców opartej na lokalnym dziedzictwie,
- wsparcie osób wykluczonych, w tym osób w niekorzystnej sytuacji,
- dbałość o ochronę środowiska w szczególności jakość powietrza oraz przygotowanie społeczności na negatywne skutki zmian klimatu.

Należy zauważyć, iż skutkiem przeprowadzenia uspołecznionego procesu opracowania strategii jest zaplanowanie działań adekwatnych do potrzeb i wykorzystania szans rozwojowych oraz większego włączenia społecznego mieszkańców. Różnorodność zastosowanych metod partycypacyjnych i prowadzonych działań włączających interesariuszy, stanowi istotny fundament dla racjonalnie i ambitnie określonych celów, mających przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Na etapie wdrażania i oceny efektów LSR założono szereg działań angażujących interesariuszy:

- działania informacyjne, promocyjne,
- udział w procesie decyzyjnym poprzez organy przedstawicielskie – konsultacje,
- udział we wdrażaniu projektów – projekty partnerskie integrujące sektory i obszary,
- pozyskiwanie opinii od interesariuszy (badania sondażowe, fokusowe, konsultacje i debaty publiczne),
- udział interesariuszy w ewaluacji podejmowanych działań – przeglądy realizacji LSR (udział w pracach Rady, konsultacje).

Do działań tych będą wykorzystywane m.in. następujące narzędzia: punkt konsultacyjny, strony internetowe LGD oraz gmin, media społecznościowe, aktywności w trakcie imprez lokalnych, warsztaty (z mieszkańcami oraz sektorowe), promocja zrealizowanych projektów, badania ankietowe, wywiady, konsultacje.
W zakresie angażowania nowych interesariuszy kluczowe znaczenie mają działania animujące – których celem, w myśl podejścia LEADER, jest pobudzanie aktywności mieszkańców oraz organizacji społecznych, budowanie relacji lokalnych (integracja), edukacja obywatelska, a także racjonalne wykorzystanie lokalnych zasobów do realizacji wspólnych działań (synergia).

Zaangażowanie interesariuszy

Członkowie Zarządu i Rady oraz pracownicy biura opierając się na doświadczeniu, wynikach badań ewaluacyjnych i lokalnych spotkań zdecydowali o formule prac nad nową LSR. W ramach oceny potrzeb identyfikacji szans przeprowadzono szerokie badanie ankietowe wśród mieszkańców 6 gmin z terenu LGD. Ankieta miała formę

elektronicznego formularza i była kolportowana poprzez LGD oraz wszystkie gminy. Dodatkowo, aby umożliwić jej wypełnienie także osobom o ograniczonych kompetencjach cyfrowych, była ona dostępna w wersji papierowej w biurze LGD i gminach oraz w trakcie warsztatów w poszczególnych gminach. Wpłynęło 285 ankiet, zapewniając reprezentację mieszkańców każdej z gmin obszaru LGD oraz przedstawicielstwo zróżnicowanych grup interesariuszy.
W każdej z 6 gmin przeprowadzono warsztaty strategiczne – konsultacyjno-informacyjne. Zorganizowano akcję informującą o spotkaniach z wykorzystaniem strony internetowej LGD, stron poszczególnych gmin, profili społecznościowych, akcji mailingowej, plakatów, ulotek oraz informacji do sołtysów i radnych w poszczególnych gminach. Informacje o spotkaniu były także dystrybuowane kanałami roboczymi poprzez biuro, opiekunów z gmin oraz członków LGD. Spotkania przeprowadzono w formule partycypacyjnej – zapewniono możliwość udziału wszystkim zainteresowanym, w trakcie spotkania umożliwiono aktywny udział poprzez otwarte sesje pomysłów, pracę w mniejszych grupach zachęcającą uczestników do aktywności oraz roboczą, otwartą formułę dyskusji. Na warsztatach zaprezentowano formułę prac nad LSR, uwarunkowania wielofunduszowych LSR i rolę interesariuszy (społeczności lokalnej). Kluczowa część warsztatowa obejmowała dyskusję o problemach i wyzwaniach – analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru (drzewa problemów - warsztat); pracę uczestników w grupach (burza mózgów) – analiza mocnych i słabych stron SWOT; określenie priorytetów i kluczowych celów w formie istotnych działań (drzewa celów), dla obszaru gmin i lokalnej społeczności.

Równolegle zgromadzono dane statystyczne do diagnozy pochodzące z publikatorów oraz danych własnych gmin, LGD i organizacji pozarządowych. Informacje zgromadzone dzięki diagnozie oraz badaniu ankietowemu, a przede wszystkim warsztatom stały się podstawą cyklu spotkań grupy roboczej z przedstawicielami Biura i Zarządu, w trakcie których dokonano finalnej identyfikacji celów i przedsięwzięć.
Kolejne działania obejmowały konsultacje wypracowanych ustaleń z interesariuszami. Korzystano ze strony internetowej, jednak najskuteczniejszym narzędziem były nieformalne spotkania, w trakcie których dyskutowano o kształcie poszczególnych części LSR, zwłaszcza w zakresie przewidzianych przedsięwzięć i przypadających im alokacji finansowych. LSR uwzględniła kluczowe uwagi interesariuszy.

Kluczowi interesariusze

Wieloletnie doświadczenia LGD pozwoliły na zmapowanie interesariuszy w ramach poszczególnych sektorów z uwzględnieniem przede wszystkim lokalnych liderów oraz instytucji, organizacji, grup formalnych i nieformalnych.

Specyfika obszarów wiejskich predestynuje określone grupy społeczne do lokalnej aktywności. W trakcie prac nad LSR szczególnie istotną rolę odegrały Koła Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicze Straże Pożarne i Kluby sportowe – ci przedstawiciele sektora pozarządowego mają szczególną rolę na wsi. Instytucjonalizujące się w ostatnich latach KGW, dzięki wsparciu ARiMR, stały się ważny elementem tkanki społecznej wsi, duża aktywność kobiet i ich chęć do działania są w wielu miejscowościach kluczowym zasobem społecznym.

Przedstawicielki KGW aktywnie zaangażowały się w proces przygotowania LSR – zwłaszcza w trakcie warsztatów strategicznych. Są one reprezentacją rodzin i gospodarstw domowych, a życiowe doświadczenie sprawia, że zwykle trafnie diagnozują lokalne potrzeby i potencjały.

Przedstawiciele lokalnych grup i organizacji pozarządowych wnieśli do prac nad LSR perspektywę lokalnych aktywistów (społeczników) w tym osób pracujących z dziećmi i młodzieżą – problem aktywizacji ludzi młodych. Bardzo wartościowy punkt widzenia pochodził od sołtysów i radnych gminnych - lokalnych gospodarzy – był on o tyle cenny, że pozwalał na planowania działań rozwojowych z uwzględnieniem lokalnych realiów oraz integracji działań – np. z wykorzystaniem funduszy sołeckich.

Istotną grupą na warsztatach byli pracownicy samorządów i ich jednostek (zwłaszcza instytucji kultury). Z jednej strony to osoby o dużej wiedzy i doświadczeniu projektowym, często od lat współpracujące z LGD i co ważne, coraz częściej systemowo współpracujące z organizacjami pozarządowymi (zlecanie zadań w formie konkursów, współorganizacja imprez, pomoc w przygotowywaniu projektów, udzielanie pożyczek na wkład własny). Z drugiej strony, dyrektorzy szkół, nauczyciele, pracownicy Gminnych Ośrodków Kultury, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i innych instytucji to lokalni liderzy o szerokiej wiedzy i doświadczeniu, potrafiący łączyć inicjatywy społeczne z administracyjnymi uwarunkowaniami. Przedsiębiorcy i rolnicy w mniejszym stopniu angażowali się w warsztaty strategiczne, jednak wśród członków LGD są przedstawiciele tych grup, co pozwoliło poznać ich punkt widzenia. Dodatkowo w roboczych kontaktach konsultowano z nimi wyniki analizy potrzeb i potencjałów.

Największym problemem i wyzwaniem, z którym mierzą się inicjatywy lokalne jest zaangażowanie młodzieży. Podobnie w przypadku prac nad LSR, zarówno na etapie diagnostycznym, jak w trakcie warsztatów oraz konsultacji podejmowano działania zachęcające młodzież do udziału w tych działaniach, wykorzystując m.in. media społecznościowe oraz bezpośrednie kontakty.

Powyżej opisane grupy zapewniają reprezentatywność interesariuszy dla całego obszaru LGD (ujęcie terytorialne) oraz dla wszystkich grup (ujęcie sektorowe).

Metody angażowania interesariuszy

Korzystano z szeregu narzędzi zapewniających partycypację, kluczowe z nich obejmowały: badanie ankietowe wśród mieszkańców – wersja elektroniczna oraz wersja papierowa, wywiady pogłębione, warsztaty strategiczne informacyjno-konsultacyjne w poszczególnych gminach, cykl warsztatów projektowych (opracowanie fiszek), konsultacji roboczych elementów LSR oraz konsultacje projektu LSR.

W szerokim zakresie korzystano z nieformalnych kanałów komunikacyjnych (formuła wywiadów indywidualnych i konsultacji indywidualnych) pozyskując opinie mieszkańców, które były podstawą do pracy w trakcie warsztatów.

W trakcie spotkań warsztatowych (strategicznych) korzystano z prostych technik jak burza mózgów, World Cafe, drzewo problemów i drzewo celów, mapowanie interesariuszy, karty projektów. Generalną zasadą pracy na każdym z etapów był otwarty dialog umożliwiający analizowanie zróżnicowanych pomysłów, a następnie odnoszenie ich do istniejących uwarunkowań. Pozwoliło to wykorzystać zróżnicowane perspektywy interesariuszy oraz synergiczne efekty pracy zespołowej. Aby zapewnić transparentność procesu strategicznego i jego partycypacyjny charakter wszelkie informacje były publikowane na stronie internetowej.

Ustalenia z konsultacji społecznych i analiza wniosków z konsultacji

W procesie mapowania interesariuszy i wypracowania założeń LSR uwzględniono artykułowane przez sektor społeczny i mieszkańców potrzeby jak najszerszego uspołecznienia prac nad LSR przy wykorzystaniu różnych narzędzi, w tym roboczych konsultacji na bieżąco w biurze LGD oraz z wykorzystaniem strony internetowej. Tak aby zapewnić udział aktywnych interesariuszy oraz stwarzać szanse zaangażowania pozostałych. Uczestnicy spotkań w zależności od gminy wskazywali specyficzne potencjały i wyzwania, a ich całościowa analiza pozwoliła na zdefiniowanie wspólnych obszarów. Szczegóły przedstawiono w rozdziale IV.

Przedstawiciele sektora społecznego podkreślali potrzebę działań aktywizujących i integrujących lokalne społeczności zarówno w zakresie wsparcia „miękkiego" (warsztaty, szkolenia, zajęcia sportowe itp.), jak i polepszenia infrastruktury niezbędnej do tych działań.

Sektor gospodarczy podkreślał, że dotychczasowe wsparcie przedsiębiorczości (zarówno zakładania jak i rozwijania działalności gospodarczej), przynosi zamierzone efekty i jest szczególnie potrzebne w przypadku młodych ludzi.

Jednocześnie podkreślano zbyt długi czas oceny projektów i wysoki stopień biurokracji. Wskazywano na potrzeby interwencji w małą infrastrukturę i obiekty publiczne o charakterze społecznym, które poprawiają jakość życia, polepszają warunki prowadzenia działalności gospodarczej, a przy usługach turystycznych dają szansę na nowe obszary działalności.

Sektor publiczny zwracał uwagę na konieczność rozwoju infrastruktury kulturalnej, społecznej, a także turystycznej i ochrony zabytków.

Mieszkańcy wskazywali na konieczność działań zapobiegających depopulacji i starzeniu się społeczeństwa – poprzez tworzenie dobrych warunków do życia dla mieszkańców.

Horyzontalne ustalenia dotyczyły konieczności jak najszybszej i najszerszej transformacji energetycznej (głównie energooszczędność i OZE), działań pro środowiskowych oraz wsparcia aktywizacji opieki nad seniorami oraz aktywizacji młodzieży.

W zakresie cyklu warsztatów operacyjnych, w tym pracy z fiszkami projektowymi i ankietami, zdiagnozowano kluczowe typy projektów, które posłużyły do określenia zakresu przedsięwzięć w ramach LSR, a finalnie przypisania im wskaźników i alokacji finansowych.

W trakcie warsztatów strategicznych w gminach, a także prowadzonych badań, wyraźnie zarysowało się wyzwanie – aktywizacja młodzieży. Aktywizacja zarówno w kontekście inicjatyw odpowiadających na potrzeby tej grupy, a jednocześnie angażowanie jej do działań na rzecz społeczności lokalnej. Zdefiniowano obszary o które trzeba zadbać w ramach celów LSR i projektów, są to: przestrzeń, czas wolny, edukacja, praca oraz osadzenie w lokalnej społeczności i terytorium. Kluczowe znaczenie ma doprowadzenie do poczucia sprawstwa przez młodzież. Zadbanie o wskazane obszary wymaga współpracy lokalnych liderów, samorządu, szkół oraz organizacji pozarządowych dlatego też LGD ma znaczący potencjał skupiając tych partnerów.

- przestrzeń – udostępnienie przestrzeni na spotkania (dostęp do gier planszowych i RPG, dostęp do konsoli, ekranu, projektora, nagłośnienia, ping pong, bilard itd.). Przestrzeń powinna być dostępna do późna, bez ograniczeń, może stać się miejscem rozwoju wolontariatu, konieczna promocja w mediach społecznościowych,
- czas – oferta aktywności po szkole/po pracy, z jednej strony zapewnienie oferty odpowiadającej na potrzeby, z drugiej strony dotarcie z innowacyjną ofertą do młodzieży,
- wiedza i kompetencje – wsparcie rozwoju kompetencji, np. warsztat wykorzystana mediów w celach społecznych i biznesowych. Zajęcia w obecnych obszarach priorytetowych – świadomość klimatyczna, równość szans itp.,
- praca – badanie potrzeb i możliwości młodzieży, wsparcie w zakresie zakładania działalności gospodarczej,
- okolica – zajęcia budujące lokalną tożsamość, imprezy lokalne, projekty międzypokoleniowe i międzysektorowe, dobre warunki życia i odpoczynku.

Projekt LSR opracowano uwzględniając powyższe głosy interesariuszy i czerpiąc z ich wsparcia (konsultacje robocze w trakcie prac nad poszczególnymi elementami LSR).

W zakresie konsultacji zapisów projektu strategii uwagi dotyczyły:

- poprawek w części diagnostycznej LSR (braki w danych, pomyłki) – uwzględniono,
- zakresu przedsięwzięć, które będą realizowane, proponowano w konsultacjach jak najszersze zakresy interwencji, aby nie ograniczać dostępu do wsparcia – częściowo uwzględniono,
- integracji przedsięwzięć w większe obszary, aby zachować elastyczność zarządzania LSR – uwzględniono,

- potrzeby realizacji projektów z zakresu OZE mieszkańców jak i w sektorze publicznym – częściowo uwzględniono,
- zwiększenia alokacji na przedsięwzięcia z zakresu rozwoju infrastruktury kulturalnej, opieki na zabytkami, oferty turystycznej – nie uwzględniono (została na nie przeznaczona cała dedykowana alokacja EFRR),
- przesunięć środków pomiędzy przedsięwzięciami – uwzględniono w ramach konsensusu wypracowanego na spotkaniach,
- potrzeba wdrożenia działań na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatu (uwzględniono),
- propozycje wprowadzenia przedsięwzięć dedykowanych osobom wykluczonym i w niekorzystnej sytuacji. (uwzględniono).

Grupy interesariuszy zaangażowane w tworzenie LSR

W warsztatach strategicznych informacyjno-konsultacyjnych w 6 gminach wzięło udział 114 osób, 285 mieszkańców wypełniło ankietę diagnostyczną, kilkoro przedstawicieli grup interesu wzięło udział w badaniu pogłębionym, 22 osoby wzięły udział w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych.

Sektor społeczny był reprezentowany przez: Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, Kluby sportowe, osoby młode oraz inne organizacje pozarządowe działające najczęściej w obszarze lokalnego rozwoju i obszarach społecznych, przedstawiciele przedsiębiorców oraz organizacji przedsiębiorców. Szczególną grupę stanowią lokalni liderzy z różnych grup interesu o dużym indywidualnym zaangażowaniu, są to m.in.: przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządowcy i radni, sołtysi, przedstawiciele lokalnych instytucji kultury i mieszkańcy szczególnie mocno zaangażowani w sprawy lokalne. Osoby te brały udział w warsztatach strategicznych, później angażowały się w proces partycypacyjny.

Grupy, które angażowały się w przygotowanie LSR są aktywnymi aktorami życia lokalnego, ich zaangażowanie na etapie realizacji LSR będzie utrzymywane poprzez poniżej opisane działania i narzędzia partycypacji i współpracy.

2. Partycypacja na etapie wdrażania LSR

W ramach realizacji LSR na lata 2023–2027, stowarzyszenie przewidziało szeroki udział lokalnej społeczności w procesie jej wdrażania. Proces implementacji udziału lokalnej społeczności w realizację LSR zostanie oparty o zasadę wielopodmiotowego zarządzania. Zasada wielopodmiotowego zarządzania przejawiać się będzie poprzez włączenie grup interesu sektora publicznego, społecznego oraz gospodarczego w procesy związane z prowadzeniem monitoringu i ewaluacji, aktywizacji oraz wdrażania LSR. Wyszczególnione obszary interwencji w ramach LSR zostały skierowane do jak największego grona odbiorców: jednostek sektora finansów publicznych, stowarzyszeń, podmiotów prowadzących działalność gospodarczą czy też osób planujących podjąć działalność gospodarczą oraz szerokich grup społecznych, w tym osób młodych do ukończenia 25 roku życia, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji, tj. kobiet oraz osób z niepełnosprawnościami.

W okresie realizacji LSR, zakłada się jej szeroki proces partycypacyjny prowadzony wśród społeczności lokalnej w zakresie zmian w LSR, prowadzenia monitoringu i ewaluacji, działań w obszarze aktywizacji i animacji społeczności lokalnej. Zapewnienie odpowiedniej komunikacji pomiędzy LGD a społecznością lokalną obszaru – grupami docelowymi, w tym grupą osób w niekorzystnej sytuacji, jest głównym sposobem skutecznego zaangażowania społeczności w realizację LSR. Aktywne uczestnictwo mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i instytucji publicznych w bieżącym wdrażaniu LSR może przyczynić się w znacznym stopniu do osiągnięcia założonych w Strategii celów, a co za tym idzie do rozwoju całego obszaru. Działania komunikacyjne skierowane do lokalnej społeczności mają za zadanie zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w działania prowadzone

przez LGD. Głównym założeniem pozytywnej realizacji Strategii jest właśnie maksymalne włączenie społeczności lokalnej w jej wdrażanie. Ważny jest sposób w jaki będzie miało to miejsce, dlatego kluczową rolę odgrywa jej oddolny – partycypacyjny charakter, zarówno na etapie budowania jak i na etapie późniejszej jej realizacji. Głównym celem jest tu obustronna komunikacja, polegająca na wymianie informacji między LGD oraz lokalną społecznością.

Zakłada się w ramach realizacji LSR działania w zakresie aktywizacji i animacji społeczności lokalnej, które pozwolą na bezpośredni kontakt LGD z lokalną społecznością, w tym z osobami w niekorzystnej sytuacji, np. podczas spotkań informacyjno-szkoleniowych organizowanych na terenie gmin członkowskich. W ramach tych działań LGD będzie przekazywało informacje z zakresu możliwości wsparcia, natomiast lokalna społeczność będzie mogła przedstawić swoje zapotrzebowania. LSR jest dokumentem strategicznym, który podlega także monitorowaniu i ewaluacji. Lokalna społeczność będzie także włączona w ten proces poprzez m.in. wypełnienie ankiety związanej z działaniami prowadzonymi przez LGD, jak i wdrażaniem LSR. Przeprowadzona analiza informacji uzyskanych od lokalnej społeczności pozwoli zarządzającym procesem wdrażania LSR na bieżąco obserwować poziom zgodności działań z celami określonymi w Strategii i ewentualnie podejmować decyzje o zmianach, sposobie działania lub jeśli to będzie konieczne – nawet przeprowadzać zmiany w LSR, które również będą konsultowane z lokalną społecznością.
LGD jest organizacją otwartą i lokalna społeczność ma możliwość kontaktu z nią w różny sposób, np. bezpośrednio w biurze LGD, poprzez kontakt telefoniczny, mailowy z pracownikami biura, jak również poprzez członków LGD, w tym gminy członkowskie i koordynatorów LGD. W celu skutecznej realizacji LSR zakłada się wykorzystanie szerokiego wachlarza metod komunikacji, z uwzględnieniem zasad horyzontalnych określonych w art. 9 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Dodatkowo, aby nie wykluczać żadnych grup, konieczne jest dostosowanie dróg komunikacji, tak aby w spotkaniach mogły brać udział osoby mające problemy z przemieszczaniem się (np. seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami) lub ograniczenia czasowe (rodzice małych dzieci, młode matki). Może się to odbywać poprzez spotkania zdalne przy użyciu popularnych komunikatorów lub platform.

Aktywizacja interesariuszy

Aktywizacja interesariuszy i lokalnej społeczności wokół LSR to kluczowy priorytet LGD. Doświadczenia dwóch wdrożonych strategii pozwalają określić kluczowe narzędzia w tym zakresie:

- kampanie informacyjne nt. nowej LSR i wsparcia skierowanego do przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i mieszkańców,
- promocja członkostwa w LGD,
- spotkania szkoleniowo-informacyjne prowadzone w ramach poszczególnych naborów, ze szczególnym uwzględnieniem projektów innowacyjnych,
- bezpośrednie konsultacje projektów, a wcześniej pomysłów projektowych,
- robocze kontakty z przedstawicielami różnych sektorów,
- informacje na stronie internetowej LGD, aktywność w mediach społecznościowych, informowanie poprzez media poszczególnych gmin (strony www, gazety lokalne, tablice ogłoszeniowe),
- okresowe akcje promujące dotychczasowe rezultaty wdrażania LSR – dobre praktyki - badanie opinii mieszkańców,
- badanie jakości życia mieszkańców zwłaszcza w obszarach, gdzie podjęto interwencję w ramach LSR,
- konsultacje (warsztatowe na www i robocze) kluczowych dokumentów i ich zmian.

Narzędzia te pozwalają informować, konsultować i angażować interesariuszy zapewniając tym samym partycypację społeczną adekwatną do potrzeb i dają możliwość do zainteresowania i zaangażowania biernych dotychczas interesariuszy.

Ponadto planując wykorzystanie mediów społecznościowych do promowania innowacyjnych projektów, LGD zobowiązuje się do pełnej transparentności w relacjach z partnerami i wszystkimi zainteresowanymi stronami. Mając bogate doświadczenie w realizacji różnorodnych operacji, LGD gwarantuje merytoryczne wsparcie dla organizacji, które otrzymują dofinansowanie na swoje innowacyjne projekty. Członkowie i pracownicy tej organizacji zawsze są gotowi pomóc w przypadku problemów z realizacją projektów. Jednym z kluczowych elementów utrzymania zaangażowania społeczności lokalnej jest przejrzystość informacji. LGD ma na uwadze tę wartość, stąd zobowiązanie do informowania swoich partnerów o wynikach wszelkich przeprowadzonych badań oraz ich wynikach. Podsumowania takich badań będą regularnie publikowane na stronie internetowej oraz na profilu Facebook LGD.

W celu zwiększenia liczby odwiedzin strony internetowej oraz liczby osób obserwujących profil LGD, planuje się wdrożenie kilku działań, tj.: regularne publikowanie informacji dotyczących bieżącej działalności, fotoreportaży z działań realizowanych w ramach dofinansowanych projektów, prezentacja projektów wybranych do realizacji. Ta inicjatywa pozwoli na skuteczniejsze wykorzystanie Internetu i mediów społecznościowych, które są dzisiaj jednymi z najważniejszych narzędzi komunikacji z szerokim gronem odbiorców.

Działania LGD będą miały również na celu monitorowanie skuteczności zastosowanych narzędzi komunikacji poprzez śledzenie wyników w mediach społecznościowych, analizowanie liczby wizyt na stronie internetowej LGD, ocenę ilości uczestników konsultacji, osób korzystających z doradztwa, warsztatów i innych wydarzeń.

W przypadku stwierdzenia, że komunikacja jest niewłaściwa, zostanie powołany zespół roboczy do przeglądu informacji wysyłanych przez LGD. Zespół ten dokona analizy selekcji odbiorców, formułowania komunikatów i wyboru kanałów komunikacji. Aby zrozumieć, dlaczego działania LGD nie przynoszą oczekiwanych wyników, przeprowadzone zostaną wywiady z przedstawicielami różnych grup społecznych. Na podstawie zebranych informacji, zespół opracuje plan naprawczy.

Celem wszystkich tych inicjatyw jest tworzenie oraz zachowanie dobrego wizerunku LGD i LSR. Zostały one zainicjowane w celu stymulowania i scalania lokalnej społeczności, a także skutecznego informowania o postępach w realizacji LSR. Działania te są zgodne z podstawowymi założeniami planu komunikacji z lokalną społecznością, mając na uwadze zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w proces realizacji LSR.

Ustalenia z konsultacji społecznych, analiza wniosków i aktualizacja LSR

W wyniku przeprowadzonych w dniach 27.03.–03.04.2025 r. konsultacji społecznych dotyczących aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023–2027, zidentyfikowano wyraźne przesunięcie oczekiwań społeczności lokalnej – zwiększyło się zainteresowanie i potrzeba wsparcia infrastruktury kulturalnej, przy jednoczesnym spadku znaczenia działań związanych z rozwojem turystyki. Uczestnicy konsultacji wskazywali na potrzebę inwestycji w obiekty i przestrzenie sprzyjające integracji społecznej, edukacji kulturalnej oraz aktywności lokalnych organizacji – szczególnie w kontekście przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Wnioski te znalazły odzwierciedlenie w zmianach i aktualizacji LSR, w tym w dostosowaniu priorytetów i kierunków wsparcia, aby lepiej odpowiadać na aktualne potrzeby mieszkańców obszaru LGD Blisko Krakowa, wzmacniając tym samym znaczenie kultury jako czynnika spójności społecznej i tożsamości lokalnej.

3. Partnerstwo na obszarze LSR

Między innymi celami, LGD ma za zadanie wzmacnianie partnerstwa i współpracy pomiędzy członkami podczas implementacji LSR, zapewniając tym samym, że ich wkład nie jest tylko symboliczny, ale rzeczywiście konkretny i wymierny. W celu utrzymania aktywnego zaangażowania, każdego roku przeprowadzana będzie ankieta diagnostyczna. Jej zadaniem jest identyfikowanie oczekiwań oraz wyzwań wynikających z uczestnictwa w LGD. Następnie, wyniki tej ankiety będą analizowane i wykorzystywane do tworzenia rozwiązań, które odpowiedzą na zidentyfikowane potrzeby.
Ponadto na etapie wdrażania i ewaluacji LSR założono szereg działań rozwijających partnerską współpracę przy wdrażaniu LSR, na którą składają się:

- zachowanie permanentnej transparentności poprzez działania informacyjne, promocyjne i animujące,
- udział w procesie decyzyjnym poprzez organy przedstawicielskie i konsultacje,
- promocja projektów o charakterze partnerskim bazujących na współpracy przedstawicieli różnych grup interesu sektorów oraz różnych grup społecznych,
- wsparcie dedykowane liderom lokalnym jako inicjatorom i koordynatorom współpracy,
- wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców i pomoc w ich realizacji ze strony LGD i samorządów - promocja dobrych praktyk dowodzących synergicznych efektów współpracy,
- udział interesariuszy w ewaluacji podejmowanych działań – przeglądy, badania sondażowe wśród interesariuszy, debaty z partnerami na temat realizowanych działań i ich efektów.

W ramach LSR przewidziano jedno przedsięwzięcie bezpośrednio dedykowane animacji interesariuszy – P.3.4. Wspólna aktywność i lokalne przywództwo – integracja społeczna oraz rozwój kompetencji liderów lokalnych. Skierowane jest ono do lokalnych liderów jako inicjatorów i koordynatorów wielu działań rozwojowych, aktywizujących lokalną społeczność. Przedsięwzięcie to będzie animować i aktywizować interesariuszy poprzez budowanie ich potencjału wyrażonego: w wiedzy, kwalifikacjach, umiejętnościach i doświadczeniu.

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów

Ludność i procesy demograficzne

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Rozdziale 2 Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR, Tabela 1, ludność na obszarze stowarzyszenia w latach 2016-2020 systematycznie wzrastała. W 2016 roku liczba ludności wynosiła 99 806 osób, by w roku 2020 osiągnąć poziom 108 393 osób. Najmniejszy wzrost odnotowano na obszarze wiejskim gminy Skawina (749 osób), natomiast największy przypadł na gminę Zabierzów (2 936 osób). Największą gminą pod względem ludności jest również gmina Zabierzów tj. 28 751 osób, z kolei najmniej zaludnioną gminą jest gmina Świątniki Górne z wynikiem 10 915 osób wg stanu na 31.12.2020 r.
Podział ludności obszaru LGD według grup wieku wykazuje, że najliczniejszą grupą wiekową są osoby w wieku 65 lat i więcej (22%). Natomiast kolejnymi grupami wiekowymi są ludność w wieku 0–14 lat (16,9%), 35–44 lat (15,9%), 45–54 lat (12,6%), 25–34 lat (11,8%), 55–64 lat (11,3%) oraz 16–24 lat (9,4%). Na podstawie tych danych można stwierdzić, że na obszarze LGD dominują młodzi ludzie, jednakże ludność w wieku 55–64 lata oraz 65 i więcej stanowi łącznie 33% ludności obszaru LGD, co wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Liczebność poszczególnych grup wiekowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Ludność wg funkcjonalnych grup wieku – stan na 31.12.2020 r.

Gminy obszaru LGD	0-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 i więcej
Czernichów	2 619	1 619	2 059	2 618	2 072	1 915	3 636
Liszki	3 367	1 841	2 476	3 199	2 326	2 316	4 106
Mogilany	3 134	1 756	1 882	2 788	2 380	1 725	3 405
Skawina	3 651	2 084	2 841	3 244	2 642	2 482	4 673
Świątniki Górne	2 074	1 195	1 432	1 887	1 457	1 327	2 504
Zabierzów	5 199	2 698	3 328	5 148	4 050	3 579	7 803
Razem obszar LGD	**20 044**	**11 193**	**14 018**	**18 884**	**14 927**	**13 344**	**26 127**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym bardzo negatywnym zjawiskiem jest spadek przyrostu naturalnego w okresie 2020–2021, sytuacja ta występuje we wszystkich gminach członkowskich LGD i jest niemalże proporcjonalna do liczby ludności w danej gminie. To niekorzystne zjawisko związane jest z wystąpieniem pandemii wirusa SARS-COV-2, które odbiło się negatywnie na liczbie ludności, a także brakiem skuteczności polityki na poziomie państwa. Zjawisko to obrazuje wykres poniżej.

Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Sytuacja demograficzną obszaru LGD w latach 2016–2020 charakteryzuje stale zwiększająca się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, podczas gdy liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym pozostaje na zbliżonym poziomie oraz liczba ludności w wieku produkcyjnym stale maleje. Tendencja ta świadczy o procesie starzenia się społeczeństwa na obszarze LGD. Stały wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym stwarza potrzebę realizacji działań z zakresu włączenia społecznego dla tej grupy wiekowej (60 lat i więcej).

Rysunek 3. Odsetek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na obszarze LGD w latach 2016-2020

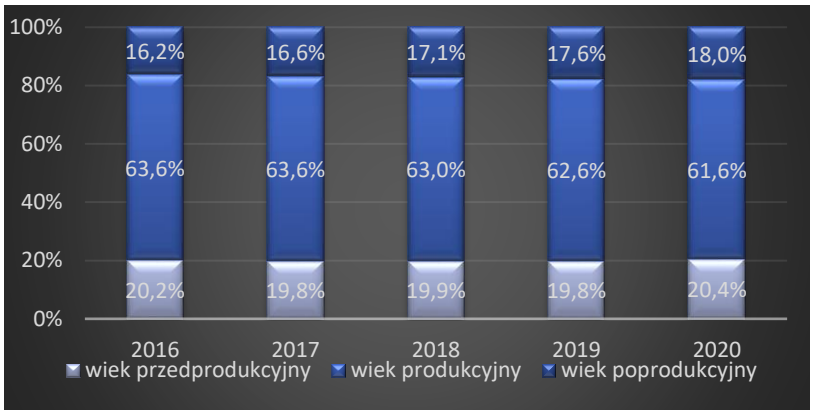

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Spadek ludności na obszarze LGD w zakresie ujemnego przyrostu naturalnego oraz proces starzenia się społeczeństwa związany jest także z odpływem ludzi młodych w celach zarobkowych, rozwoju zawodowego lub naukowego. Destynacją takich migracji są większe aglomeracje miejskie oraz inne kraje. Koniecznym wydaje się ograniczenie tego negatywnego zjawiska poprzez ukierunkowanie pewnego rodzaju działań na ludzi młodych. O procesie odpływu ludzi młodych świadczy ujemne saldo migracji w latach 2016–2021, co przedstawia poniższy wykres.

Spośród czynników mających wpływ na korzystne kształtowanie się sytuacji demograficznej na obszarze LGD, są migracje ludności. Analizując migracje, w pierwszej kolejności należy wskazać na kluczowe znaczenie migracji ogółem. Przez cały analizowany okres wskaźnik wartości salda migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców nie spadał poniżej 6 osób – rezultat ten odnotowany został w 2016 r. Wynik +10,2 osoby, zarejestrowany na obszarze LGD w 2021 r., to rezultat wyższy niż w powiecie krakowskim (+9,5) oraz znacznie wyższy niż rezultat dla całej Małopolski (+1,4). Fakt ten potwierdza atrakcyjność osiedleńczą obszaru LGD Blisko Krakowa.

Rysunek 4. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności

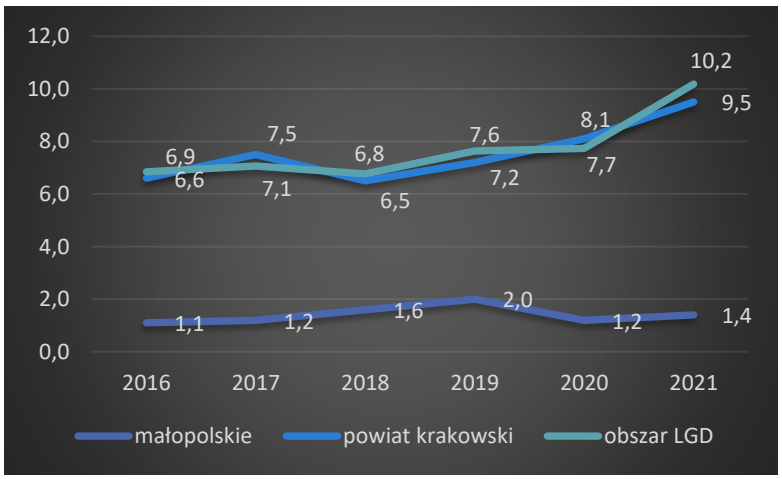

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Napływ mieszkańców na obszary podmiejskie związany jest z postępującym procesem suburbanizacji, który definiowany jest jako proces urbanizowania się strefy podmiejskiej oraz zespalania funkcjonalnego obszarów podlegających suburbanizacji z miastem centralnym, w tym przypadku Krakowem. Najbardziej powszechnym skutkiem procesu suburbanizacji jest wzrost liczby ludności na terenach podmiejskich. Jak pokazują dane statystyczne nowi mieszkańcy to przede wszystkim byli mieszkańcy Krakowa. Znacznie rzadziej na teren obszaru LGD przeprowadzają się mieszkańcy z obszarów wiejskich.

Zwiększająca się liczebność populacji skutkuje także zwiększającą się gęstością zaludnienia. Należy zaznaczyć, że gęstość zaludnienia w obszarze była wyższa niż ta obserwowana w powiecie krakowskim i województwie małopolskim. Gęstość zaludnienia na obszarze LGD, również wzrastała na przestrzeni lat z 283 os./km2 w 2016 r. do 311 os./km2 w roku 2020.

Gospodarka, innowacja i turystyka

Obszar LGD charakteryzuje stały wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach badanych. Z przedstawionych danych w tabeli poniżej, badań ankietowych oraz konsultacji społecznych opisanych w Rozdziale 3 Partycypacyjny charakter LSR, wynika że jest to zjawisko pozytywne, które LGD powinno wspierać. Spośród 13 570 podmiotów gospodarki narodowej, wpisanych do rejestru REGON w 2020 r., aż 97% to Mikroprzedsiębiorstwa, 2,55% to Małe przedsiębiorstwa. Średnie przedsiębiorstwa stanowią jedynie 0,39% podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. Na obszarze LGD występują 7 dużych podmiotów gospodarki narodowej. Znaczną większość podmiotów gospodarki narodowej stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, tj. 80,29% w 2020 r.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na obszarze LGD w latach 2016–2020

Gminy obszaru LGD	2016	2017	2018	2019	2020
Czernichów	1 422	1 461	1 517	1 594	1 670
Liszki	1 765	1 850	1 991	2 076	2 184
Mogilany	1 818	1 854	1 965	2 107	2 166
Skawina	1 740	1 768	1 872	1 982	2 080
Świątniki Górne	1 182	1 230	1 290	1 373	1 450
Zabierzów	3 294	3 429	3 605	3 803	4 020
Razem obszar LGD	**11 221**	**11 592**	**12 240**	**12 935**	**13 570**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rysunek 5. Przyrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na obszarze LGD w latach 2016–2020

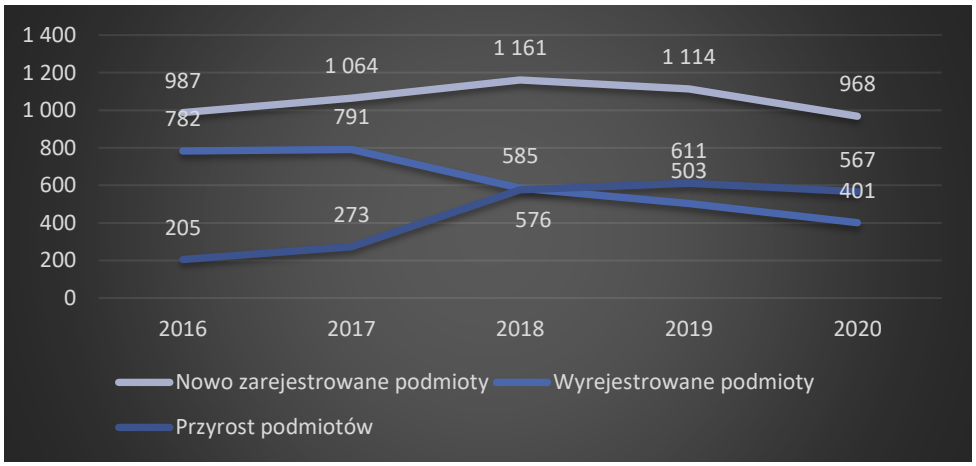

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Głównym obszarem działalności na obszarze LGD jest handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (3 063 podmioty), co stanowi 21,38% podmiotów gospodarczych z wyszczególnioną przeważającą działalnością gospodarczą w rejestrze REGON (14 326 podmiotów), wg stanu na 2021 r. 15,69% firm działa w obszarze budownictwa (2 248 podmiotów), a około 11,25% firm w sekcji przetwórstwa przemysłowego (1 612 podmiotów). Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna stanowi 10,53% (1 508 podmiotów), transport i gospodarka magazynowa stanowi 6,67% (956 podmiotów). Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami stanowi 2,97% (426 podmiotów).

Tabela 4. Rodzaje przeważającej działalności gospodarczej w 2021 r.

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	3063
Budownictwo	2248
Przetwórstwo przemysłowe	1612
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1508
Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	1026
Transport i gospodarka magazynowa	956
Informacja i komunikacja	750
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	619
Edukacja	491
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	475
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	426
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	347
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	271
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	265
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	131
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	73
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	42
Górnictwo i wydobywanie	12
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stale wzrasta w każdej gminie członkowskiej LGD. Jest to zjawisko pozytywne dające pewien potencjał rozwoju gospodarczej obszaru LGD. W badanych latach obszar LGD charakteryzuje również podobna liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w stosunku do obszaru województwa małopolskiego. W celu zachowania tej równowagi LGD powinno wspierać działania mające na celu tworzenie nowych i rozwój przedsiębiorstw na swoim obszarze.

Tabela 5. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LGD w latach 2016–2020

Gminy obszaru LGD	2016	2017	2018	2019	2020
Czernichów	1 182	1 222	1 275	1 343	1 395
Liszki	1 455	1 514	1 637	1 693	1 789
Mogilany	1 439	1 464	1 571	1 702	1 751
Skawina	1 499	1 517	1 614	1 711	1 789
Świątniki Górne	974	1 018	1 061	1 138	1 202
Zabierzów	2 381	2 463	2 626	2 793	2 970
Razem obszar LGD	**8 930**	**9 198**	**9 784**	**10 380**	**10 896**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Jak wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych, a także i rodzajów prowadzonej działalności na obszarze LGD, rozwój i wsparcie przedsiębiorczości powinno odbywać się w kierunku innowacyjnej gospodarki. Innowacyjność w skali województwa małopolskiego określona jest w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2030 (RSI WM 2030). Strategia ta określa innowacyjne obszary gospodarki za pomocą inteligentnych specjalizacji, których jedna stanowi Przemysły kreatywne i czasu wolnego. W ramach przedmiotowej specjalizacji wyróżnia się dziedzinę „turystyki premium", połączonej z nowoczesnymi rozwiązaniami informacyjno-komunikacyjnymi, usługami zdrowotnymi, gastronomicznymi i edukacyjnymi. O zróżnicowaniu domeny świadczy fakt zagnieżdżenia jej w działalności gospodarczej podmiotów klasyfikowanych do co najmniej pięciu różnych sekcji PKD (R – Działalność związana z kulturą, rozrywką, rekreacją, J – Informacja i komunikacja, I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca).

Obszarem gospodarczym, który był niezwykle często poruszany podczas konsultacji społecznych jest szeroko rozumiana turystyka i działalność gospodarcza z tym związana. RSI WM 2030 w ramach inteligentnych specjalizacji wyszczególnia następujące działy/grupy/klasy klasyfikacji PKD, które związane są z sektorem gospodarki w obszarze turystyki:

Dział 55 – Zakwaterowanie; Dział 56 – Działalność usługowa związana z wyżywieniem; Dział 79 – Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane; 90.04 – Działalność obiektów kulturowych; 91.02 – Działalność muzeów; 91.03 – Działalność historycznych miejsc i budynków oraz podobnych atrakcji turystycznych; 91.04 – Działalność ogrodów botanicznych i zoologicznych oraz obszarów i obiektów ochrony przyrody; 93.19 – Pozostała działalność związana ze sportem; grupa 93.2 – działalność rozrywkowa i rekreacyjna.

Mając na uwadze powyższe rodzaje działalności, można stwierdzić że na obszarze LGD występuje niewystarczająca liczba podmiotów gospodarki narodowej w sektorze turystycznym w stosunku do obszaru województwa małopolskiego. Jest to trend niekorzystny biorąc pod uwagę atrakcyjność turystyczną obszaru LGD oraz niewykorzystany potencjał w tym zakresie. LGD powinna wspierać podmioty chcące rozwijać przedsiębiorczość w obszarze turystyki, ale również czasu wolnego.

Rysunek 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w sektorze turystyki na 1000 mieszkańców w latach 2016–2020

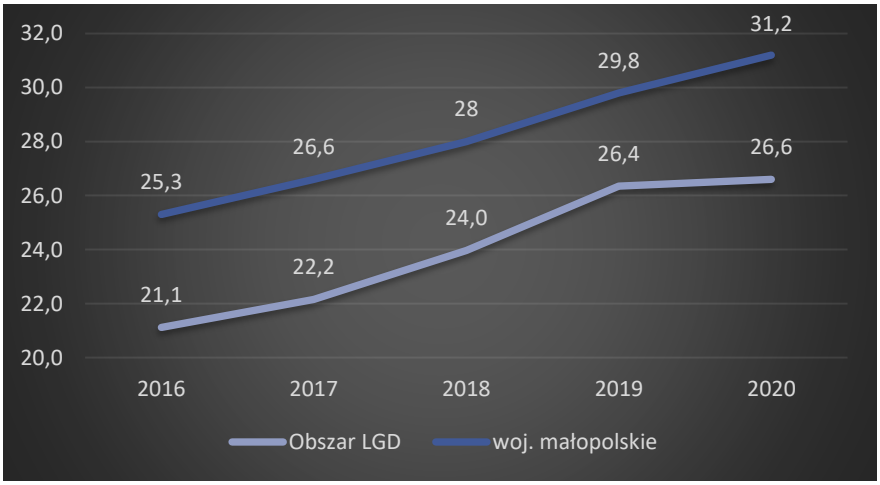

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

O niewykorzystanym potencjale obszaru LGD pod względem turystyki świadczy także liczba turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności na obszarze powiatu krakowskiego. W okresie od 2016 do 2019 możemy zauważyć

systematyczny spadek liczby turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności, 538,34 osób w 2016 r. do 519,31 osób w 2019 r. W roku 2020 nastąpił drastyczny spadek do poziomu 189,25 osób, jednakże spowodowane to było pandemią Sars-Cov 2, która odbiła się negatywnie na wysokości wskaźnika Schneidera zarówno na obszarze powiatu krakowskiego jak i Województwa Małopolskiego, co przedstawia wykres poniżej.

Rysunek 7. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w latach 2016–2020

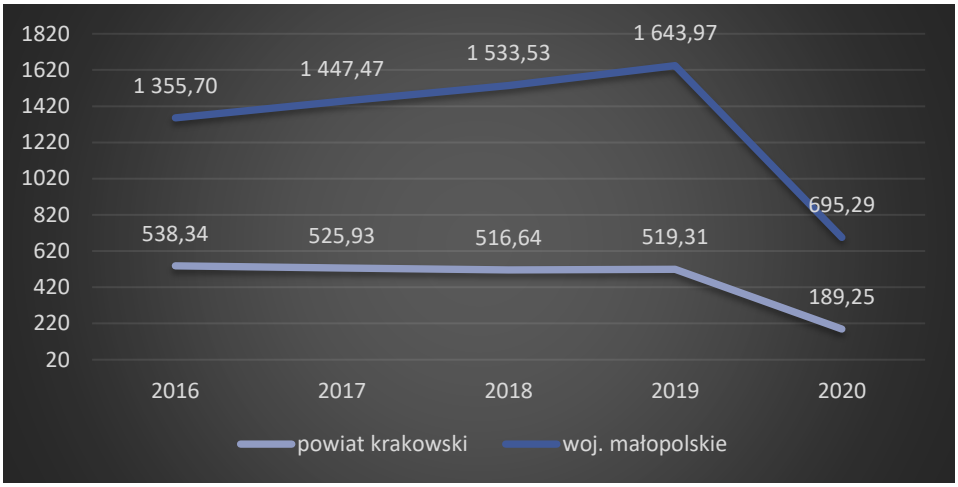

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rynek pracy i bezrobocie

Liczba pracujących i zatrudnionych na obszarze powiatu krakowskiego osiągnęła w roku 2019 wysokość 75 076. W 2020 r. największą grupą pracujących i zatrudnionych stanowią osoby zatrudnione w przemyśle i budownictwie, grupa ta stanowi średnio 33% wszystkich pracujących i zatrudnionych. Kolejną grupę osób stanowią osoby zajmujące się pozostałymi usługami, grupa ta stanowi średnio 21% w okresie badawczym. Osoby zatrudnione w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie stanowią średnio 14% wszystkich pracujących i zatrudnionych. Osoby zatrudnione w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji stanowią średnio 31%. Działalnością finansową i ubezpieczeniami zajmuje się średnio 1% wszystkich pracujących i zatrudnionych. Przedstawione powyżej dane nie są danymi tożsamymi z obszarem LGD, aczkolwiek są jak najbardziej zasadne ponieważ obszar LGD zajmuje sporą część powierzchni powiatu krakowskiego oraz 36,6% ludności powiatu krakowskiego (stan na dzień 31.12.2020 r.).

Tabela 6. Pracujący i zatrudnieni według sektorów ekonomicznych na obszarze powiatu krakowskiego w latach 2020 oraz 2021

Sektor ekonomiczny	2020		2021	
	Liczba os.	%	Liczba os.	%
Przemysł i budownictwo	21 878	33	23 243	35
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	21 023	31	19 381	29
Pozostałe usługi	13 948	21	13 919	21
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9 552	14	9 536	14
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku	651	1	537	1
Ogółem	**67 052**	**100**	**66 616**	**100**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Liczba pracujących na 1000 mieszkańców na obszarze LGD wynosiła 324 osób w 2019 r. oraz 307 osób w 2020 r. Natomiast na obszarze powiatu krakowskiego jest niższa niż na obszarze Województwa Małopolskiego, gdzie kolejno wynosił 324 osoby oraz 324 osoby oraz 412 osoby i 410 osoby w skali wojewódzkiej.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na obszarze LGD miała tendencję spadkową od 2016 r. do końca 2020 roku. W 2016 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 2 836 osób, następnie liczba ta malała w kolejnych latach. W roku 2020 r. liczba bezrobotnych spadła do poziomu 2 184 osób. Największa liczba zarejestrowanych bezrobotnych występuje na obszarze gminy Zabierzów tj. 465 osób w 2020 r., z kolei najmniejsza na obszarze gminy Świątniki Górne tj. 242 w 2020 r., jest to zjawisko związane z liczbą ludności w danej gminie. Na obszarze gminy Czernichów w 2020 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 291 osób, w pozostałych gminach liczba ta wyniosła 353 – Liszki, 325 – Mogilany, 465 – Skawina. Obszar LGD charakteryzuje większy procentowy udział kobiet wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, który na koniec 2020 roku wynosił 52%, tj. 1 138 kobiet.

Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach członkowskich LGD w latach 2016-2020

Gminy obszaru LGD	2016		2020	
	Ogółem	w tym kobiet	Ogółem	w tym kobiet
Czernichów	286	138	291	139
Liszki	352	190	353	188
Mogilany	318	168	325	172
Skawina	1 117	562	465	250
Świątniki Górne	208	96	242	125
Zabierzów	555	277	508	264
Razem obszar LGD	**2 836**	**1 431**	**2184**	**1138**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Najliczniejszą grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowią kobiety – 1 138 osoby (52% wszystkich bezrobotnych). Drugą, co do wielkości grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotni – 928 osób (42%), kolejną – osoby do 30 roku życia 590 osób (27%). Bezrobotni powyżej 50 roku życia to 622 osoby (28%). Największy udział kobiet bezrobotnych wśród gmin członkowskich występuje na obszarze gminy Skawina tj. 54%, podczas gdy w pozostałych gminach ten procentowy udział wynosi ok. 50%.

Tabela 8. Bezrobotni zarejestrowani na obszarze LGD według poszczególnych grup i wieku w 2020

Gminy obszaru LGD	Ogółem	w tym kobiet	do 25 roku życia	do 30 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
Czernichów	291	139	42	74	79	125
Liszki	353	188	64	106	91	145
Mogilany	325	172	46	94	88	141
Skawina	465	250	80	144	117	187
Świątniki Górne	242	125	25	55	73	102
Zabierzów	508	264	59	117	174	228
Razem obszar LGD	**2184**	**1138**	**316**	**590**	**622**	**928**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Stopa bezrobocia (udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) jest charakterystycznym wskaźnikiem, który bierze się pod uwagę przy ocenie poziomu rozwoju gospodarczego danego obszaru. Oznacza ona wielkość statystyczną opisującą nasilenie zjawiska bezrobocia w danej populacji. Sytuację bezrobocia na obszarze LGD przedstawia poniższa tabela prezentująca udział bezrobotnych

zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016–2020. W poprzednich latach tj. 2016–2019 bezrobocie przybrało tendencję spadkową, 2,8% w 2016 r., 2,5% w 2017 r., 2,3% w latach 2018–2019. W 2020 roku stopa bezrobocia wzrosła do poziomu 3,4%. Najwyższe bezrobocie spośród gmin członkowskich w 2020 roku odnotowano w gminie Skawina (3,9%), kolejną gminą jest gmina Świątniki Górne (3,6%), następnie gmina Mogilany (3,4%). Stopa bezrobocia w gminie Czernichów w 2020 r. wyniosła 3,1%, w gminie Liszki 3,2%. Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w gminie Zabierzów 3,0%.

Tabela 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016–2020, wyrażony w %

Gminy obszaru LGD	2016	2017	2018	2019	2020
Czernichów	3,2	2,5	2,6	2,2	3,1
Liszki	3,3	2,7	2,4	2,1	3,2
Mogilany	3,7	3,1	2,9	2,5	3,4
Skawina	0	0	0	2,5	3,9
Świątniki Górne	3,3	3,2	2,9	2,6	3,6
Zabierzów	3,5	3,2	2,7	2,0	3,0
Razem obszar LGD	**2,8**	**2,5**	**2,3**	**2,3**	**3,4**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Aby w pełni odzwierciedlić sytuację związaną z bezrobociem na obszarze LGD, dane z obszaru skonfrontowano z danymi z obszaru powiatu krakowskiego i Województwa Małopolskiego. Stopa bezrobocia na obszarze LGD we wszystkich latach badawczych jest wyższa niż stopa bezrobocia na obszarze powiatu czy też województwa. Zjawisko to jest zjawiskiem negatywnym, któremu LGD powinna przeciwdziałać.

Rysunek 8. Stopa bezrobocia w latach 2016-2020 (liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym)

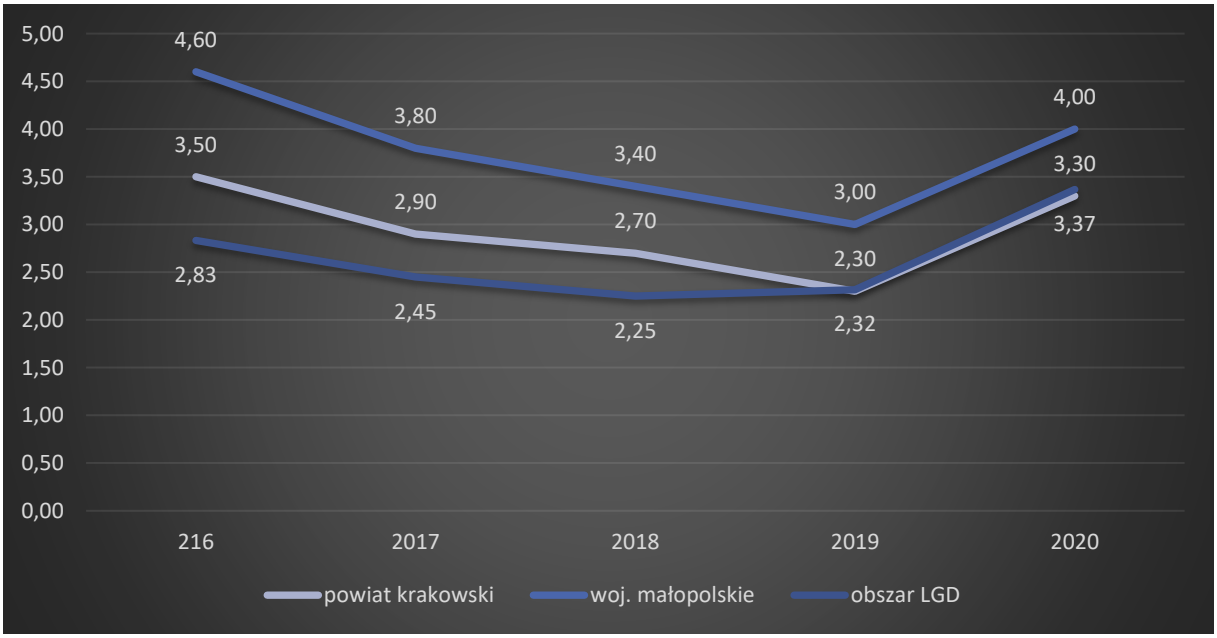

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Za szczególnie istotne, w kontekście rozwoju infrastruktury i oferty czasu wolnego, uznać należy branże które mogą być bezpośrednimi beneficjentami rozwoju tego typu oferty, tzn. podmioty gospodarcze, które mogą być aktywnie zaangażowane w komercjalizację usług związanych z turystyką i czasem wolnym. Dotyczy to przede wszystkim przedsiębiorstw związanych z produkcją rolniczą i wyrobami lokalnymi, a także działalnością noclegową i gastronomiczną, czy wreszcie podmiotów prowadzących działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją. Tym

samym, za szczególnie istotne dla realizacji LSR, uznać należy przede wszystkim podmioty gospodarcze z sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), sekcji C (przetwórstwo przemysłowe), sekcji G (handel hurtowy i detaliczny) oraz sekcji R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją). Łącznie podmioty te stanowią 35,4% wszystkich podmiotów gospodarczych na terenie LGD. W trakcie realizacji Strategii niezwykle istotne będzie nie tylko zintegrowanie i zaangażowanie tego typu przedsiębiorstw wokół komercjalizacji rozwoju oferty czasu wolnego, ale także stymulowanie ich rozwoju poprzez zakładanie i rozwijanie nowych działalności gospodarczych.

Cechą wyróżniającą obszar LGD jest także duża liczba firm działających w sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Odsetek tych podmiotów świadczyć może o innowacyjności gospodarki obszaru LGD. Należy jednak zaznaczyć, że prawie 1/2 tych podmiotów znajduje się na terenie gminy Zabierzów. Gospodarkę obszaru LGD cechuje ponadto znacząca liczba podmiotów z sekcji H (transport i gospodarka magazynowa).

Bardzo istotnym jest też fakt działających na obszarze gmin wchodzących w skład LGD Stref Aktywności Gospodarczej, m.in. w Skawinie czy Gminie Zabierzów, dających z jednej strony miejsca pracy mieszkańcom, z drugiej zaś przychody dla budżetów gmin. Na obszarze LGD nie zidentyfikowano funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych.

Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny

Głównym elementem społeczeństwa obywatelskiego są organizacje pozarządowe. Są one nie tylko wzmocnieniem i urzeczywistnieniem prawa obywateli do uczestnictwa w życiu publicznym, ale również umożliwiają właściwe wypełnianie ról społecznych oraz samorealizację we wszystkich sferach życia. Według stanu na maj 2023 r. na obszarze LGD działa łącznie 380 organizacji pozarządowych wpisanych do KRS.

Poziom rozwoju kapitału społecznego w gminach członkowskich LGD Blisko Krakowa, mierzony zaangażowaniem mieszkańców w działalność fundacji, stowarzyszeń i rozmaitych organizacji społecznych, należy określić jako dość wysoki. Liczba takich podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w okresie badawczym 2016–2020 ma tendencję wzrostową, nie przekraczając jednak średniej dla Województwa Małopolskiego, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

Obszar	2016	2017	2018	2019	2020
Czernichów	3,11	3,16	3,08	3,06	3,04
Liszki	3,18	3,27	3,47	3,44	3,54
Mogilany	2,93	2,97	3,06	3,09	2,86
Skawina	2,52	2,78	2,82	2,91	2,98
Świątniki Górne	2,34	2,71	2,78	2,94	3,02
Zabierzów	4,34	4,46	4,53	4,76	4,52
Obszar LGD	3,07	3,23	3,29	3,37	3,33
Województwo Małopolskie	3,65	3,84	3,73	3,87	3,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Działalność tego typu organizacji jest widoczna przede wszystkim w zakresie kultury (prowadzenie izb regionalnych, kultywowanie historii, organizacja wydarzeń i uroczystości rocznicowo-patriotycznych), tradycji lokalnych (zespoły folklorystyczne, koła gospodyń wiejskich) czy edukacji (prowadzenie szkół). Stosunkowo wysoka liczba działających organizacji pozarządowych na obszarze LGD oraz specyfika ich działalność daje pewien potencjał w kierunku działań

związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego oraz działań w sferze społecznej, w tym związanych z wykluczeniem społecznym.

Jakość i warunki życia mieszkańców oraz problemy społeczne

Ocena sytuacji materialnej jest nieodłącznym elementem analiz szeroko ujmowanej jakości życia. To bowiem sytuacja finansowa, posiadane zasoby materialne poszczególnych osób czy ich gospodarstw domowych należą do najważniejszych czynników warunkujących możliwości realizacji wielu celów, zaspokojenia różnych potrzeb życiowych, co nie pozostaje bez wpływu także na dobrobyt subiektywny.

Dostępne na stronie Głównego Urzędu Statystycznego dane dotyczące przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę dotyczą poziomu województw i kraju. Porównując te dane z terenu województwa małopolskiego w stosunku do kraju, zauważyć można w całym badanym okresie, dochód rozporządzalny na 1 osobę w województwie małopolskim jest porównywalny do krajowego i wynosi średnio ok 1 900 zł. Co więcej, w porównaniu z pozostałymi województwami w Polsce, Małopolska w latach 2016–2020 była w czołówce pod względem wysokości tych dochodów. Pokazuje to stabilną sytuację finansową mieszkańców Małopolski na mapie Polski.

Poniżej przedstawiono dochód budżetów gmin na 1 mieszkańca z obszaru LGD Blisko Krakowa w latach 2016–2020 na tle średnich dochodów gmin na 1 mieszkańca w województwie małopolskim i w Polsce. Na podstawie poniższych danych można stwierdzić, że dochód budżetów gmin na 1 mieszkańca ma tendencję wzrostową, przy czym w okresie badawczym w większości był on na obszarze LGD niższy niż w województwie małopolskim i w Polsce. Korzystniejsze wyniki były na obszarze LGD w latach 2016 i 2021.

Tabela 11. Dochody budżetów gmin bez miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca (zł)

Obszar	2016	2017	2018	2019	2020
Czernichów	3 489,18	3 770,55	3 999,15	4 687,28	5 583,69
Liszki	3 765,12	3 893,68	3 867,67	4 815,93	5 493,53
Mogilany	3 852,16	4 394,92	5 329,22	5 940,85	5 958,11
Skawina	4 115,74	4 327,39	4 671,75	5 491,53	6 222,34
Świątniki Górne	4 418,25	4 690,27	5 741,44	6 127,20	6 645,53
Zabierzów	4 401,52	4 943,02	4 874,15	5 921,88	6 038,59
Średnia dla obszaru LGD	4 007,00	4 336,64	4 747,23	5 497,45	5 990,30
Woj. Małopolskie	3 849,41	4 177,49	4 551,76	5 141,34	5 776,61
Polska	3 943,56	4 307,21	4 702,47	5 240,02k	5 822,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rysunek 9. Dochody budżetów gmin bez miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca (zł)

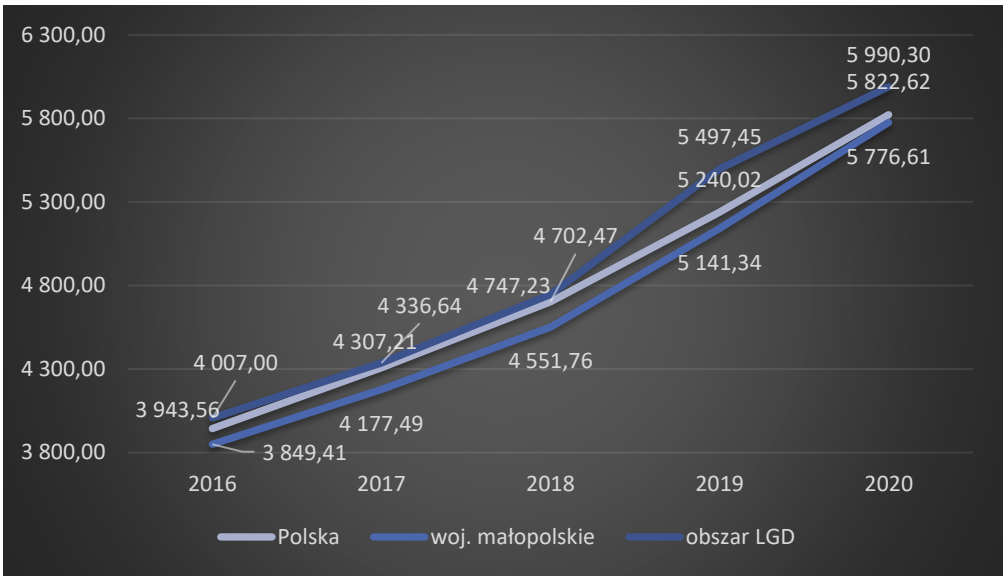

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tabela 12. Wydatki budżetów gmin członkowskich LGD na 1 mieszkańca

Obszar	2016	2017	2018	2019	2020
Czernichów	3 535,01	3 916,88	4 451,94	5 271,02	5 217,18
Liszki	4 033,81	4 451,16	4 292,44	4 722,70	5 085,21
Mogilany	3 829,62	4 314,73	5 314,83	6 454,74	5 538,76
Skawina	4 001,36	4 349,51	4 745,36	5 730,30	6 227,42
Świątniki Górne	4 348,44	4 686,95	6 266,52	5 893,15	7 099,80
Zabierzów	4 503,66	4 558,24	5 309,92	6 036,58	6 171,07
Średnia dla obszaru LGD	**4041,98**	**4379,58**	**5063,50**	**5684,75**	**5889,91**
Woj. Małopolskie	**3 718,25**	**4 170,03**	**4 731,67**	**5 186,43**	**5 572,68**
Polska	**3 803,33**	**4 338,01**	**4 923,50**	**5 246,05**	**5 612,75**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rysunek 10. Wydatki budżetów gmin członkowskich LGD na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Powyższy wykres obrazuje średnie wydatki budżetów gmin członkowskich LGD na 1 mieszkańca, które w całym okresie badawczym (2016–2020) były wyższe w porównaniu ze średnimi wydatkami gmin na 1 mieszkańca w województwie małopolskim i Polsce.

Z danych zamieszczonych poniżej wynika, że w całym okresie badawczym liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznego grup wieku ma tendencję spadkową. Jednakże badając udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru LGD można zauważyć, że wskaźnik ten przewyższa znacznie dane dla całego kraju, co wskazuje na niekorzystną sytuację społeczno- ekonomiczną na obszarze LGD.

W skali obszaru gmin LGD liczba osób objętych pomocą społeczną w 2020 roku była równa 2 599 osobom (w 2021 roku były to 2 462 osoby). Obserwowalny jest systematyczny spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej, który w stosunku do roku bazowego (2016) wyniósł 36,6%. W skali obszaru LGD odsetek osób objętych pomocą społeczną w liczbie ludności ogółem w 2020 roku wynosił 2,05%, co było wynikiem niższym od średniej powiatu krakowskiego (2,20%) i województwa małopolskiego (3,7%). W 2021 roku odsetek ten wynosił 1,83%, wobec 2,10% dla powiatu krakowskiego i 3,4% dla Małopolski. W tym zakresie widoczny jest wyraźny spadek. Największy odsetek korzystających odnotowano w przypadku gminy Skawina (2,2%), a najmniejszy w przypadku gminy Mogilany (niecałe 1,6% osób objętych pomocą społeczną w liczbie ludności ogółem). Jednakże na obszarze LGD spada odsetek dzieci do lat 17, na które rodzice/opiekunowie otrzymują zasiłek rodzinny (2016: 25,31%, 2020: 17,69%), to nadal co piąte dziecko z obszaru wymaga wsparcia na częściowe pokrycie wydatków związanych z ich utrzymaniem. Oferta czasu wolnego dla młodzieży (15-18 lat) jest niewystarczająca (mało atrakcyjna, słabej jakości, mało adekwatna do zróżnicowanego wieku odbiorców, jest też często oferowana w czasie nieatrakcyjnym lub wręcz niedostępnym dla części młodzieży (szczególnie starszej).

W dalszym ciągu utrzymuje się na obszarze ubóstwo głębokie – prawie 2% mieszkańców to beneficjenci pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego.

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie gmin obszaru LGD są: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Rosną obawy mieszkańców związane z bezpieczeństwem materialnym, w związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19 i wojną w Ukrainie. Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia ubóstwa". Brak wsparcia dla osób opiekujących się osobami zależnymi (opieka wytchnieniowa, edukacja, wsparcie psychologiczne). Występują deficyty finansowe i kadrowe w zatrudnianiu specjalistów do pracy z dzieckiem i rodziną. Stale spada liczba czytelników na 1 000 mieszkańców (2016: 108 2020: 86). Rośnie zapotrzebowanie na wsparcie w ramach placówek wsparcia dziennego i pomimo wzrostu liczby miejsc wciąż nie pokrywa to potrzeb społecznych.

Występuje duża liczba osób z niepełnosprawnością (powiat krakowski – 38,5 tys. osób). Wciąż duża liczba obiektów publicznych nie jest w pełni dostępna dla osób ze szczególnymi potrzebami. Częsty podział na rdzennych i napływowych mieszkańców, konieczne działania aktywizacyjne.

Brak atrakcyjnych przestrzeni publicznych, sprzyjających aktywizacji i integracji społecznej. Brakuje żłobków i opieki dla dzieci do lat 3. Bardzo niewielkie wsparcie osób starszych, które są nieaktywne (głównie realizowane przez GOPSy). Samotność osób starszych. Nieumiejętność radzenia sobie z zagrożeniami cywilizacyjnymi, w efekcie pogłębiający się kryzys rodziny i rozpad więzi społecznych. Występuje również niski kapitał społeczny (brak zaufania, mało liderów lokalnych).
Problemy lokalnej gospodarki i rynku pracy w sposób bezpośredni przekładają się na sytuację w zakresie realizowania polityki społecznej na obszarze gmin LGD.

Istotnym zasobem społecznym obszaru LGD są dzieci i młodzież. Należy zauważyć, że na obszarze LGD na koniec 2021 r. funkcjonowało łącznie 55 szkół podstawowych, do których uczęszcza łącznie 9 734 uczniów, co w skali regionu stanowi ponad 3% młodzieży. W badanym okresie na obszarze LGD odnotowano znaczący wzrost liczby uczniów w stosunku do 2016 r. o 52,19%. Dla porównania w skali regionu wzrost wyniósł 39,52%. Z dużym prawdopodobieństwem wynik ten jest pochodną pozytywnych trendów dotyczących migracji i suburbanizacji obszaru LGD Blisko Krakowa.

Obserwowalny w skali całego obszaru LGD jest spadek liczby małżeństw na 1000 ludności. W roku 2016 wartość tego wskaźnika wynosiła 5,03 (wobec 5,33 w przypadku województwa małopolskiego), natomiast w 2021 roku wskaźnik ten wynosił już tylko 4,01 (przy 4,85 dla regionu). Istotnie skorelowany ze wskaźnikiem liczby małżeństw jest spadek liczby urodzeń żywych na 1000 ludności – w roku 2016 było ich 9,64 (w skali małopolski – 10,32), a w 2021 już tylko 9,16 (wobec 9,70 w województwie małopolskim). W kontekście tego, iż na obszarze Blisko Krakowa występuje dodatnie saldo migracji, co związane jest z napływem młodych osób rozpoczynających życie rodzinne, podejmowanie działań związanych ze wspieraniem młodych rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych, stanowi w dalszym ciągu istotne wyzwanie społeczne dla minimalizowania negatywnych trendów (spadek liczby małżeństw i żywych urodzeń na 1 000 ludności).

Bardzo ważną rolę w kształtowaniu kapitału ludzkiego i rozwoju kultury odgrywają publiczne instytucje kultury. Należy zauważyć, że na terenie 2 gmin w dalszym ciągu nie powstały domy i ośrodki kultury – dotyczy to gminy Czernichów i Liszki. Istotnym jest też fakt, iż w 2021 r. liczba osób na 1 placówkę biblioteczną przewyższała średnią dla województwa małopolskiego o 697 osób (na obszarze LGD wskaźnik ten wynosił 5 352 osoby), co w kontekście faktu, iż biblioteki pełnią coraz więcej funkcji animacyjnych, jest dobrą informacją dla mieszkańców.

Cechą charakterystyczną lokalnych organizacji jest niski poziom profesjonalizacji prowadzonej działalności, jak również niskie kompetencje organizacyjno-prawne, zarządcze i komunikacyjne wśród członków organizacji. Problemem wielu organizacji są także niewystarczające zasoby (w tym przede wszystkim zasoby lokalowe).

Obszar LGD i jego dziedzictwo materialne oraz niematerialne

Bogate walory przyrodnicze, a także zróżnicowana rzeźba terenu, położonego w obrębie czterech makroregionów, sprawiają, że obszar LGD jest atrakcyjny w kontekście spędzania czasu wolnego, zarówno dla jego mieszkańców, jak i mieszkańców, znajdującego się w bliskim sąsiedztwie Krakowa.

Obszar LGD cechuje wysoka atrakcyjność krajobrazowa (różne typy krajobrazu: jurajski, nadrzeczny, pagórkowaty) oraz rekreacyjno-turystyczna (duży potencjał do rozwoju turystyki aktywnej, np. wodnej czy rowerowej, poznawczej itd.), wynikające z położenia w granicach czterech makroregionów fizycznogeograficznych: Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, Bramy Krakowskiej, Kotliny Oświęcimskiej oraz Pogórza Zachodnio-Beskidzkiego. Przez obszar przepływa Wisła, silnie zaznaczają się doliny Rudawy, Rudna, Skawinki oraz jej dopływów: Cedronu, Głogoczówki, Mogiłki, Włosanki i Rzepnika. Ponadto, równolegle do Wisły przebiega żeglowny kanał wodny o długości blisko 16 km, łączący Łączany ze Skawiną (Kanał Łączański, zwany także Kanałem Łączany–Skawina).

Istotne znaczenie dla atrakcyjności obszaru mają też bardzo cenne przyrodniczo obszary leśne – w ich obrębie wyznaczono liczne rezerwaty przyrody, jak np. Kajasówka, Kozie Kąty, Skała Kmity, Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy czy Rudniański Park Krajobrazowy. Powierzchnia terenów zielonych ogółem na obszarze LGD stanowi niemal połowę obszarów zielonych na terenie całego powiatu krakowskiego (415,2 ha, 49%, bez miasta Skawina), podobnie jak liczba pomników przyrody, która wynosi 199 i stanowi 46% wszystkich pomników na terenie powiatu (razem z miastem Skawina). Obok elementów krajobrazowo-przyrodniczych, obszar LGD wyróżnia bogate

niematerialne i materialne dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki kultury materialnej świeckiej i religijnej, a także obiekty rękodzieła rzemieślniczego.

Wśród największych atrakcji wymienić należy m.in. Izbę Pamięci Rodu Hallerów i Hallerczyków w Jurczycach, Muzeum Ślusarstwa im. Marcina Mikuły w Świątnikach Górnych, dwa kościoły położone na szlaku architektury drewnianej tj. kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Woli Radziszowskiej i kościół pw. Narodzenia NMP w Krzęcinie, gotycki kościół pw. Świętych Piotra i Pawła w Bolechowicach, kościół pw. Wszystkich Świętych z 1300 roku w Rudawie, izby regionalne w Woli Radziszowskiej, w Krzęcinie, w Jaśkowicach, w Kamieniu, Dworek Hallera w Jurczycach, Dwór Dzieduszyckich w Radziszowie, Zespół Dworski Konopków w Mogilanach, dwór neoklasycystyczny w Aleksandrowicach, pałac z XV wieku w Balicach, klasycystyczny dworek w Bolechowicach, późnobarokowy dwór w Karniowicach, pozostałości dworu z XVII wieku w Kobylanach, drewnianą willę w Kochanowie, pałac klasycystyczny w Niegoszowicach, lamus w Pisarach, dwór w Radwanowicach, zespół podworski w Więckowicach, willę murowaną w Zabierzowie, szlaki piesze, rowerowe i konne, ścieżkę ornitologiczną w Kamieniu, Pałac w Piekarach. Niematerialne dziedzictwo kulturowe manifestuje się poprzez kultywowanie tradycji, folklor, twórczość ludową, rzemiosło (m.in. Zespół Regionalny „Mogilanie"). Warto także zwrócić uwagę na odbywające się w omawianych gminach imprezy cykliczne, przyciągające coraz większą ilość odwiedzających, np. Międzynarodowy Bieg Skawiński, Górski Bieg Niepodległości Skawina - Mogilany.

Istotnym jest, iż przedstawiciele 6 gmin tworzących obszar LGD, wypracowali także wspólną markę „Skarby Blisko Krakowa". „Skarby Blisko Krakowa" to ogół atrakcji turystycznorekreacyjnych sześciu podkrakowskich gmin: Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne i Zabierzów. Marka ta obejmuje ona atrakcje w kategoriach: muzea, kościoły architektury drewnianej, izby regionalne, smaki lokalne, zespoły regionalne, dworki, przyroda i rekreacja. Ich zwiedzanie zaproponowano w kluczu dwunastu szlaków tematycznych. Poszczególne szlaki podpowiadają, gdzie znajdziemy największe atrakcje sakralne, przyrodnicze lub inne, jak na przykład najpiękniejsze punkty widokowe. Dla tych, którzy wolą aktywny sposób spędzania czasu, autorzy projektu proponują trzydzieści tras rowerowych, pieszych i konnych. Ogólne informacje o gminach i ich głównych miejscowościach znajdują się na stronie internetowej www.skarby.bliskokrakowa.pl w zakładce „O regionie". „Niezbędnik turysty" gromadzi dane miejsc przydatnych podczas zwiedzania, takich jak apteki, bankomaty czy punkty informacji turystycznej, a ponadto prezentuje wybrane obiekty noclegowe, gastronomiczne i sportowe.

W dalszym ciągu planowana jest realizacja i wsparcie działań na rzecz rozwijania, integrowania i wzbogacania istniejących oraz tworzenia nowych produktów oferty spędzania czasu wolnego na terenie obszaru LGD. Potrzebę tę potwierdzają wyniki badań wśród mieszkańców obszaru.

Atuty związane z dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym, a także infrastrukturą i ofertą czasu wolnego pozytywnie oceniają także mieszkańcy obszaru LGD Blisko Krakowa. Wyniki badań społecznych pokazują, że zdaniem mieszkańców, do czynników, które pozytywnie wpływają na ocenę ich jakości życia, należą przede wszystkim: dostępność oferty rekreacyjnej (57,2% łącznych wskazań na „bardzo dobrze" i „dobrze"), atrakcyjność imprez i wydarzeń popularyzujących lokalne tradycje i zwyczaje (54,8%), stan techniczny i warunki w obiektach sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych (53,7%), a także wygląd centrów miejscowości (52,2%). Równocześnie respondenci prowadzonych badań, jako istotny dla podnoszenia komfortu życia na obszarze LGD, postrzegają przede wszystkim rozwój infrastruktury oraz oferty czasu wolnego.

Mocne strony obszaru LGD Blisko Krakowa nie są jednak w pełni wykorzystywane dla rozwoju oferty czasu wolnego.

Powody to m.in. niewystarczająca infrastruktura turystyczno-wypoczynkowa, brak spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej wszystkich gmin, słabo rozwinięta sieć szlaków pieszych i tras rowerowych, brak ich zintegrowania, brak jednolitego i skutecznego systemu promocji, wizualizacji i informacji w zakresie oferty spędzania czasu wolnego, zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych czy ograniczone możliwości zwiedzania (Źródło:

badania ankietowe oraz dane z 6 warsztatów). Niedostatki te podkreślali także mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym, wskazując jako obszar problemowy dostępność do sieci szlaków i ścieżek rekreacyjnych (35.4%).

Na obszarze LGD zidentyfikowano ponadto tendencje i procesy negatywnie wpływające na stan środowiska naturalnego, a także negatywnie odbija się na potencjale turystyczno-rekreacyjnym całej gminy. Podobnie jak w skali całego województwa małopolskiego, na obszarze LGD odnotowuje się przekroczenia norm stężeń zanieczyszczeń pyłu PM10 oraz PM2,5, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu oraz dwutlenku siarki.

Istotny negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego ma także stosunkowo niski poziom dostępności komunalnej, infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków na obszarze LGD – w 2021 roku 56,9% wszystkich mieszkańców obszaru miało dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej, a 53,3% mieszkańców korzystało z oczyszczalni ścieków.

2. Analiza SWOT

Wykorzystując technikę analizy SWOT, przeprowadzono badanie potrzeb rozwojowych oraz potencjałów obszaru LGD. Za pomocą tej metody udało się zidentyfikować słabości, które wskazują na potrzeby danego obszaru, a mocne strony zarysowują jego możliwości. Prezentowana analiza została zrealizowana na podstawie przeprowadzonej diagnostyki istniejących danych, jak również z aktywnym udziałem mieszkańców i kluczowych instytucji działających w obszarze LGD – reprezentujących grupy interesu sektora publicznego, społecznego i gospodarczego.

Dane zostały zgromadzone poprzez różne metody, w tym spotkań warsztatowych informacyjno-konsultacyjnych oraz badania ankietowe CAWI (badania ankietowe on-line) i ankiet papierowych, a także wywiadów pogłębionych. Pytania kierowane do respondentów dotyczyły m.in. głównych zalet i wad miejsca ich zamieszkania, oceny różnych aspektów polityki rozwojowej na poziomie lokalnym, takich jak rynek pracy, edukacja, kultura, rekreacja, turystyka, zmiana klimatu, ochrona środowiska oraz wsparcie społeczne.

Zdecydowana większość wniosków, które uczestnicy procesu partycypacyjnego zgłosili, zostały uwzględnione w diagnozie. Zwróciliśmy szczególną uwagę na te kwestie, które były najczęściej poruszane podczas pierwszej tury spotkań informacyjno-konsultacyjnych, a także w badaniach ankietowych i pogłębionych wywiadach. Analizę przeprowadziliśmy tematycznie, opierając się na diagnozie danych zastanych obszaru Lokalnej Grupy Działania (LGD). Pominęliśmy jednak te informacje, które były niezgodne ze statystykami publicznymi lub te, które pokazywały rozbieżność między różnymi źródłami. Tak więc, nasze wyniki oparte są wyłącznie na wiarygodnych danych i informacjach, które potwierdzili uczestnicy naszego procesu konsultacyjnego.

Tabela 13. Analiza SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Korzystne wskaźniki demograficzne (poprzez dodatnie saldo migracji).	Niewystarczająca liczba szlaków, ciągów komunikacyjnych, będących alternatywą dla komunikacji samochodowej oraz włączonych we wspólny system rowerowych szlaków rekreacyjnych
Bliskość Krakowa i konurbacji śląskiej (duże i chłonne rynki pracy, potencjał zbytu towarów i usług, rozwój przemysłów czasu wolnego, szeroka i rozwinięta oferta edukacyjna – zasób kompetentnych kadr dla gospodarki)	Niedostateczna i niezintegrowana komunikacja zbiorowa i indywidualna pomiędzy gminami obszaru LGD i wewnątrz gmin

Dobre połączenia komunikacyjne, w tym bliskość strategicznych szlaków transportowych (port lotniczy Kraków - Balice, autostrada A4, kolej, w tym m.in. połączenia Oświęcim-Kraków, Kraków-Zakopane, droga krajowa nr 7 „Zakopianka")	Brak wspólnej, zintegrowanej oferty turystycznej gmin tworzących obszar LGD
Potencjał rekreacyjno-turystyczny obszaru LGD (m.in. bogate walory przyrodniczo-kulturowe, obszary chronionego krajobrazu, wysoka lesistość, malownicze ukształtowanie terenu, zróżnicowanie przestrzenne i krajobrazowe gmin tworzących obszar LGD, dolina Wisły, punkty widokowe, materialne dziedzictwo kulturowe, w tym m.in. obiekty funkcjonujące w ramach Szlaku Architektury Drewnianej, muzea i izby regionalne, dogodna lokalizacja względem sąsiednich atrakcji turystycznych i kulturowych - m.in. Wadowice, Kraków, Wieliczka, Zakopane, możliwość wykorzystania dla celów rekreacyjnych zbiorników, rzek i cieków wodnych – m.in. kanał wodny w Łączanach, śluza w Borku Szlacheckim, oraz obszarów zdegradowanych.	Brak spójnego kalendarza imprez odbywających się na terenie obszaru LGD (brak koordynacji wydarzeń pomiędzy gminami)
Dziedzictwo niematerialne - kultywowanie tradycyjnych obrzędów, twórczość ludowa, działalność zespołów, chórów i orkiestr dętych, grup teatralnych, wytwory i potrawy regionalne, ginące zawody, produkty turystyczne (np. kiełbasa lisiecka, będąca produktem o chronionym o znaczeniu geograficznym w Unii Europejskiej, wikliniarstwo, kłódkarstwo, rzemiosło metalowe, produkty bonifraterskie, woda Małopolanka, itp.	Ciągle niewystarczająca oferta czasu wolnego na obszarach wiejskich.
Rozwijająca się marka „Skarby Blisko Krakowa"	Niski poziom wykorzystania świetlic wiejskich (brak odpowiedniej oferty szkoleniowej i zajęciowej, a także brak animatorów) oraz mała liczba domów kultury
Kultywowanie bogatych tradycji patriotycznych (związanych między innymi z harcerstwem, pamięcią o zbrodni katyńskiej oraz rodem Hallerów)	Brak zidentyfikowanych produktów lokalnych (poza kiełbasą Lisiecką)
Coroczne imprezy o charakterze ponadlokalnym, np. otwarcie sezonu motocyklowego, Międzynarodowy Bieg Skawiński, zloty samochodów terenowych (off-road), rajdy, bieg Rotmistrza Pileckiego, Małopolski Wyścig Górski, Pokonaj Focha (triatlon), Bieg Niepodległości w Mogilanach	Niewystarczająca oferta edukacji regionalnej, niski poziom aktywności szkół w kreowaniu i realizacji tej oferty
Relatywnie dobrze rozwinięta infrastruktura rekreacyjna i sportowa	Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych
Stadniny koni z ofertą rekreacyjno-sportową	„Sezonowość" oferty czasu wolnego (mała liczba wydarzeń w okresie zimowym)
Jakość oferty czasu wolnego realizowana przez instytucje kultury i sportu oraz organizacje pozarządowe	Niezadowalający stopień oznakowania szlaków, tras i atrakcji turystycznych na terenie obszaru LGD

Aktywność klubów sportowych i duża liczba uczestników prowadzonych przez nie zajęć	Niewystarczający poziom dostępu mieszkańców do obiektów małej architektury czasu wolnego (ławki, kosze, miejsca biwakowe, miejsca wypoczynku, itp.) oraz niedostateczna dbałość o utrzymanie istniejącej infrastruktury
Aktywność lokalnych organizacji pozarządowych, w tym m.in. jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (działalność społeczno-kulturalna).	Zły stan techniczny obiektów zabytkowych (ruchomych i nieruchomych), a także ograniczona dostępność do obiektów, które są w dobrym stanie (m.in. dojazd, przewodnik)
Zakorzenienie organizacji w tradycjach lokalnych, silna tożsamość (historia wspólnot lokalnych, miejscowości, znane osoby, kultura lokalna, itp.) oraz osadzenie w konkretnych potrzebach społecznych	Praktycznie brak infrastruktury noclegowej i niewystarczająca infrastruktura usługowo-gastronomiczna
Różnorodność organizacji pozarządowych ze względu na dziedziny i formy działania	Niewystarczający poziom kapitału społecznego mieszkańców, słaba świadomość korzyści ze współpracy wśród mieszkańców gmin tworzących obszar LGD
Promowanie i organizowanie wolontariatu oraz akcji społecznych na terenie obszaru LGD (zachęcanie do brania spraw w swoje ręce przez mieszkańców)	Mała aktywność wewnątrz części organizacji pozarządowych, słabe zaangażowanie ludzi (mieszkańców) do działania. W organizacjach mała ilość osób - członków i wolontariuszy - aktywnie zaangażowanych w działania organizacji pozarządowych (mimo stosunkowo dużej liczby członków rejestrowych).
Udane inicjatywy w zakresie włączania zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w obieg społeczny i gospodarczy, np. rozpoznawalne w skali ponadlokalnej kąpieliska Zalew Budzyński, Zalew na Piaskach (dawny Kryspinów) wraz z ofertą rekreacyjno-sportową i rozrywkową	Nieznajomość ze strony wielu organizacji pozarządowych procedur ubiegania się o środki publiczne, a przede wszystkim procedur związanych z realizacją i rozliczaniem projektów. Obawa w początkowej fazie działania organizacji przed trudnościami związanymi z pieniądzem publicznym.
Potencjał terenów „porolniczych” (agroturystyka, oferta czasu wolnego)	Słaba aktywność organizacji w zakresie partycypacji, niska frekwencja na spotkaniach, w badaniach, itp., wynikająca m. in. z problemów dot. komunikacji, znajomości specyfiki obu sektorów
Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców obszaru LGD (odsetek zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze LGD wyższy niż średnia dla Małopolski i powiatu krakowskiego)	Wysoki odsetek osób zatrudnionych na terenie obszaru LGD, pochodzących spoza obszaru (uszczuplenie wpływów podatkowych - PIT płacony jest gdzie indziej)
Stosunkowo wysoki odsetek przedsiębiorstw „innowacyjnych” (sektor M klasyfikacji PKD 2007)	Wysoki poziom bezrobocia wśród osób młodych oraz osób starszych (55+)
Dobrze funkcjonujący system gospodarki odpadami na terenie obszaru LGD	Znaczny odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz zagrożonych ubóstwem
Lokalizacja zabytków	Znaczny odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu zagrożenia wykluczeniem społecznym (osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne)
Dostępność komunikacyjna	Silne procesy suburbanizacyjne

Silna gospodarka lokalna	Wciąż niedostateczna o stan środowiska naturalnego: np. wciąż występujące dzikie wysypiska śmieci, słaby „recykling”
	Zanieczyszczenie powietrza
	Oferta i infrastruktura kulturalna
	Słaba integracja mieszkańców (w tym międzypokoleniowa)
	Brak opieki nad osobami wykluczonymi i w niekorzystnej sytuacji
	Brak przygotowania mieszkańców na zmiany klimatyczne

SZANSE	ZAGROŻENIA
Pozytywny trend demograficzny powiatu krakowskiego – wysoki odsetek osób poniżej 35 roku życia	Opóźnienia w rozwoju infrastruktury drogowej (niedrożne drogi tranzytowe przebiegające przez tereny obszaru LGD)
Rozwój wielosezonowych tras rekreacyjnych (we współpracy z innymi JST i samorządem województwa) – integracja tras z atrakcjami turystyczno-kulturowymi i miejscami o bogatych walorach przyrodniczych	Zanieczyszczenie powietrza (stale rosnąca liczba samochodów, rozwój przemysłu, palenie śmieci, zła jakość paliwa, opału, itp.)
Moda na turystykę aktywną, w tym rowerową oraz pieszą	Utrata terenów zielonych
Popyt na usługi czasu wolnego	Słaba współpraca wewnątrz sektora pozarządowego – nastawienie na konkurencję i rywalizację (np. w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych) zamiast na współpracę
EuroVelo – europejska sieć szlaków rowerowych	Duża liczba osób napływowych, realizujących potrzeby zawodowe, konsumpcyjne i kulturalne wciąż w Krakowie, nieangażujących się w sprawy wspólnoty lokalnej
Nowelizacja ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw, ułatwiająca budowę dróg rowerowych oraz wyznaczanie szlaków turystycznych, m.in. wzdłuż rzek (rozwój turystyki rowerowej na wielu nowych, atrakcyjnych krajobrazowo trasach)	Problem w utrzymaniu obiektów oraz infrastruktury powstałej w wyniku realizacji projektów, brak środków, kadry; (problem w okresie trwałości projektu).
Wisła jako potencjał do promocji obszaru (nordic walking, trasy edukacyjne, sporty i rekreacja „na wodzie”, wędkarstwo itp.)	Niewystarczająca świadomość dotycząca zachowań proekologicznych
Polityka proekologiczna (m.in. segregacja śmieci, likwidacja dzikich wysypisk, ograniczanie emisji zanieczyszczeń)	Coraz większy ruch samochodowy
Obszar metropolitalny – duża liczba inwestycji gospodarczych i komunalnych, dostępność dodatkowych środków zewnętrznych (np. w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	Brak integracji mieszkańców przyjezdnych
„Wciąganie” w inicjatywy społeczne przedstawicieli biznesu, społeczna odpowiedzialność biznesu	Wykluczenie komunikacyjne

Moda na turystykę i rekreację aktywną, w tym rowerową oraz pieszą	Zmiany urbanizacyjne zagrażające środowisku naturalnemu
Moda na odkrywanie lokalności – regionalizm, tradycje, przemysł czasu wolnego	Zubożenie społeczeństwa
Nowoczesne technologie (ekologiczne, świadomie wykorzystujące zasoby)	Brak rozwoju infrastruktury pieszo rowerowej
Zwiększenie potencjału turystyczno-rekreacyjnego	Zmiana zachowań – spędzanie czasu wolnego w domach
Oferta dla osób wykluczonych i w niekorzystnej sytuacji	Wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej
Działania wspierające dla młodych	Starzenie się społeczeństwa
Działania wspierające dla seniorów	Brak zaangażowania społeczności lokalnej, w szczególności młodzieży
Aktywizacja NGO i liderów lokalnych	Skutki zmian klimatycznych (susza, zagrożenie powodziowe)
Bogata, różnorodna, dostosowana do potrzeb różnych odbiorców oferta spędzania czasu wolnego dostępna w Krakowie	Rywalizacje/ konflikty między rdzenną a napływową społecznością
	Alienacja poszczególnych grup społecznych (brak wspólnych spotkań integracyjnych)
	Brak zbiorników retencyjnych
	Coraz większe problemy psychiczne społeczeństwa
	Sytuacja gospodarcza kraju
	Zmniejszenie terenów rolnych
	Wykluczenie społeczne

Analiza SWOT oraz synteza proponowanych przez mieszkańców kierunków interwencji pozwala zidentyfikować następujące wyzwania, które uznane zostały za szczególnie istotne w kontekście Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na lata 2023–2027:

- rozwój infrastruktury kulturalnej, turystycznej i oferty czasu wolnego, skierowanej zarówno do mieszkańców obszaru LGD (oferta o charakterze niekomercyjnym), jak i turystów (oferta o charakterze komercyjnym) oraz rozwój i promocja marki „Skarby Blisko Krakowa”, w tym przede wszystkim integrowanie istniejącej bazy i oferty czasu wolnego, promocja i kształtowanie produktów lokalnych, animowanie ponadlokalnych imprez i wydarzeń kulturalnych,
- podnoszenie poziomu ochrony środowiska oraz przygotowanie społeczeństwa na skutki zmian klimatycznych,
- rozwój przedsiębiorczości w branżach turystycznej i czasu wolnego na obszarze LGD,
- wzmocnienie aktywności zawodowej mieszkańców obszaru LGD, zarówno poprzez szkolenia i edukację, jak i współpracę z istniejącymi i prężnie funkcjonującymi podmiotami gospodarki, a także poprzez włączanie zasobów kulturowych i przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego w obieg społeczno-gospodarczy (komercjalizacja oferty czasu wolnego),

- ❖ działanie na rzecz zachowania środowiska przyrodniczego i kulturowego obszaru LGD, w tym przede wszystkim zachowanie lokalnych zwyczajów i tradycji, rzemiosła, historycznych tradycji patriotycznych oraz lokalnych produktów,
- ❖ podnoszenie spójności społecznej oraz kapitału ludzkiego na obszarze LGD wraz z włączeniem społecznym osób w niekorzystnej sytuacji – wykorzystanie aktywności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w celu kształtowania i podtrzymywania tożsamości i kultury obszaru oraz wprowadzania innowacyjnych rozwiązań z zakresu zielonej gospodarki.

3. Określenie grup docelowych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Na podstawie diagnozy przeprowadzonej na potrzeby opracowania LSR oraz procesu partycypacyjnego, opisanego w rozdziale 3 Partycypacyjny charakter LSR zidentyfikowano kluczowe grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR, w tym grupy w niekorzystnej sytuacji:

Osoby fizyczne (m.in. osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej, małe i mikroprzedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne, mieszkańcy obszaru LSR, lokalni liderzy aktywnie działający na rzecz społeczności lokalnej i pożytku publicznego). Osoby fizyczne to szeroko rozumiana grupa docelowa, która odnosi się praktycznie do wszystkich mieszkańców obszaru LSR. Grupę tą dotykają liczne problemy: społeczne, infrastrukturalne oraz gospodarcze, zgodnie z przeprowadzoną diagnozą obszaru LSR. Grupa ta jest finalnym odbiorcą praktycznie wszystkich obszarów interwencji przewidzianych do realizacji w LSR. Osoby fizyczne będą m.in. odbiorcą działań związanych z ogólnie rozumianym rozwojem przedsiębiorczości, co może pozytywnie wpłynąć np. na stopę bezrobocia, liczbę zarejestrowanych bezrobotnych, udział dochodów gmin członkowskich w podatkach dochodowych od osób fizycznych, a także może zmniejszyć odpływ ludzi młodych z obszaru LSR dając im szansę na poprawę swojej sytuacji finansowej i zapewniając tym samym warunki do rozwoju. Osoby fizyczne czy też inaczej mieszkańcy obszaru LSR są grupą docelową także działań związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego, poprawą stanu infrastruktury publicznej czy też działaniami ukierunkowanymi na sferę społeczną, gdzie, jak wskazuje diagnoza oraz konsultacje społeczne, istnieje pewien potencjał rozwojowy oraz wysokie zapotrzebowanie.

Osoby prawne (m.in. organizacje pozarządowe, fundacje, związki wyznaniowe, osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą w skali mikro i małej). Osoby prawne są stałym elementem charakterystyki każdego obszaru, również, jak w przypadku osób fizycznych, mają swoje problemy i zapotrzebowania. Osoby prawne, takie jak organizacje pozarządowe, KGW wpisane do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich prowadzonego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, czy też fundacje i związki wyznaniowe, są naturalną grupą docelową działań związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego oraz działaniami społecznymi, gdzie, jak dowodzą konsultacje społeczne, istnieje wysokie zapotrzebowanie społeczne oraz pewien potencjał rozwojowy związany z liczbą aktywnie działających organizacji pozarządowych. Osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą są niezwykle istotnym elementem rozwoju gospodarczego obszaru LSR. Dedykowane wsparcie finansowe związane z rozwojem przedsiębiorczości osób prawnych przyczyni się do ograniczenia bezrobocia, wzrostu udziału gmin członkowskich we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych.

Grupy nieformalne (m.in. jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia). Grupę docelową charakteryzuje częściowe wykluczenie z możliwości uzyskania dofinansowania ze znacznej części źródeł publicznych. Grupy nieformalne, często bardzo prężnie działają w sferze włączenia społecznego oraz sferze kulturowej i animacji społeczności lokalnej lecz nie posiadają potrzebnych środków finansowych. Jak wynika z konsultacji społecznych grupa

ta powinna być odbiorcą działań związanych z zachowaniem dziedzictwa lokalnego oraz związanych z inicjowaniem działań na rzecz aktywnego włączenia społecznego.

Jednostki sektora finansów publicznych (m.in. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia). Grupa docelowa będzie odbiorcą działań związanych z poprawą dostępu do infrastruktury publicznej oraz działań związanych ze sferą społeczną finansowaną ze środków EFS+. Konsultacje społeczne wykazały braki zarówno w małej infrastrukturze publicznej jak i niedobory w działaniach społecznych, których często jedynym realnym odbiorcą jest samorząd terytorialny oraz jego jednostki organizacyjne/pomocnicze. Samorządy terytorialne takie jak gminy, nie posiadają wystarczających środków finansowych, aby w całości pokryć zapotrzebowanie społeczności lokalnej w w/w działaniach. Sytuacja ta związana jest ze stałym wzrostem liczby zadań własnych i zleconych samorządu terytorialnego.

Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami oraz opiekunowie faktyczni tych osób, otoczenie osób potrzebujących wsparcia, kadra pracująca na rzecz świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym pracowników pomocy społecznej). Grupa docelowa będzie głównym odbiorcą działań ukierunkowanych na zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej. Grupa docelowa składa się w głównej mierze z osób będących w niekorzystnej sytuacji np. osoby starsze czy osoby z niepełnosprawnościami. Dużą grupę stanowią osoby bierne zawodowo z powodu opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa wiąże się z potrzebą wsparcia lub tworzenia dziennych miejsc opieki, dziennych miejsc pobytu, dziennych form usług opiekuńczych co w perspektywie czasu może zwiększyć aktywność zawodową osób, które ze względu na opiekę nad osobami potrzebującymi nie mogą podjąć pracy zawodowej. Pozytywnym trendem charakteryzującym grupę docelową, jest wzrost liczby oraz popularyzacja klubów seniora, co jak wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych jest pożądanym zjawiskiem, które należy wspierać.

Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (m.in. osoby najbardziej potrzebujące, osoby przebywające w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych, rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu, otoczenie w/w osób). Grupa docelowa będzie głównym odbiorcą wsparcia skoncentrowanego na działaniach zwiększających dostęp do usług społecznych dla dzieci i młodzieży, które wynikają z konsultacji społecznych. Sporą grupę stanowią rodziny będące w niekorzystnej sytuacji w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych (m.in. rodziny dotknięte problemem przemocy, rodziny przeżywające kryzys). Wartością dodaną planowanych do realizacji działań w zakresie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym będzie zwiększenie szans uzyskania dofinansowania na realizację inicjatyw społecznych opartych o potrzeby lokalnej społeczności przez potencjalnych beneficjentów.

Seniorzy (osoby starsze, które ukończyły 60. rok życia). Liczba seniorów stale wzrasta na obszarze LGD i ma bezpośredni związek ze starzeniem się społeczeństwa, czyli wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Wzrost liczby tych osób powoduje zmiany społeczne oraz konieczność wsparcia seniorów w codziennym funkcjonowaniu (zgodnie z informacjami zawartymi w tym rozdziale). Seniorzy to nie tylko potrzeba wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w postaci np. dziennych form usług opiekuńczych, ale także i konieczność wyjścia na potrzeby seniorów w sferze ekonomicznej. Osoby w tej grupie wiekowej, które straciły zatrudnienie mają poważne problemy w jej znalezieniu. W przypadku seniorów zidentyfikowano potrzeby w zakresie podniesienia dostępu do infrastruktury społecznej, oferty rekreacyjno-kulturalnej, i szerzej oferty aktywizującej, przeciwdziałającej osamotnieniu. Założone w LSR przedsięwzięcia będą przyczyniały się do rozwoju oferty oraz infrastruktury czasu wolnego, tym samym tworząc miejsca i możliwości do integracji osób starszych. Wspierane będą w szczególności inicjatywy, w ramach których

zostaną przewidziane działania ułatwiające korzystanie z oferty, np. skuteczne informowanie, mobilizacja do udziału, pomoc w dotarciu na miejsce.

Ludzie młodzi (do 25 r.ż.) – to istotna grupa społeczna, której problemy i potrzeby należy rozpatrywać pod kątem dwóch grup wiekowych: osób niepełnoletnich (dzieci i młodzieży) oraz młodych dorosłych (osób uczących się, absolwentów). Ludność w wieku 0-24 stanowi blisko 30% populacji obszaru LGD, a sama grupa w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) ok. 22% i na przestrzeni lat zauważalna jest dla niej niewielka, ale stała, tendencja wzrostowa. Problemy zidentyfikowane w przypadku niepełnoletnich mieszkańców (dzieci i młodzież) dotyczą niewystarczającej oferty oraz infrastruktury opiekuńczej oraz edukacyjno-rekreacyjnej, m.in. niedobór miejsc zabaw i integracji dla dzieci i ich rodziców, mała liczba miejsc do spotkań dla młodzieży (niezobowiązującego spędzania czasu wolnego w gronie rówieśniczym), niewystarczający zakres dostępnych cenowo zajęć opiekuńczych i edukacyjnych (zajęcia pozalekcyjne, dodatkowe) dla dzieci i młodzieży szkolnej. Wiejskie obszary LGD nie oferują wystarczająco szerokiego wachlarza oferty spędzania czasu wolnego, często także brakuje w nich punktów realizujących usługi związane z podstawowymi potrzebami rodzin (np. przedszkole, żłobek, świetlica). Należy podkreślić, że wspomniana oferta opiekuńcza czy kulturalno-rekreacyjna istnieje na terenie LGD, jednak w związku ze stałym wzrostem liczby mieszkańców cały czas rośnie zapotrzebowanie na różne jej formy – potrzebny jest jej ciągły rozwój i różnicowanie. W Strategii przewidziano zatem wsparcie ukierunkowane zarówno na rozwój przestrzeni do rodzinnego spędzania czasu wolnego (modernizacje infrastruktury kultury, aranżacja niewielkich terenów urządzonych – zieleń, urządzenia do rekreacji), jak i rozwój oferty edukacyjno-kulturalnej, np. cyklicznych zajęć popołudniowych, które pełnią jednocześnie funkcje odciążającą dla rodziców. Z kolei w przypadku młodych dorosłych zauważa się odpływ tej grupy z obszaru LGD – w poszukiwaniu edukacji na wyższych szczeblach, atrakcyjnych ofert pracy, ale też inspirującej oferty czasu wolnego. W tym kontekście jako istotne wskazywano tworzenie w gminach warunków do życia, które prowadziły do zwiększenia udziału ludzi młodych w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym obszaru LGD, przyczyniały się do wzmocnienia lokalnej tożsamości i więzi z obszarem (m.in. poprzez angażowanie w sprawy lokalne, kulturę i tradycję). W związku z tym w LSR uwzględniono przedsięwzięcia, które mają na celu zaktywizowanie i zatrzymanie tej grupy mieszkańców – poprzez zapewnienie włączającej oferty czasu wolnego, wsparcia dla oddolnych inicjatyw mieszkańców, możliwości w zakresie rozwoju zawodowego (szkolenia, wsparcie dla tworzenia/rozwijania działalności gospodarczych).

Lokalni liderzy – osoby z sektora społecznego, publicznego i gospodarczego działające na rzecz lokalnych społeczności. Lokalni liderzy animują aktywność społeczną, to dzięki nim możliwe jest włączanie mieszkańców w różne działania i budowanie lokalnych wspólnot. Osoby te funkcjonują w sferze organizacji pozarządowych (KGW, OSP, stowarzyszeń, fundacji), działają w strukturach samorządowych jako sołtysi, radni i w instytucjach publicznych. W ramach wsparcia zaplanowano takie działania jak, organizowanie szkoleń i warsztatów dla liderów społeczności, które pomogą im rozwijać umiejętności potrzebne do efektywnego zarządzania, w tym naukę o negocjacjach, zarządzaniu konfliktami, umiejętnościach komunikacyjnych, finansach i zarządzaniu projektami. Tworzenie platform do spotkań i wymiany doświadczeń między liderami społeczności, które pomogą im nawiązać kontakty i współpracować na rzecz osiągnięcia wspólnych celów. Przykładem tutaj mogą być konferencje, webinary czy spotkania online. W zakresie pomocy liderom w gromadzeniu i wykorzystywaniu wiedzy lokalnej na rzecz rozwoju społeczności, można wskazać prowadzenie badań z ich udziałem nad lokalnymi zasobami, tradycjami, problemami i potrzebami.

Grupy w niekorzystnej sytuacji, które zostały określone na podstawie kluczowych grup docelowych, diagnozy obszaru oraz partycypacyjnego procesu tworzenia LSR:

- **kobiety** – kobiety stanowią ok. 51% mieszkańców obszaru LGD, jest to także grupa, która liczebnością dominuje wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych (60,35%). W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się kobiety, które odbyły urlop macierzyński lub wychowawczy i planują powrót na rynek pracy posiadając dziecko do lat 3, jednak nie mają zatrudnienia. Dodatkową trudność może stanowić niewystarczająca liczba

miejsc w placówkach żłobkowych na obszarze LGD . W kontekście aktywizacji społecznej i zawodowej kobiet posiadających małe dzieci, należy zwrócić uwagę na potrzeby dotyczące dostępności oferty opiekuńczej/edukacyjnej dla dzieci, a także wsparcia/tworzenia możliwości w zakresie powrotu/włączenia się na rynek pracy. W Strategii przewidziano zadania wspierające tę grupę m.in. w podjęciu aktywności zawodowej, jest to przedsięwzięcie w ramach celu 1, które zakładają wsparcie dla tworzenia nowych działalności gospodarczych;

- **osoby z niepełnosprawnościami** – osoby z niepełnosprawnościami zamieszkujące obszar LGD to grupa, która ze względu na różnego rodzaju ograniczenia i bariery (architektoniczne, komunikacyjne, cyfrowe) ma trudności z włączaniem się w życie społeczne, kulturalne i gospodarcze obszaru. Zidentyfikowano potrzeby w zakresie zwiększania aktywności osób z niepełnosprawnościami społecznej (m.in. poprzez integrację wykraczającą poza środowisko osób z niepełnosprawnościami, podnoszenie dostępności oferty czasu wolnego), jak i zawodowej. Z osób z niepełnosprawnościami w LSR zaproponowano przedsięwzięcia zakładające wspieranie aktywizacji zawodowej i społecznej czy ukierunkowane na rozwój usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych.

4. Komplementarność z innymi inicjatywami terytorialnymi

Analiza zgodności celów LSR z planami rozwojowymi poszczególnych samorządów (strategie rozwoju gmin) przestawiona w kolejnym rozdziale, wykazała na spójność kierunków rozwoju, a w wielu obszarach na ich komplementarność. W przypadku gmin planowane działania koncentrują się na rozbudowie infrastruktury. Cele LSR mają przede wszystkim charakter społeczny – koncentrują się na mieszkańcach (inkluzywność i aktywizacja społeczna) oraz wsparcia środowiska naturalnego Cel 2 – będzie wzmocnieniem działań podejmowanych przez samorządy lokalne oraz władze Małopolski, zwłaszcza w zakresie budowania świadomości klimatycznej.

Wieloletnia, inicjowana przez LGD, współpraca pomiędzy sektorem społecznym i publicznym przyczyniła się do realizacji szeregu projektów przynoszących wymierne korzyści mieszkańcom, zarówno te infrastrukturalne, jak i te równie ważne w zakresie budowania kapitału społecznego. W ramach niniejszej LSR doświadczenia te będą bez wątpienia rozwijane.

Mając na uwadze, że Strategia ZIT jest w trakcie opracowywania – przewidywalny termin jej przyjęcia to III kwartał 2023 r. w pracach nad LSR oparto się o wstępny projekt (wersja z maja 2023 roku) oraz wytyczne wynikające z Programu Regionalnego na lata 2021–2027 (załącznik pn. „Instrumenty terytorialne w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027”). Potencjalne obszary wsparcia realizowane w ramach instrumentu ZIT będą się koncentrować wokół celów szczegółowych od 2 do 4 Programu FEM 2021–2027. Projekty zgłaszane przez ZIT w ramach celu 5 będą wybierane w trybie konkursowym, a wewnętrzne ustalenia pomiędzy samorządami tworzącymi ZIT Metropolia Krakowska, a Zarządem LGD Blisko Krakowa zagwarantują, że te same projekty (dotyczące tożsamego zakresu i zgłaszane przez ten sam samorząd) z zakresu turystyki i kultury nie będą się powielały pomiędzy oboma instrumentami terytorialnymi.

ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

1. Zgodność i komplementarność LSR z dokumentami strategicznymi

Cele rozwojowe i obszary wsparcia definiowane w „Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD Blisko Krakowa" są w pełni zgodne z krajowymi dokumentami istotnymi z punktu widzenia konstruowania strategii LGD, tj. „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030" oraz – co oczywiste – z „Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027". Zgodności te wykazano w tabeli poniżej.

Natomiast z punktu widzenia regionalnego i subregionalnego istotne jest to, że opracowana Strategia wpisuje się w wizję rozwoju zawartą w najważniejszym regionalnym dokumencie strategicznym jakim jest „Strategia Rozwoju Województwa MAŁOPOLSKA 2030", a także w wybrane priorytety wynikające z operacyjnego dokumentu służącego wdrożeniu polityki spójności na poziomie regionu, jakim są „Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021–2027". Cele są także zbieżne ze strategią rozwoju powiatu krakowskiego oraz strategiami rozwoju gmin członkowskich LGD Blisko Krakowa. Zbadano także powiązania z innym instrumentem terytorialnym przygotowywanym dla części gmin z obszaru jakim jest Zintegrowany Instrument Terytorialny „Metropolia Krakowska" – w tym przypadku pokazano jak mocno oba instrumenty terytorialne (RLKS i ZIT) wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają, tworząc wspólnie silne podstawy rozwoju obszaru współpracujących ze sobą – w różnych układach terytorialnych – gmin.

Co istotne projekty realizowane w ramach ZIT RLKS nie będą się nakładać na siebie, zatem nie istnieje ryzyko podwójnego finansowania tych samych działań. Dokonano także przeglądu dokumentów strategicznych poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD potwierdzając, iż tworzą one synergicznie powiązaną całość, która układa się we wspólną wizję rozwoju opartą z jednej strony na endogenicznych potencjałach obszaru, z drugiej na dążeniu do systematycznego podnoszenia jakości życia mieszańców tego obszaru. Z uwagi na ograniczenia objętości niniejszego dokumentu zrezygnowano z prezentacji szczegółowej analizy w tym zakresie.

Poniżej zaprezentowano podstawowy wymiar komplementarności celów LGD na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Tabela 14. Zgodność celów LSR z podstawowymi dokumentami strategicznymi poziomu krajowego, regionalnego

ZGODNOŚĆ CELÓW LSR Z STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA – Małopolska 2030		
Cel 1 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo- krajobrazowe	Cel 2 Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego	Cel 3 Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne
Obszary „Małopolanie" i „Gospodarka" Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. Zgodność celów w zakresie wspierania infrastruktury turystyki, kultury i infrastruktury społecznej dla mieszkańców.	Obszar „Klimat i Środowisko" Cel szczegółowy: wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej. Zgodność celów w zakresie wspierania innowacyjnych rozwiązań dla środowiska, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i prowadzenie działań edukacyjnych.	Obszary „Małopolanie" i „Gospodarka" Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. Zgodność celów w wymiarze społecznym i gospodarczym. Dążenie do poprawy i dostępności usług społecznych, jak również

	Rozwoju tzw. zielonej energii poprzez wspieranie inicjatywy w kierunku energooszczędnej gospodarki i rozwój energetyki opartej na alternatywnych źródłach energii.	włączenie społeczne mieszkańców oraz podejmowanie działań aktywizujących i integrujących lokalną społeczność. Wpieranie konkurencyjności i postaw przedsiębiorczych.

Źródło: Opracowanie własne

ZGODNOŚĆ CELÓW LSR Z PLANEM STRATEGICZNYM dla WPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ 2023–2027		
Cel 1 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo- krajobrazowe	Cel 2 Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego	Cel 3 Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne
Cel strategiczny 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa, w tym w szczególności: CS.8.P.4. - Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; CS.8.P.6. Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie opieki, zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego.	Cel strategiczny 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa. CS 8.P.11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzacje i wykorzystanie potencjału endogenicznego; CS.8.P.11. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczność.	Cel strategiczny 8. Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa, w tym w szczególności: CS.8.P.6. Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie opieki, zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego; CS.8.P.7.Poprawa dostępu do usług komercyjnych; CS.8.P.10.Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich;

Źródło: Opracowanie własne

ZGODNOŚĆ CELÓW LSR Z PROGRAMEM FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MAŁOPOLSKI 2021–2027		
Cel 1 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo- krajobrazowe	Cel 2 Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego	Cel 3 Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne
Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (Priorytet 5 Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną) Bezpośrednia realizacja celu:	Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych	Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (Priorytet 6. Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego) Bezpośrednia realizacja celów:

4 (vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych Zgodność celów w wymiarze społecznym i gospodarczym. Wsparcie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.	i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (Priorytet 2 Fundusze europejskie dla środowiska) Pośrednia realizacja celu: 2 (vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń. Zgodność celów w wymiarze środowiskowym, budowania świadomości ekologicznej mieszkańców, dążenie do poprawy ochrony środowiska.	4 (h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji. 4 (k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej. Zgodność celów w wymiarze społecznym i gospodarczym. Wsparcie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.

Źródło: Opracowanie własne

ZGODNOŚĆ CELÓW LSR Z KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO 2030		
Cel 1 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo- krajobrazowe	Cel 2 Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego	Cel 3 Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel szczegółowy 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. Cel szczegółowy 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel szczegółowy 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej

dostarczanie usług publicznych podnoszącej atrakcyjność inwestycją obszarów (w tym 1.5.3. Infrastruktura społeczna) Zgodność celów w wymiarze społecznym poprzez poprawę dostępności infrastruktury na wsi, m.in. w celu stworzenie warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej.	Zgodność w obszarze środowiskowym w zakresie konieczności podejmowania działań ochrony środowiska, dostosowań do zmian klimatu, wykorzystania nowych technologii.	dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów (w tym 1.5.3. Infrastruktura społeczna) Cel 2 wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel szczegółowy: 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego (w tym 2.1.3. Zwiększanie zasobów rynku pracy i rozwój kapitału społecznego) Zgodność celów w wymiarze społecznym i gospodarczym. W obszarze społecznym zapewnianie usług społecznych, zwiększenie dostępności oferty dla osób starszych, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze gospodarczym rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, rozwój przedsiębiorczości.

Źródło: Opracowanie własne

Cele LSR oraz zdefiniowane w ich ramach przedsięwzięcia są spójne z celami kluczowych strategii wyższego rzędu. Z jednej strony interwencja przewidziana w LSR bezpośrednio wpisuje się w kluczowe kierunki rozwoju definiowane na poziomach: wspólnotowym, krajowym i regionalnym, a z drugiej strony – lokalne działania zaplanowane w ramach LSR, dzięki swojemu oddolnemu charakterowi, zapewniają komplementarną interwencję jak najlepiej dopasowaną do potrzeb i w sposób szczególny uwzględniającą aspekty przestrzenne. Terytorializacja stanowiąca jedno z priorytetowych narzędzi polityki spójności znajduje tu swój praktyczny wyraz poprzez zastosowanie wielofunduszowego RLKS.

Cele zdefiniowane w LSR pozostają w zgodności z wyzwaniami i priorytetami rozwojowymi jakie zdefiniowały w swoich strategiach poszczególne gminy. Szczególnie wyraźnie rysuje się to w obszarze wsparcia społeczności lokalnej poprzez jej aktywizację i zapewnienie warunków infrastrukturalnych oraz budowanie kapitału społecznego. Część przewidzianych przedsięwzięć ma charakter komplementarny, co pozwoli na wykorzystanie efektu synergii interwencji lokalnej (poziom gminy) i ponadlokalnej (poziom LGD).

W LSR, przy szerokim zaangażowaniu interesariuszy, określono cele i przedsięwzięcia, które w spójny i kompleksowy sposób dedykowane są różnym grupom odbiorców.

2. Wartość dodana podejścia LEADER

Przyjęta filozofia pracy nad Strategią angażująca od samego początku wszystkie zainteresowane osoby i instytucje ze wszystkich gmin obszaru (zob. podrozdział „Partycypacja społeczna na etapie przygotowania LSR") przyniosła efekt nie tyko w postaci zaangażowania naprawdę dużej grupy interesariuszy, ale przede wszystkim wypracowania wspólnie i w bardzo zróżnicowanych i przekrojowych zespołach takich rozwiązań, które są zarówno oczekiwane przez lokalną społeczność, jak i dają realną szansę na dokonanie pozytywnej zmiany w efekcie ich wdrożenia. Dodatkowym aspektem było – szczególnie w pracy warsztatowej, ale także na etapie wypełniania ankiet na różnych etapach opracowywania dokumentu – danie uczestnikom procesu realnego poczucia sprawstwa. Ich opinie, ich oczekiwania, ich postulaty były poddawane szerokiej dyskusji i służyły budowaniu całego dokumentu –

poczynając od wspólnej refleksji o wartościach obszaru, o tym co łączy lokalną społeczność, na jakich elementach warto budować wspólny rozwój, poprzez wspólne wypracowywanie celów, rodzajów przedsięwzięć, aż po wspólne planowanie alokacji, a także refleksję jakimi kryteriami powinno się kierować w trakcie przyszłego wyboru operacji. Dodatkowo zagwarantowało to wielość perspektyw i dostosowanie proponowanych rozwiązań do różnych grup odbiorców docelowych.

Wymiernym efektem tego podejścia było zaproponowanie takiej konstrukcji celów i przedsięwzięć, która dopuszcza w każdym z celów pełny katalog beneficjentów i wzajemną przenikalność zaproponowanych przedsięwzięć. Wydaje się to doskonałą emanacją idei LEADER'a jaką jest trójsektorowość wyrażająca się we współpracy sektorów publicznego, gospodarczego i społecznego dla realizacji przyjętych celów. Podejście to – zdaniem osób i instytucji tworzących „Strategię" zagwarantuje w przyszłości osiąganie lepszych rezultatów – z punktu widzenia całego obszaru i większego wpływu na budowanie lokalnego kapitału społecznego, a w konsekwencji większego wpływu realizowanych operacji na rozwój obszaru objętego strategią LGD.

Sposób prowadzenia całego procesu strategicznego, rozciągniecie go w czasie, wielość zastosowanych metod (ankiety, warsztaty, spotkania, informacje przekazywane z wykorzystaniem najróżniejszych, dostosowanych do percepcji danej grupy, kanałów) zagwarantował, że każdy kto był zainteresowany wzięciem w nim udziału, miał realną możliwość wypowiedzenia się w całym procesie i gwarancję, że jego zdanie zostanie wysłuchane i wzięte pod uwagę. Zatem elastyczność, animacja i komunikacja były tymi elementami, które były dla nas ważne w pracy nad opracowaniem strategii.

Jesteśmy także przekonani, że takie podejście do procesu tworzenia polityki rozwoju obszaru LGD bardzo mocno przyczynia się do wzmacniania lokalnych liderów i tworzy lepsze podwaliny pod angażowanie wielu „aktorów" rozwoju lokalnego i współpracy międzygminnej na rzecz realizacji wspólnych celów rozwojowych. Dając tym samym możliwość holistycznego i zintegrowanego podejścia do rozwoju. Jest też zachętą – dzięki zaprezentowaniu spójnej wizji rozwoju - dla innych podmiotów (samorządów z obszaru LGD, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców) do sięgania po inne, niż środki z RLKS, źródeł finansowania projektów i działań, które będą komplementarne do priorytetów wskazanych w LSR i będą wzmacniały przyjętą ścieżkę rozwoju.

Dobór zakresów wsparcia

Dobór zakresów wsparcia wynika z pogłębionej diagnozy obszaru. Część przedsięwzięć (wszystkie w celu pierwszym i część w celu drugim) jest budowana na potencjałach i silnych stronach obszaru LGD, co gwarantuje zarówno adekwatność proponowanych działań, jak i duże zainteresowanie ich wdrażaniem, daje też gwarancję pozytywnego wpływu na sytuację społeczno-ekonomiczną obszaru i poprawę warunków do życia (np. dzięki nowym źródłom zarobku) dla jego mieszkańców. Pozostałe przedsięwzięcia (w celu drugim i wszystkie w celu trzecim) oparte są głównie na deficytach i potrzebach mieszkańców. Wszystkie one wypracowane są w sposób oddolny i wynikają zarówno z analizy danych zastanych, jak i aspiracji mieszkańców oraz obiektywnych barier rozwojowych.

Taki dobór celów i przedsięwzięć daje największą gwarancję wykorzystania zarówno silnych stron obszaru – szczególnie w zakresie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, turystycznych i kulturowych, jak i odpowiadania na deficyty obszaru w zakresie dostępności części usług, dostępności komunikacyjnej, potrzebę lepszej dbałości o jakość powietrza i wykorzystania rozwiązań proekologicznych, a przede wszystkim wykluczenia części grup społecznych, w tym szczególnie ludzi młodych, niesamodzielnych i starszych.

Ważne także było dla twórców strategii, aby tak konstruować cele i przedsięwzięcia, aby każdy z celów był dostępny (w sensie możliwości opracowania projektów) dla każdego sektora – publicznego, społecznego i gospodarczego i także ten element udało się wypracować w trakcie warsztatów, spotkań i konsultacji z szerokim gronem interesariuszy.

Wybór dostępnych źródeł finansowania

Na wstępie należy podkreślić, że opracowana strategia ma formułę wielofunduszową, co już „na wejściu" zwiększa wachlarz możliwych interwencji i ich źródeł finansowania. Opracowana Lokalna Strategia Rozwoju Blisko Krakowa jako dokument planistyczny w bardzo precyzyjny sposób wskazuje priorytety jakie stawia przed sobą stowarzyszenie i stanowi także swoistą „mapę drogową" do sięgania po inne dostępne środki.

Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność integruje i wzmacnia dotychczasowe podejście LEADER z jednej strony dzięki szerszej i synergicznej interwencji z różnych funduszy przyczynia się do aktywizacji społecznej i lepszego zaspokajania potrzeb, z drugiej strony buduje lokalną tożsamość i kapitał społeczny. LGD, aby zintensyfikować efekty LSR i promować podejście LEADER, będzie w ramach swoich działań: animować rozwój lokalny ściśle współpracując z lokalnymi liderami, wzmacniać partnerstwo, tak aby LGD stało się realnym aktorem polityki rozwoju obszarów wiejskich i polityki spójności, prowadzić działalność szkoleniową i edukacyjną w kontekście zintegrowanego rozwoju.

3. Opis sposobu integrowania sektorów, partnerów, zasobów, branż

W LSR, przy szerokim zaangażowaniu interesariuszy, określono cele i przedsięwzięcia, które w spójny i kompleksowy sposób dedykowane są różnym grupom odbiorców. Partycypacyjna formuła pracy nad LSR zapewniła integrację sektorów i partnerów, a zaplanowane cele i przewidziane w nich przedsięwzięcia integrują zasoby i branże.

Partnerska współpraca pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym jest fundamentem do realizacji LSR i wspólnego osiągania rezultatów odpowiadających oczekiwaniom lokalnej społeczności. Przejawy tej współpracy potwierdzające integrację, to: wspólne podejmowanie decyzji, synergiczne wykorzystywanie zróżnicowanych potencjałów poszczególnych sektorów (zasoby, wiedza, kompetencje, relacje), współfinansowanie realizowanych projektów.

W relacjach partnerom przyświecają kluczowe zasady współpracy: równość partnerów, funkcjonalność (elastyczne struktury zarządzania), sieciowanie, zasada zachowania śladu rewizyjnego, otwarta komunikacja i zasada organizacyjnego uczenia się.

Atutem LSR jest integracja na poziomie lokalnym trzech źródeł finansowania w ramach RLKS o komplementarnym charakterze (EFROW, EFRR i EFS+). Pozwala to na kompleksową interwencję (szersza integracja tematyczna) obejmującą odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby zarówno w obszarze wsparcia infrastrukturalnego jak i budowy kapitału społecznego przez aktywizację, inkluzję i rozwój przedsiębiorczości. Większa alokacja środków (3 fundusze) daje szanse na osiągnięcie rezultatów o większym i trwalszym oddziaływaniu. Kolejną korzyścią jest budowanie potencjału instytucjonalnego LGD oraz zasobu kompetencji u interesariuszy LGD poprzez procesy aplikowania i realizacji projektów. Przyjęty sposób wdrażania LSR, koordynacja tematyczna i terminowa naborów, wykorzystywanie rezultatów wcześniejszych projektów, koordynacja działań różnych beneficjentów przyczynia się do integracji sektorów, partnerów i zasobów.

Działania związane ze wsparciem przedsiębiorczości z jednej strony budują ten sektor w branży usług oraz w branży związanej z transformacją energetyczną. Z drugiej strony, realizują cele o odziaływaniu społecznym (poprawa dostępu do lokalnych usług) oraz środowiskowym (innowacyjna, zielona gospodarka). Integracja tych branż i obszarów wzmacnia lokalną społeczność.

Zinstytucjonalizowanym przejawem integracji jest Rada LGD reprezentująca poszczególne sektory (bez dominacji żadnego z nich) oraz różne samorządy. Instrument ten niejako „zmusza" interesariuszy do dialogu i poszukiwania konsensusu lub kompromisu w procesie decyzyjnym.

Przestrzennym przejawem integracji jest objęcie LSR spójnego obszaru 6 podobnych samorządów oraz realizacja części projektów na obszarze kilku gmin co bezpośrednio przyczynia się do poprawy dostępu do usług i infrastruktury, zmniejszania kosztów, a jednocześnie integruje obszar.

Kluczowym obszarem integracji, wyraźnie widocznym już w poprzednich LSR i intensywnie rozwijanym obecnie, jest aktywowanie współpracy sektora publicznego z organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta może być zobrazowana poprzez trójkąt relacji obejmujący samorząd (koordynator i inicjator) organizacje pozarządowe (inicjator i realizator) oraz mieszkańcy (beneficjenci działań). Korzyści z tej współpracy wykraczają poza działania LGD komplementarne przedsięwzięcia samorządów i organizacji pozarządowych przyczyniają się do synergicznych efektów i budowania kapitału społecznego.

W toku prac nad LSR uznano, że optymalną formułą wdrażania będą konkursy, które zapewnią równy i transparentny dostęp do wsparcia wszystkim interesariuszom LGD.

ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI

1. Powiązanie celów z wynikami analizy potrzeb i potencjałów

Szczegółowa analiza problemowa i priorytetyzacja potrzeb rozwojowych oraz potencjałów obszaru, na którym będzie wdrażany LSR, została przeprowadzona w rozdziale IV. Ta analiza była oparta na metodologii SWOT. W tym kontekście, zdiagnozowano również grupy docelowe, które są istotne dla realizacji LSR. W oparciu o te ustalenia, zidentyfikowano kluczowe wyzwania, które będą miały wpływ na LGD, i sformułowano cele dla LSR.

Problemy z jakimi boryka się obszar LGD są typowe dla gmin leżących w sąsiedztwie Krakowa, włączając nasilenie procesu suburbanizacji, a co za tym idzie presji na środowisko naturalne, starzenie społeczeństwa, społeczne wykluczenie niektórych grup mieszkańców oraz kwestie powiązane ze zmianami klimatycznymi. Zdecydowano się na skupienie interwencji na trzech kluczowych obszarach, gdzie oczekuje się, że wpływ będzie największy w relacji do nakładów, i które najbardziej adekwatnie odpowiadają na społeczne potrzeby, wykorzystując dostępne zasoby. W centrum tych działań zawsze są mieszkańcy - poprawa warunków ich życia, a także aktywizacja społeczna i gospodarcza oraz wsparcie środowiska naturalnego, to priorytetowe cele.

Rysunek 11. Sformułowane cele LSR

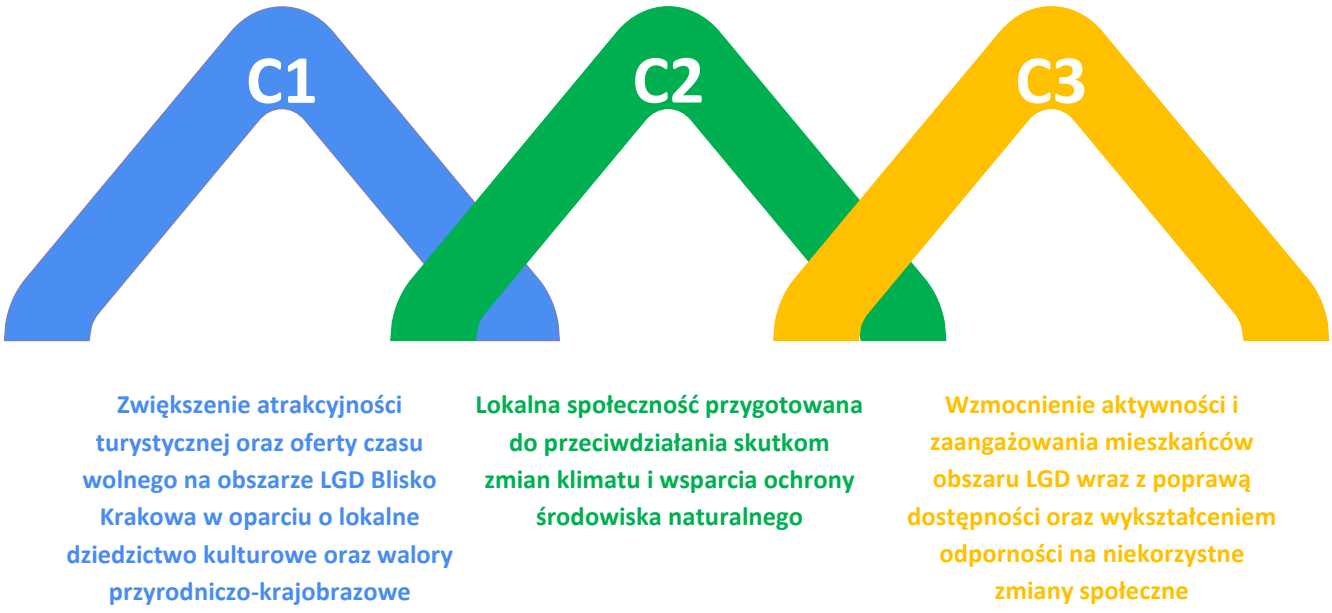

Źródło: Opracowanie własne

Poniższa matryca prezentuje logikę budowy celów LSR – zdiagnozowane w sposób partycypacyjny problemy i potencjały/zasoby obszaru stały się podstawą do sformułowania w procesie konsultacji społecznych wyzwań, które zintegrowano w ramach trzech celów.

Tabela 15. Matryca budowy logiki celów LSR

PROBLEMY	POTENCJAŁY/ZASOBY	WYZWANIA	CELE
Częściowe wykluczenie transportowe dzieci, młodzieży i seniorów – bariera w dostępie do usług. Braki w wyposażeniu infrastruktury społecznej, kulturalnej. Wymagająca modernizacji część obiektów infrastruktury społecznej. Braki w wyposażeniu obiektów społecznych (świetlice, domy ludowe, remizy OSP, mała architektura, place zabaw itp.). Ograniczenia w dostępie do obiektów publicznych i stron www osób z niepełnosprawnościami. Konieczność modernizacji obiektów kultury, turystyki i zabytków. Niewykorzystany potencjał turystyczny.	Istniejąca infrastruktura społeczna (świetlice, domy ludowe, remizy OSP, mała architektura). Rosnący popyt na ofertę kulturalną i społeczną (działania włączające). Dostępność komunikacyjna do obszaru zapewniona dzięki dobrze rozwiniętej sieci dróg (np. dla turystów), obszar metropolii krakowskiej. Bogate dziedzictwo historyczne (zbytki, szlaki, miejsca pamięci), zasoby przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe – potencjał turystyczny. Istniejąca publiczna infrastruktura kultury. Doświadczenie jst i organizacji pozarządowych w realizacji projektów. Bogate dziedzictwo niematerialne.	Modernizacja i wyposażenie infrastruktury społecznej (m.in. domy ludowe, świetlice, obiekty kultury, mała architektura). Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i dostosowanie publicznych stron internetowych. Rozwój infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki. Tworzenie i rozwijanie przedsiębiorczości w obszarze okołoturystycznym i czasu wolnego. Zachowanie dziedzictwa kulturowego na podstawie zasobów kulturowo-przyrodniczych.	C1 - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe.
Wymagająca podniesienia świadomość ekologiczna mieszkańców. Niska świadomość klimatyczna mieszkańców. Niska emisja z indywidualnych gospodarstw domowych. Braki w dostępie do gazu. Zbyt energochłonna infrastruktura publiczna – wysokie koszty eksploatacji i emisje zanieczyszczeń.	Popyt na usługi w zakresie OZE, kryzys energetyczny i dekarbonizacja - wysokie ceny energii działające jako katalizator zmian. Rozwijająca się zielona gospodarka. Nowe technologie w zakresie energooszczędności i OZE. Istniejące na terenie LGD klastry i tworzone spółdzielnie energetyczne. Pozytywne doświadczenia samorządów i mieszkańców z OZE.	Podnoszenie świadomości klimatycznej mieszkańców w zakresie ekologii, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji.	C2 - Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego.
Depopulacja i starzenie się społeczeństwa Postępujące wykluczenie społeczne części mieszkańców w niekorzystnej sytuacji. Ograniczony dostęp do usług publicznych i komercyjnych. Niska przedsiębiorczość mieszkańców – problem młodych bezrobotnych.	Rosnące zapotrzebowanie na usługi okołorolnicze i usługi dla mieszkańców blisko miejsca zamieszkania. Rosnący potencjał organizacji pozarządowych, w szczególności KGW i innych stowarzyszeń. Mieszkańcy chętnie uczestniczą w imprezach i zajęciach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.	Kreowanie nowych i podnoszenie kwalifikacji oraz umiejętności obecnych liderów lokalnych. Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć dodatkowych, sportowych, edukacyjnych, kulturalnych. Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów, zajęć, wyjazdów. Wsparcie opieki nad seniorami Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w	C3 - Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne.

Niewystarczająca liczba działań aktywizujących i opiekuńczych dla seniorów. Niewystarczająca liczba działań aktywizujących dla dzieci i młodzieży. Niewystarczająca liczba liderów działających lokalnie i aktywizujących innych. Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego (kultura, rekreacja, sport, imprezy lokalne). Niskie dochody własne samorządów.	Istniejąca (częściowo niedoinwestowana) infrastruktura kultury, turystyki, rekreacji, zabytki. Wysoki wskaźnik pozyskiwanych dotacji zewnętrznych przez samorządy. Samorządy gminne są aktywnymi lokalnymi gospodarzami, koncentrującymi się na długookresowym rozwoju.	sferze kultury, sportu itp. poprzez organizację zajęć, wydarzeń lokalnych. Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna mieszkańców.	

Źródło: Opracowanie własne

Trzy cele LSR stanowią filary, na który oparto rozwój LGD: obszar turystyka i czas wolny (C1), innowacyjne działania na rzecz klimatu (C2) oraz społeczność (C3). W myśl przyjętej w wyniku analizy SWOT logiki działań, cele te wykorzystują istniejące potencjały aby wyeliminować, bądź ograniczyć problemy. Jednocześnie cele koncentrują wsparcie na zdiagnozowanych grupach docelowych.

2. Cele i przedsięwzięcia oraz źródła ich finansowania

Zaplanowano 10 przedsięwzięć, zintegrowanych w ramach 3 celów LSR.

Tabela 16. Cele i przedsięwzięcia oraz źródła ich finansowania

C1 – Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 199 771 **FEM (EFRR)** Działanie FEMP.07.06 RLKS - Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich, Typ projektu A. INFRASTRUKTURA KULTURY	P 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kultury oraz zachowanie i szersze udostępnienie dziedzictwa kulturowego	mieszkańcy, turyści	konkurs
65 000 **PS WPR (EFRROW**) I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne.	P.1.2. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – podejmowanie działalności gospodarczej	osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą, kobiety, ludzie młodzi	konkurs
235 000 **PS WPR (EFRROW)** I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: b) rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej.	P.1.3. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – rozwijanie działalności gospodarczej	przedsiębiorcy prowadzący mikro lub małe przedsiębiorstwo	konkurs

600 000 **PS WPR (EFRROW)** I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.	P.1.4. Rozwój oferty oraz upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru Blisko Krakowa w oparciu o potencjał w rozwoju lokalnym (zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych) wraz z wykorzystaniem produktu Skarby Blisko Krakowa	mieszkańcy obszaru LGD, turyści, organizacje pozarządowe, JST	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)

Źródło: Opracowanie własne

C2 – Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
150 000,00 **PS WPR (EFRROW)** I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.	P.2.1. Edukacja klimatyczna i promowanie innowacyjnych rozwiązań dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGD	mieszkańcy obszaru LGD, JST, organizacje pozarządowe	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)

Źródło: Opracowanie własne

C3 – Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
400 000 **FEM (EFS+)** Działanie FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – RLKS, Typ projektu B. Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych.	P.3.1. Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	dzieci i młodzież, opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby chorujące przewlekle, osoby starsze, osoby opuszczające zakłady karne, osoby usamodzielniane i opuszczające pieczę zastępczą, osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, rodzice i opiekunowie prawni dzieci i młodzież	konkurs
151 245 **FEM (EFS+)** Działanie FEMP.06.17 Aktywizacja społeczno-zawodowa – RLKS, Typ projektu A. Aktywizacja społeczna	P.3.2. Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna, osób	dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej lub ją opuszczające, młodzież przebywająca w Zakładach Poprawczych, w Schroniskach dla Nieletnich, w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii, Ośrodkach Kuratorskich i ich otoczenie,	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)

i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo.	zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo	osoby bierne zawodowo, osoby doświadczone przemocą lub pokrzywdzone przestępstwem, osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby uciekające z terenu Ukrainy, oraz otoczenie tych osób (m.in. rodzina, środowisko lokalne), osoby należące do społeczności marginalizowanych, w tym Romowie oraz ich dzieci, osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, osoby z niepełnosprawnościami, osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, otoczenie ww. grup docelowych, rodziny osób z niepełnosprawnościami, rodziny z dziećmi doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych	
150 000 **PS WPR (EFRROW)** I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji	P.3.3. Włączenie społeczne - działania aktywizujące ludzi młodych, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji,	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)
100 000 **PS WPR (EFRROW)** I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.	P.3.4. Wspólna aktywność i lokalne przywództwo – integracja społeczna oraz rozwój kompetencji liderów lokalnych	liderzy lokalni	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)
1 700 000 **PS WPR (EFRROW)** I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, infrastruktury społecznej i usług, w tym dostępności dla osób będących w niekorzystnej sytuacji	ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji, liderzy lokalni, JST, organizacje pozarządowe	konkurs

Źródło: Opracowanie własne

W wyniku konsultacji społecznych ustalono, że optymalnym sposobem realizacji przedsięwzięć będą konkursy oraz operacje własne. Formuła ta zostanie zastosowana do wszystkich przedsięwzięć zapewniając w ten sposób

jak najszerszy dostęp do wsparcia, transparentność, a jednocześnie dzięki konkurencji pomiędzy wnioskodawcami przyczyni się do wyboru najlepszych operacji.

C1 – Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe

Infrastruktura wykorzystywana na cele społeczne, m.in. domy kultury, biblioteki, domy ludowe, remizy OSP, świetlice, miejsca spotkań, skwery, budynki użyteczności publicznej (tzw. „infrastruktura społeczna"), a także mała infrastruktura stanowią o jakości życia na wsi. Jednocześnie funkcjonalna infrastruktura jest warunkiem koniecznym do realizacji działań budujących kapitał społeczny. Na terenie objętym LSR infrastruktura ta funkcjonuje, ale wymaga uzupełnień, podniesienia standardu, modernizacji, czy też wyposażenia. Proces strategiczny (ankiety, warsztaty, diagnoza, konsultacje) wyraźnie wskazał na braki w tym zakresie. Specyfika obszarów wiejskich (małe miejscowości) sprawia, że istotnym problemem staje się wykluczenie transportowe – zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz seniorów (osoby nie korzystające z samochodów) – grupy te są szczególnie istotne dla realizacji celów LSR. Aby zapewnić możliwość realizacji działań włączających (inkluzja społeczna) konieczne jest stworzenie warunków do tych działań także w małych wsiach poprzez polepszenie stanu infrastruktury o charakterze społecznym. Szczególne znaczenie mają obiekty kultury o największym oddziaływaniu w skali poszczególnych gmin i miejsca spotkań mieszkańców.

Celem interwencji jest także polepszenie dostępu do tych obiektów, starzejące się społeczeństwo oraz wysoki na terenach wiejskich odsetek osób z niepełnosprawnościami potęgują potrzeby w tym zakresie. Dodatkowym obszarem wsparcia mogą stać się działania w zakresie cyfryzacji usług publicznych (w tym dostosowania stron www – standardy WCAG), ułatwiające dostęp do tych usług mieszkańcom i osobom ze specjalnymi potrzebami.

Dwa czynniki mają istotne znaczenie dla rozwoju turystyki na obszarze LGD. Pierwszy z nich to istniejący potencjał turystyczny w postaci wiejskiego krajobrazu, szlaków historycznych i tematycznych, zabytków. Drugi czynnik to obecność w Krakowskim Obszarze Funkcjonalnym. Czynniki te sprawiają, że obszar LGD jest coraz popularniejszym kierunkiem turystycznym – zwłaszcza dla turystyki krajoznawczej, w tym rowerowej (jednodniowe wypady z Krakowa). Interwencja w tym zakresie przyczyni się do wzrostu popularności obszaru LGD, a jednocześnie poprawy jego estetyki i atrakcyjności także dla mieszkańców. Działania te pośrednio wpływają na budowanie lokalnej tożsamości i kreowanie więzi z miejscem – co ma nieocenione znaczenie w budowaniu kapitału społecznego.

Cel 1. jest finansowany ze środków EFRROW (PS WPR) oraz EFRR (FEM), uzupełniające się źródła finansowania pozwolą na realizację szerokiego zakresu uzupełniających się projektów. Budżet, źródła finasowania, grupy docelowe i sposób realizacji przedsięwzięć wskazano w załączniku nr 1 do LSR.

P.1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kultury oraz zachowanie i szersze udostępnienie dziedzictwa kulturowego

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się wsparcie dla rozwoju podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Ma ono na celu tworzenie, upowszechnianie i ochronę kultury, a w efekcie wzrost jakości i dostępności oferty w tym obszarze, szczególnie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poprawę jakości funkcjonowania infrastruktury kulturalnej (podniesienie standardów infrastruktury), tj:

- budowa, rozbudowa, przebudowa i remont infrastruktury kultury, m.in. domów kultury, bibliotek (mediatek), muzeów, klubów, świetlic, izb regionalnych, w tym wyposażenie ich w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną oraz zapewnienie warunków w zakresie dostępności, m.in. dla seniorów i rodzin z małymi dziećmi.

W ramach szerszego projektu możliwe będzie dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, rozwój zasobów dziedzictwa niematerialnego, w tym jego dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie, m.in. poprzez badania terenowe, sporządzanie wywiadów i dokumentacji etnograficznej, upowszechnianie kultury ludowej oraz tradycyjnego rzemiosła w formie warsztatów itp., zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia działalności kulturalnej. Działania z zakresu promocji będą możliwe tylko w niewielkim zakresie, jako element projektu. Preferowane jest wykorzystanie infrastruktury istniejącej, natomiast budowa nowych budynków dozwolona jest tylko w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach. Obiekty infrastrukturalne realizowane w ramach działania muszą być ogólnodostępne, a projekty niedochodowe i pożądane z punktu widzenia lokalnej społeczności. Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie instytucje kultury i jednostki samorządu terytorialnego. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – FEM (EFRR). Działanie FEMP.07.06 RLKS –- Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich, Typ projektu A.INFRASTRUKTURA KULTURY

P.1.2. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – podejmowanie działalności gospodarczej

Założono, że wspierane będą usługi związane z turystyką i sektorem czasu wolnego, tj. dział 55 PKD – Zakwaterowanie, dział 56 PKD – Działalność usługowa związana z wyżywieniem, dział 90 PKD - Działalność twórcza i działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych, dział 93 PKD – Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna, 79.12.Z – Działalność organizatorów turystyki, 79.90.Z – Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji oraz działalności z nią związane, 77.21.Z – wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego. Planowane do realizacji operacje muszą przyczyniać się do realizacji celu 1. LSR.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie kobiety, ludzi młodych z obszaru objętego LSR. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – PS WPR (EFRROW). I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne.

P.1.3. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – rozwijanie działalności gospodarczej

Założono, że wspierane będą usługi związane z turystyką i sektorem czasu wolnego, tj. dział 55 PKD – Zakwaterowanie, dział 56 PKD – Działalność usługowa związana z wyżywieniem, dział 90 PKD – Działalność twórcza i działalność związana z wystawieniem przedstawień artystycznych, dział 93 PKD – Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna, 79.12.Z – Działalność organizatorów turystyki, 79.90.Z – Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji oraz działalności z nią związane, 77.21.Z – wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego. Planowane do realizacji operacje muszą przyczyniać się do realizacji celu 1. LSR.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się przedsiębiorców obszaru objętego LSR (prowadzących mikro i małe przedsiębiorstwa). Maksymalna kwota wsparcia w naborach ogłaszanych w ramach przedmiotowego przedsięwzięcia będzie każdorazowo wyliczana w następujący sposób: limit dostępnych środków w ramach naboru zostanie podzielony przez liczbę wskaźników produktu możliwych do realizacji. Wyliczona w ten sposób kwota będzie wyrażona w walucie euro następnie przeliczona na polskie złote (z zaokrągleniem w dół do pełnych złotych) według kursu walutowego ustalonego przez Europejski Bank Centralny dla przedostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc dokonania obliczeń.

Źródło finansowania – PS WPR (EFRROW). I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: b) rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej.

P.1.4. Rozwój oferty oraz upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru Blisko Krakowa w oparciu o potencjał w rozwoju lokalnym (zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych) wraz z wykorzystaniem produktu Skarby Blisko Krakowa

W ramach przedmiotowego przedsięwzięcia przewiduje się wsparcie związane z:

- opracowaniem przewodników po obszarze, w tym w sposób cyfrowy,
- digitalizacją posiadanych zasobów i utrwalaniem ich dla przyszłych pokoleń,
- organizacją przedsięwzięć na rzecz wzmocnienia oferty związanej z zasobami przyrodniczymi, krajobrazowymi, kulturowymi, w tym z wykorzystaniem marki „Skarby Blisko Krakowa”,
- organizacją festiwali, warsztatów, konkursów, targów, wystaw i innych wydarzeń kulturalnych, wykorzystujących dziedzictwo przyrodniczo-krajobrazowe i/lub kulturowe obszaru, w tym dedykowanych produktom lokalnym i/lub marce Skarby Blisko Krakowa,
- udziałem zespołów i grup w wydarzeniach na obszarze LGD oraz poza nim,
- wyposażeniem i doposażeniem podmiotów działających w sferze kultury (np. stroje ludowe i regionalne, instrumenty),
- promocją najważniejszych atutów obszaru – dziedzictwa przyrodniczego, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz upowszechnienie produktu lokalnego charakterystycznego dla obszaru LGD Blisko Krakowa,
- inwestycjami w obiekty zabytkowe objęte formą ochrony zabytków (wpisane do ewidencji zabytków, rejestru zabytków),
- inwestycjami infrastrukturalnymi na obszarze objętym formą ochrony przyrody lub dotyczącymi pomnika przyrody.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie JST i organizacje pozarządowe. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – PS WPR (EFRROW). I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

C2 – Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego

Innowacje i transformacja energetyczna są dziś koniecznymi kierunkami rozwoju zwłaszcza dla obszarów wiejskich, które mogą dzięki tym działaniom budować swoje przewagi konkurencyjne. Tylko kooperacja miasto–wieś daje szanse na dekarbonizację, dlatego też konieczne jest budowanie potencjału wsi w tym zakresie. Kryzys energetyczny spotęgował działania sektora publicznego, mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie energooszczędności i OZE. Równolegle konieczna jest kontynuacja działań budujących świadomość klimatyczną mieszkańców w każdym obszarze i w każdej grupie wiekowej, bo tylko wtedy możliwa będzie transformacja energetyczna. Podmioty z obszaru LGD mają już pozytywne doświadczenia w tym zakresie oraz starają się rozwijać współpracę energetyczną (klastry, spółdzielnie). Realizacja przedmiotowego celu pozwoli na podniesienie poziomu wiedzy i zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu, ochrony zasobów naturalnych i wdrażania idei zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym. Operacje realizowane w tym zakresie mają służyć kształtowaniu świadomości obywatelskiej w zakresie znaczenia zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki i biogospodarki oraz upowszechnianiu wiedzy i kompetencji wśród lokalnej

społeczności, dotyczących innowacyjnych rozwiązań (np. wykorzystania OZE, gospodarki o obiegu zamkniętym, cyfryzacji w kontekście ochrony środowiska).

Raport „Polska wieś 2022" jednoznacznie wskazuje, że OZE może stać się jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się sektorów na obszarach wiejskich. Poza zaopatrzeniem w surowce wieś może również pełnić funkcję miejsca przetwarzania surowców energetycznych, co często wiąże się z tworzeniem lokalnych dostaw energii i zapewnianiem nowych miejsc pracy oraz minimalizowaniem negatywnego wpływu na środowisko działalności rolniczej i przemysłowej.

Cel 2. jest finansowany ze środków EFRROW (PS WPR). Budżet, źródła finasowania, grupy docelowe i sposób realizacji przedsięwzięć wskazano w załączniku nr 1 do LSR.

P.2.1. Edukacja klimatyczna i promowanie innowacyjnych rozwiązań dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGD

Celem przedsięwzięcia jest podniesienie poziomu świadomości społecznej oraz wiedzy mieszkańców obszaru LGD na temat znaczenia zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki i biogospodarki, a także rozwój kompetencji w zakresie innowacyjności, cyfryzacji i przedsiębiorczości. Wykorzystując dostępne narzędzia, takie jak:

- organizacja warsztatów, webinarów,
- szkolenia i lekcje tematyczne,
- lokalne kampanie informacyjne i wydarzenia edukacyjne,
- wspólne eventy i wydarzenia lokalne,
- produkcja i dystrybucja materiałów informacyjnych i edukacyjnych (publikacje i treści multimedialne),
- konkursy angażujące różne grupy wiekowe,
- działania innowacyjne służące skutecznemu przekazywaniu wiedzy i budowaniu świadomości klimatycznej (storytelling, gry plenerowe, działania immersyjne),

zakłada się wzmocnienie kapitału społecznego, kształtowanie postaw odpowiedzialności społecznej, zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w inicjatywy służące ochronie środowiska naturalnego i klimatu, promowanie wiedzy o możliwościach jakie niesie zrównoważony rozwój oraz gospodarka niskoemisyjna, integrację mieszkańców wokół działań na rzecz wspólnego dobra oraz budowanie sieci współpracy pomiędzy JST, organizacjami pozarządowymi i innymi interesariuszami, wspierając tym samym długofalową transformację obszaru LGD w kierunku bardziej odpornym na wyzwania środowiskowe i klimatyczne.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie JST i organizacje pozarządowe. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – PS WPR (EFRROW). I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.

C3 – Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne

Kapitał ludzki to podstawa rozwoju lokalnego – w procesie przygotowania LSR mieszkańcy jednoznacznie wskazywali ten obszar jako najważniejszy i warunkujący sukces LSR. Ograniczony dostęp do usług publicznych i komercyjnych negatywnie wpływa na jakość życia. Tereny wiejskie są szczególnie narażone na problemy

wynikające z postępującej depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa. Aby zapobiegać tym zjawiskom konieczne jest jak najszersze włączenie mieszkańców poprzez ich aktywizację, zarówno społeczną jak i gospodarczą.

Cel ten w kontekście społecznym niweluje różnice (wzmacnia szanse rozwojowe) mieszkańców wsi w stosunku do mieszkańców miast.

W kontekście usług publicznych LSR zakłada wykorzystanie istotnego potencjału w postaci rosnącej grupy liderów lokalnych z różnych sektorów (zwłaszcza z sektora społecznego – organizacje pozarządowe), to oni stają się motorem rozwojowym. Wsparcie skierowane do tej grupy przynosi zwielokrotnione korzyści w postaci zaangażowania lokalnych społeczności.

Działania aktywizujące to bezpośrednia odpowiedź na potrzebę włączenia społecznego mieszkańców, a w szczególności dzieci, młodzieży, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji.

Na terenie LGD, dzięki zaangażowaniu organizacji pozarządowych oraz samorządów, rozwija się system usług opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia. Dodatkowo pojawia się coraz większe zapotrzebowanie na dedykowane działania z zakresu aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej.

Realizacja małej infrastruktury publicznej na obszarach wiejskich jest zasadna z wielu powodów. Jej realizacja przyczyni się podniesienia jakości życia mieszkańców w różnych obszarach, spowoduje rozwój gospodarczy poprzez stworzenie lepszych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej, rozwój rolnictwa czy turystyki. Wzmocni integrację społeczną poprzez wspólne działania na rzecz społeczności. Wdrożenie małej infrastruktury publicznej może obejmować projekty związane z dostępem do nowoczesnych technologii, co jest kluczowe dla edukacji, zdalnej pracy i rozwoju gospodarki cyfrowej. Infrastruktura może obejmować instalacje związane z ochroną środowiska, takie jak lokalne źródła energii odnawialnej. Realizacja infrastruktury na obszarach wiejskich jest jednym z narzędzi realizacji zasady równości szans. Pomaga zminimalizować dysproporcje między mieszkańcami miast i obszarów wiejskich. Najważniejszym aspektem przy planowaniu i realizacji projektów małej infrastruktury publicznej na obszarach wiejskich jest uwzględnienie potrzeb i preferencji lokalnej społeczności.

Cel 3. jest finansowany ze środków EFRROW (PS WPR) oraz EFS+ (FEM) – integracja tych dwóch źródeł finansowania pozwoli na zapewnienie szerszego zakresu wsparcia i jego synergicznego wykorzystania. Budżet, źródła finasowania, grupy docelowe i sposób realizacji przedsięwzięć wskazano w załączniku nr 1 do LSR.

P.3.1. Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, w tym w środowisku oraz miejscu zamieszkania. Planowany zakres wsparcia obejmuje:

- sąsiedzkie usługi opiekuńcze,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
- usługi asystenckie,
- rozszerzenie oferty domów pomocy społecznej o usługi świadczone w społeczności lokalnej w celu rozwoju form wsparcia dziennego, środowiskowego, wytchnieniowego, wspomagania w domu,
- wsparcie tworzenia lub działalności placówek zapewniających dzienną opiekę dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (zakres usług w placówce powinien obejmować co najmniej: usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne obejmujące co najmniej pobyt w miejscu spełniającym odpowiednie warunki lokalowe, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych i opiekę higieniczną, ciepły posiłek i możliwość dowozu uczestników; usługi terapeutyczne obejmujące m.in. udział w terapii zajęciowej, udział w zajęciach

podnoszących/utrzymujących sprawność psychiczną i fizyczną; usługi wspomagające, m.in. informacja, edukacja, wsparcie i poradnictwo dla uczestników i opiekunów),

- ❖ działania na rzecz opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia poprzez dofinansowanie centrów wsparcia opiekunów oferujących co najmniej: wsparcie edukacyjno-doradcze opiekunów faktycznych (m.in. grupy wsparcia, indywidualne poradnictwo, szkolenia i praktyki opiekuńcze, zespołowa asystentura w formach mobilnych/niestacjonarnych), działania zwiększające dostęp opiekunów do informacji na temat możliwości wsparcia, świadczeń itp., ułatwiających opiekę, działania informacyjno-edukacyjne kierowane do kadr związanych z opieką nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza pomocy społecznej,
- ❖ opiekę wytchnieniową,
- ❖ ułatwienia w dostępie opiekunów faktycznych do sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i medycznego w połączeniu z nauką obsługi i doradztwem,
- ❖ wielokierunkowe wsparcie w trybie pilnym osób wymagających opieki w miejscu zamieszkania i ich opiekunów, po pobycie w szpitalu,
- ❖ jako element uzupełniający wsparcie – działania zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo (likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, wypożyczenie lub zakup sprzętu, usługa dowożenia posiłków oraz inne działania, które będą przeciwdziałać lub opóźnią konieczność zapewnienia opieki instytucjonalnej.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie Administrację publiczną, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje ochrony zdrowia, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Partnerów społecznych, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, Służby publiczne. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – FEM (EFS+). Działanie FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – RLKS, Typ projektu B. Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych.

P.3.2. Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się wsparcie projektów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo przy wykorzystaniu szerokiego katalogu instrumentów aktywizacji (społecznej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej). W ramach działania realizowane będą:

- ❖ diagnoza sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji i potrzeb danej osoby/rodziny/środowiska (element obligatoryjny poprzedzający inne formy wsparcia),
- ❖ usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym i zawodowym, w tym:
  - inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia np. staże, praktyki zawodowe, wolontariat,
  - usługi asystenta osoby w kryzysie bezdomności w procesie wychodzenia z bezdomności, asystenta osoby opuszczającej zakład karny w procesie reintegracji, opiekuna usamodzielnienia, asystenta rodziny,
  - subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy,
  - zatrudnienie wspierane, wspomagane, usługi trenera zatrudnienia wspieranego oraz inne usługi ułatwiające adaptację pracownika w środowisku pracy,
  - poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne,
  - trening kompetencji i umiejętności społecznych,
  - poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy (w tym również w celu uzyskania lepszego zatrudnienia osób pracujących) oraz działania pozwalające na utrzymanie zatrudnienia,

- kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji lub kompetencji-usługi towarzyszące procesowi usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej,
- działania mające na celu usamodzielnienie wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych lub młodzieżowych ośrodków socjoterapii,
- usługi o charakterze zdrowotnym (diagnostycznym lub profilaktycznym), mające na celu likwidację barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie (jako uzupełnienie innych działań),
- oddziaływanie na uczestników oraz otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wzmacniające lub odbudowujące naturalne systemy wsparcia, takie jak rodzina i lokalna społeczność, obejmujące np.: wsparcie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, mediacje, terapie rodzinne, poradnictwo rodzinne,
- działania mające na celu poprawę warunków mieszkaniowych uczestników projektów, w zakresie pozwalającym na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym (jako uzupełnienie innych działań),
- poprawę kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym (jako uzupełnienie innych działań),
- inne narzędzia i metody służące aktywizacji społecznej i zawodowej, wynikające ze zidentyfikowanych potrzeb osób obejmowanych wsparciem
- w celu zwiększenia dostępności do usług reintegracyjnych możliwe będzie również tworzenie nowych miejsc w istniejących lub nowych podmiotach reintegracyjnych w których będą świadczone wskazane wyżej usługi. Możliwe będzie również tworzenie nowych podmiotów reintegracyjnych, z wyjątkiem WTZ, w oparciu o diagnozę potrzeb w regionie.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie administrację publiczną, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje ochrony zdrowia, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Partnerów społecznych, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), Służby publiczne. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – FEM (EFS+). Działanie FEMP.06.17 Aktywizacja społeczno-zawodowa – RLKS, Typ projektu A. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo.

P.3.3. Włączenie społeczne – działania aktywizujące ludzi młodych, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji

Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów w zakresie, tj.

- ❖ zajęcia aktywizacyjne dla dzieci i młodzieży oraz seniorów (zajęcia rekreacyjne, kulturalne, edukacyjne, sportowe),
- ❖ projekty międzypokoleniowe, przekazywanie wiedzy/umiejętności zawodowych, tradycji,
- ❖ działania włączające osoby w niekorzystnej sytuacji, profilaktykę zdrowia,
- ❖ aktywizacja społeczna osób z niepełnosprawnościami,
- ❖ wzmacnianie potencjału i wiedzy mieszkańców w zakresie postaw obywatelskich - pikniki, imprezy, spotkania.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie JST i organizacje pozarządowe. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – PS WPR (EFRROW). I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji.

P.3.4. Wspólna aktywność i lokalne przywództwo – integracja społeczna oraz rozwój kompetencji liderów lokalnych

W ramach przedsięwzięcia planowane jest zbudowanie i rozwój kompetencji lokalnych liderów, zdolnych do inicjowania i prowadzenia działań społecznych poprzez takie narzędzia jak:

- szkolenia, warsztaty i doradztwo dla lokalnych liderów (w tym przedstawicieli NGO, KGW, OSP, rad sołeckich, animatorów, sołtysów, członków grup nieformalnych),
- wizyty studyjne i wymiana doświadczeń pomiędzy liderami z różnych obszarów,
- działania wzmacniające kompetencje przywódcze i obywatelskie, tj.: moderowanie dialogu społecznego, budowanie partnerstw, zarządzanie inicjatywami oddolnymi,
- tworzenie i wspieranie sieci współpracy liderów (np. fora lokalne, spotkania branżowe, działania integracyjne),
- kampanie i wydarzenia promujące postawy liderskie i zaangażowanie społeczne.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie JST i organizacje pozarządowe. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – PS WPR (EFRROW). I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.

P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, infrastruktury społecznej i usług, w tym dostępności dla osób będących w niekorzystnej sytuacji

Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów z zakresu obejmującego poprawę dostępu do małej infrastruktury publicznej, tj.:

- modernizacje, remonty, wyposażenie obiektów wykorzystywanych na cele społeczne (m.in. świetlice, domy ludowe, remizy OSP, centra aktywności kulturalnej itp.),
- poprawę dostępu do budynków, przestrzeni publicznych, placów zabaw, skwerów, świetlic wiejskich, miejsc spotkań dla mieszkańców, boisk sportowych, siłowni zewnętrznych, otwartych stref aktywności, skateparków, pumptracków, parków linowych, zielonych ścieżek, edukacyjnych ścieżek przyrodniczych, terenów rekreacyjnych o połączonych formach rekreacji – rozumiane jako powstanie nowych lub modernizację/adaptację istniejących obiektów,
- poprawę dostępności budynków/obiektów dla osób z niepełnosprawnościami.

Jako potencjalnych Wnioskodawców przewiduje się głównie JST i organizacje pozarządowe. Przewiduje się maksymalną możliwą kwotę dofinansowania dla projektu zgodnie z wytycznymi. Źródło finansowania – PS WPR (EFRROW). I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.

3. Wskaźniki

W poniższych tabelach przedstawiono wskaźniki produktu i rezultatu dla poszczególnych przedsięwzięć LSR.

Tabela 17. Wskaźniki produktu i rezultatu LSR

Przedsięwzięcia w ramach Celu 1	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
P.1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kultury oraz zachowanie i szersze udostępnienie dziedzictwa kulturowego PROGRAM: FEM (EFRR) Działanie FEMP.07.06 RLKS – Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich, Typ projektu A. INFRASTRUKTURA KULTURY	RCO077 – liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem: 6 PLRO141 – liczba instytucji kultury objętych wsparciem: 6 RCO074 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego: 6000 RCO080 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność: 6	RCR077 – liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem: 700
P.1.2. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – podejmowanie działalności gospodarczej PROGRAM: PS WPR (EFRROW) I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne.	Wp.1.2 – liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa: 2	R.37 – wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich – nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR: 2
P.1.3. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – rozwijanie działalności gospodarczej PROGRAM: PS WPR (EFRROW) I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: b) rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej.	Wp.1.3 – liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa: 4	R.39 – rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR): 4
P.1.4. Rozwój oferty oraz upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru Blisko Krakowa w oparciu o potencjał w rozwoju lokalnym (zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych) wraz z wykorzystaniem produktu Skarby Blisko Krakowa PROGRAM: PS WPR (EFRROW) I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.	Wp.1.4 – liczba operacji w zakresie wykorzystania zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych, które otrzymały wsparcie w ramach LSR: 6	R.41PR – łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR: 500

Przedsięwzięcia w ramach Celu 2	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
P.2.1. Edukacja klimatyczna i promowanie innowacyjnych rozwiązań dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGD PS WPR (EFRROW) I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.	Wp.2.1 – liczba operacji na rzecz edukacji klimatycznej i promowania innowacyjnych rozwiązań: 6	R.1PR – poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami: 340

Przedsięwzięcia w ramach Celu 3	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
P.3.1. Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu PROGRAM: FEM (EFS+) Działanie FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – RLKS, Typ projektu B. Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych.	PLKCO02 – liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie: 230 PLKLCO03 – liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie: 2 PL0CO03 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego: 460 PL0CO04 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność: 8	PLKLCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej: 5 PLKCR03 – liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług: 1 PLKLCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie: 2 Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w efekcie realizacji projektu: 1
P.3.2. Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna, osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo PROGRAM: FEM (EFS+) Działanie FEMP.06.17 Aktywizacja społeczno-zawodowa – RLKS, Typ projektu A. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo.	EECO02 + 04 – liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie: 115 EECO12 – liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie: 5 PL0CO03 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego: 240 PL0CO04 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność: 6	EECR03 – liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu: 60 EECR04 – liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu: 1
P.3.3. Włączenie społeczne – działania aktywizujące ludzi młodych, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Wp.3.3. – liczba operacji w zakresie działań aktywizacyjnych: 6	R.42 – promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego: 48

PROGRAM: PS WPR (EFRROW) I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji.		
P.3.4. Wspólna aktywność i lokalne przywództwo – integracja społeczna oraz rozwój kompetencji liderów lokalnych PROGRAM: PS WPR (EFRROW) I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.	Wp.3.4 – liczba operacji ukierunkowanych na rozwój kompetencji liderów lokalnych: 6	R.1PR – poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami: 30
P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, infrastruktury społecznej i usług, w tym dostępności dla osób będących w niekorzystnej sytuacji PROGRAM: PS WPR (EFRROW) I 13.1. – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), zakres wsparcia 6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	Wp.3.5 – liczba operacji w zakresie poprawy dostępności do małej infrastruktury: 6	R.41PR – łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR: 1200

Źródło: Opracowanie własne

ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. Charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD

W wyniku konsultacji i dialogu z interesariuszami ustalono, że przedsięwzięcia w ramach LSR realizowane będą przez operacje wybierane w drodze konkursu oraz operacje własne.

Głównym założeniem przy opracowywaniu procedur będzie zachowanie ich transparentności, rzetelności oraz konkurencyjności – warunki te pozwolą na obiektywny wybór operacji.

Procedury regulować będą kwestie dotyczące: procesu oceny, jego etapów i sposobu dokumentowania, konfliktu interesów, zapewnienia równowagi sektorowej, bezstronności i poufności, procedury odwoławczej, publikowania protokołów z poszczególnych etapów wyboru operacji oraz zawierać będą wzory dokumentów.

W zakresie procedur wdrażania LSR zostaną uwzględnione m.in.:

- Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027,
- Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) (komponent Wdrażanie LSR oraz komponent Zarządzanie LSR),
- Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027,
- Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027 w ramach Funduszy Europejskich dla Małopolski.

Kryteria oceny wynikać będą z konsultacji społecznych i partycypacyjnej formuły współdziałania LGD z interesariuszami. Poszczególne procedury natomiast opracowane zostaną w sposób zapewniający jednoznaczny podział zadań i odpowiedzialności organów LGD. Zostaną one udostępnione do wiadomości publicznej w biurze LGD, a także zamieszczone na stronie internetowej.

2. Kryteria

Zasady i kryteria wyboru operacji w ramach perspektywy 2023–2027 czerpać będą z dobrych praktyk wynikających z dotychczasowych doświadczeń Lokalnej Grupy Działania Blisko Krakowa i jej personelu, a także będą pokłosiem warsztatów i spotkań odbywających się na etapie tworzenia obecnej strategii (włączenie lokalnej społeczności). Przed pierwszymi naborami zasady te i kryteria zostaną poddane konsultacjom z przedstawicielami wszystkich trzech grup interesu sektorów (publicznego, społecznego i gospodarczego), a także upublicznione na stronie internetowej stowarzyszenia z możliwością składania uwag do zaproponowanych kryteriów.

Zgodnie z doświadczeniami poprzednich perspektyw finansowych przyjęte kryteria będą miały charakter oceny punktowej, w oparciu o szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny i wskazujący wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium. Sposób ich opisania – wzorem lat wcześniejszych – będzie jednoznaczny i niebudzący wątpliwości interpretacyjnych.

Oparcie się na dobrych wzorcach z poprzedniego okresu programowania i czerpanie z wieloletnich doświadczeń LGD oraz poddanie ich ostatecznej szerokiej konsultacji ma zagwarantować ich trafność, dostosowanie do potrzeb

przyszłych beneficjentów, odpowiadanie na rzeczywiste potencjały i deficyty obszaru, a także zapewnić zgodność z wymogami określonymi w programach/przepisach dla „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027" oraz „Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021–2027".

Kryteria wyboru w pierwszej kolejności służyć będą weryfikacji, czy wniosek został ważnie złożony i czy zakres tematyczny operacji jest zgodny z zakresem interwencji przewidzianym w LSR oraz przepisami obowiązującymi dla RLKS. Ta grupa kryteriów wyboru dotyczyć będzie przede wszystkim poprawności formalnej zgłaszanych operacji i obejmie zagadnienia związane z terminowością, kompletnością i adekwatnością składanych wniosków. Następnie wnioski, które przejdą ocenę formalną oceniane będą pod kątem zgodności proponowanej operacji z zapisami zawartymi w LSR, w tym przede wszystkim z diagnozą obszaru i poziomem odpowiadania na potencjały i deficyty obszaru, celami oraz przyjętymi wskaźnikami produktu i rezultatu.

Przy ocenie i wyborze projektów brane będą pod uwagę zasady i warunki obowiązujące dla środków pochodzących z EFS+ i EFRR oraz PS WPR. Jednocześnie, w ramach EFRR i EFS+, promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Ustalanie kryteriów wyboru oraz ich zmiana należy do kompetencji Zarządu i następuje w drodze uchwały. Propozycje nowych kryteriów lub zmian do zatwierdzonych wcześniej kryteriów może zgłaszać Rada, Zarząd (z własnej inicjatywy lub w wyniku wniosków formułowanych przez zewnętrzne instytucje kontrolujące) i Komisja Rewizyjna w wyniku przeprowadzonych działań ewaluacyjnych. Przesłanką do zmiany kryteriów może być zmiana w obowiązujących przepisach prawa i wytycznych. Zaproponowane kryteria wyboru lub ich zmiana przed skierowaniem pod obrady Zarządu poddawane są konsultacjom ze społecznością lokalną, w tym organami i członkami stowarzyszenia, poprzez ogłoszenie propozycji na stronie internetowej LGD co najmniej na 7 dni przed planowanym posiedzeniem Zarządu, na którym ma nastąpić podjęcie decyzji w sprawie kryteriów, wraz z formularzem umożliwiającym zgłoszenie uwag. Dodatkowo, propozycja może zostać przekazana do członków stowarzyszenia za pomocą poczty elektronicznej lub na zorganizowanym w tym celu spotkaniu konsultacyjnym. W przypadku uwag do treści kryteriów wyboru zgłoszonych przez Urząd Marszałkowski na etapie uzgadniania regulaminu naboru nie jest wymagany tryb konsultacji społecznych. Ostateczny kształt kryteriów wyboru operacji zostanie uzgodniony z Urzędem Marszałkowskim i będzie spójny z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla programu „Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027" zgodnie z danym typem projektu i właściwym funduszem (EFRR lub EFS+) oraz Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.

3. Innowacyjność

Innowacyjność oraz włączenie społeczne (inkluzywność) są kluczowymi założeniami horyzontalnymi LSR. Cel 2. LSR dotyczy innowacyjnych rozwiązań pro środowiskowych, Cel 3. natomiast koncentruje się na włączeniu społecznym poprzez aktywizację społeczną i dostępność. W ramach kryteriów oceny operacji innowacyjność będzie jednym z kryteriów premiujących w zakresie innowacji społecznych lub innowacyjnych rozwiązań w kontekście ekoinnowacji.
Zważywszy na lokalną skalę interwencji – innowacyjność możemy definiować w następujący sposób: „innowacja jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszonego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszonego procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem".

W ocenie innowacyjności będzie brany pod uwagę jej poziom:

- innowacyjność na poziomie wnioskodawcy/projektu – minimalny poziom dla uzyskania premii punktowej - wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda

organizacyjna, sposób wykorzystania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, turystycznych czy społecznych były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla wnioskodawcy (firmy, organizacji, instytucji),

- innowacyjność na poziomie LGD – poziom dla uzyskania podwyższonej premii punktowej – wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda organizacyjna, sposób wykorzystania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, turystycznych czy społecznych były nowe (lub znacząco udoskonalone) w skali LGD.

LGD będzie starało się promować ideę innowacyjności zarówno w zakresie przygotowania i realizacji projektów, jak również w procesie zarządzania LSR. Działania animujące w tym zakresie obejmować będą:

- opracowanie, stosowanie i doskonalenie kryteriów premiujących innowacyjność,
- spotkania informacyjno-konsultacyjne, kampanie informacyjne w mediach społecznościowych,
- upowszechnianie dobrych praktyk poprzez prezentacje projektów innowacyjnych,
- upowszechnianie kompleksowego podejścia w zakresie integracji innowacji technicznych i organizacyjnych z innowacjami społecznymi,
- promowanie innowacyjności wśród liderów lokalnych (dedykowane przedsięwzięcie).

LGD nie przewiduje realizacji projektów grantowych, w tym projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi, ani projektów partnerskich czy operacji realizowanych w partnerstwie.

ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA

1. Harmonogram osiągania celów i wskaźników

W załączniku nr 2 do LSR wskazano harmonogram realizacji zakładanych wskaźników produktu dla poszczególnych przedsięwzięć, a także program, z którego finansowane są przedsięwzięcia. Dla Celów określono wskaźniki produktu i rezultatu. Zastosowane wskaźniki pochodzą z katalogów programowych dla PS WPR i dla FEM. Planując harmonogram działania uwzględniono kamienie milowe wskazane poniżej oraz racjonalne obciążenie pracą Biura LGD (organizacja naborów, promocja, szkolenia, organizacja oceny projektów).

2. Kamienie milowe

W procesie realizacji LSR wyznaczono cztery kamienie milowe, dwa dla wydatków w ramach PS WPR oraz dwa dla wydatków w ramach FEM.

Tabela 18. Kamienie milowe

Lp.	Data graniczna	Program	Kamień milowy
1	30 czerwca 2026	PS WPR (EFRROW)	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej co najmniej 40% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej
2	31 grudnia 2026	FEM (EFRR, EFS+)	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach FEM zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej co najmniej 80% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej
3	31 grudnia 2027	PS WPR (EFRROW)	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej co najmniej 80% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej
4	31 grudnia 2028	FEM (EFRR, EFS+)	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach FEM zostanie udzielone w wysokości 100% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej

Źródło: Opracowanie własne

ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR

1. Źródła finansowania i plan wykorzystania budżetu

LSR to strategia wielofunduszowa. Budżet został przygotowany zgodnie z wytycznymi, z podziałem środków na zakresy wsparcia oraz źródła finansowania. Planowana wysokość środków na wdrażanie LSR i zarządzanie LSR wynosi 5 608 070 EUR (wdrażanie LSR: 4 751 016 EUR, zarządzanie LSR: 857 054 EUR). Bezpośrednie źródło finansowania LSR stanowią fundusze EFSI (fundusze w ramach RLKS w formule bezpośredniej): EFRROW (PS WPR), EFRR (FEM), EFS+ (FEM). Wskazane źródła finansowania przedsięwzięć są ściśle powiązane w założonymi w LSR celami, odpowiadając ich charakterowi oraz zakresowi przedsięwzięć jakie obejmują. Formularz przedstawiający budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia został zamieszczony w Załączniku nr 3: Budżet LSR. Natomiast formularz wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata został zamieszczony w Załączniku nr 4: Plan wykorzystania budżetu LSR.

W ramach LSR wyznaczono 3 cele, w ramach których przewidziano do realizacji łącznie 10 przedsięwzięć. Wysokość i dystrybucja środków na poszczególne cele i przedsięwzięcia uwzględnia priorytety mieszkańców i przedstawicieli grup interesu sektora społecznego, publicznego i gospodarczego zebrane podczas działań partycypacyjnych (m.in. ankieta online, karty projektowe, warsztaty w gminach). Szczegółowe koszty poszczególnych przedsięwzięć (w EUR) zostały umieszczone w formularzu stanowiącym Załącznik nr 1: Cele i przedsięwzięcia oraz poniżej w podrozdziale „Powiązania źródeł finansowania z celami LSR".

Źródło finansowania EFRROW (PS WPR) przewidziano w ramach każdego celu określonego dla LSR, a zakres wsparcia dotyczyć będzie łącznie siedem przedsięwzięć zgodnych z polityką PS WPR.
W ramach Celu 1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe zakłada się realizację następujących przedsięwzięć:

- **P.1.2.** Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – podejmowanie działalności gospodarczej;
- **P.1.3.** Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – rozwijanie działalności gospodarczej;
- **P.1.4.** Rozwój oferty oraz upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru Blisko Krakowa w oparciu o potencjał w rozwoju lokalnym (zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych) wraz z wykorzystaniem produktu Skarby Blisko Krakowa.

Z kolei w ramach Celu 2. Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego przewidziano do realizacji jedno przedsięwzięcie:

- **P.2.1.** Edukacja klimatyczna i promowanie innowacyjnych rozwiązań dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGD.

W przypadku Celu 3. Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne – przypisano trzy przedsięwzięcia:

- **P.3.3.** Włączenie społeczne – działania aktywizujące ludzi młodych, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji;
- **P.3.4.** Wspólna aktywność i lokalne przywództwo – integracja społeczna oraz rozwój kompetencji liderów lokalnych;

- **P.3.5.** Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, infrastruktury społecznej i usług, w tym dostępności dla osób będących w niekorzystnej sytuacji.

W okresie realizacji LSR fundusze z tego źródła zostaną wykorzystane w łącznej wartości 3 662 500 EUR (na wdrażanie LSR: 3 000 000 EUR, na zarządzanie LSR: 662 500 EUR).

Źródło finasowania EFRR – założono do wykorzystania w ramach Celu 1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo- krajobrazowe – dotyczy jednego przedsięwzięcia:

- **P.1.1.** Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kultury oraz zachowanie i szersze udostępnienie dziedzictwa kulturowego.

W okresie realizacji LSR fundusze z tego źródła zostaną wykorzystane w łącznej wartości 1 297 048 EUR (wdrażanie LSR: 1 199 771 EUR, zarządzanie LSR: 97 277 EUR).

Źródło finasowania EFS+ przewidziano do realizacji w ramach Celu 3. Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne – dotyczy dwóch przedsięwzięć:

- **P.3.1.** Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- **P.3.2.** Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna, osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo.

W okresie realizacji LSR fundusze z tego źródła zostaną wykorzystane w łącznej wartości 648 522 EUR (wdrażanie LSR: 551 245 EUR zarządzanie LSR: 97 277 EUR).

2. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR

Cele LSR są finansowane z dwóch źródeł: Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027 (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich) oraz Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny+).

Tabela 19. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR

Cele	Budżet w EUR	Program i fundusz
Cel 1 **Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe**	**1 199 771**	**FEM (EFRR)**
	900 000	**PS WPR (EFRROW)**
Cel 2 **Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego**	**150 000**	**PS WPR (EFRROW)**
Cel 3 **Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne**	**551 245**	**FEM (EFS+)**
	1 950 000	**PS WPR (EFRROW)**

Źródło: Opracowanie własne

Na operacje realizowane przez jednostki sektora finansów publicznych zostanie przeznaczone nie więcej niż 40% środków LSR.

3. Inne źródła finansowania

Na obszarze objętym LSR będą realizowane projekty o charakterze komplementarnym do przedsięwzięć zdefiniowanych w LSR, ich źródła finansowania obejmują m.in.: środki własne samorządów gminnych i powiatowych, środki budżetu województwa, środki Skarbu Państwa w tym ministerialne programy pomocowe, inne działania poza RLKS z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027, Środki z Programów skierowanych do organizacji pozarządowych (np. FIO, Mecenat Małopolski, programy wdrażane przez fundacje itp.), środki z NFOŚiGW, środki z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), programy europejskie np. ERASMUS, HORYZONT oraz inne źródła.

ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA

1. Zasady przeprowadzania monitoringu i ewaluacji

W celu poprawnego i skutecznego wdrażania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2023–2027 niezbędne jest dysponowanie wiedzą na temat osiąganych postępów we wdrażanych przedsięwzięciach i wskaźnikach, a także wypracowanie metod reakcji na pojawiające się różnice pomiędzy zaplanowanymi działaniami, a uzyskanym efektem w kluczowych zadaniach związanych z realizacją strategii. Monitorowanie jest procesem ciągłego gromadzenia danych i obejmuje swoim zakresem równoległą analizę postępu rzeczowego oraz finansowego, co pozwala na ocenę poprawności i skuteczności działań podejmowanych w ramach interwencji, a także wpływu tych działań na poprawę życia mieszkańców obszaru. Monitorowanie postępu rzeczowego oparte jest na katalogu wskaźników obowiązkowych zawartych w następujących dokumentach:

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 oraz

- Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027.

Komórką organizacyjną LGD odpowiedzialną za proces monitoringu jest organ kontrolujący działalność stowarzyszenia, czyli Komisja Rewizyjna. Czynności pomocnicze, tj. analiza stopnia realizacji celów, przedsięwzięć i wskaźników, badanie zgodności realizowanych projektów z harmonogramem określonym w strategii, badanie zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych na poszczególne przedsięwzięcia, zbieranie danych o jakości świadczonego doradztwa i przedsięwzięć związanych z animacją lokalną, a także zbieranie danych na temat działalności organów stowarzyszenia oraz przygotowywanie okresowych sprawozdań z realizacji LSR wykonuje biuro LGD. Wszyscy partnerzy realizujący zadania zdefiniowane w strategii zostaną poproszeni o aktywną współpracę z Biurem LGD w powyższym zakresie, co pozwoli na lepszą organizację pracy oraz dokładniejsze monitorowanie zamierzonych efektów interwencji. Ważną rolę w powyższym procesie odgrywa Zarząd LGD, który jest wsparciem merytorycznym dla biura, sprawuje nadzór nad jego zadaniami, a także analizuje oraz ocenia zebrane dane.

Zasady monitoringu oparte są o doświadczenia LGD z dwóch poprzednich okresów programowania, uwzględnione zostaną także dokumenty i procedury opracowane we wcześniejszych okresach wdrażania LSR z niezbędnymi modyfikacjami wynikającymi z obecnie obowiązujących uwarunkowań formalno-prawnych. W procesach monitoringu będą wykorzystywane również systemy informatyczne dedykowane FEM 2021–2027 oraz PS WPR 2023–2027.

Monitorowanie jest zatem narzędziem operacyjnego zarządzania realizacją lokalnej strategii rozwoju i poszczególnych projektów, opisuje ich przebieg, sposób wydatkowania środków i osiągane rezultaty. Realizowane jest na wszystkich poziomach wdrażania LSR i obejmuje wszystkich beneficjentów. Ma ono służyć realizacji celów określonych w strategii oraz pełnej alokacji przyznanych środków.

Proces wdrażania LSR zostanie ponadto poddany ewaluacji rozumianej jako ocena skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości podejmowanych działań na poziomie strategicznym. Będzie to badanie obejmujące przede wszystkim ocenę:

- stopnia realizacji celów, przedsięwzięć i wskaźników przewidzianych w LSR,
- wpływu realizacji LSR na rozwój społeczny i gospodarczy obszaru LGD,
- zgodności ogłaszanych i realizowanych konkursów z planem działania określonym w LSR,

- zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia,
- skuteczności promocji i aktywizacji społeczności lokalnej, w tym działań komunikacyjnych,
- działalności LGD, w tym przede wszystkim funkcjonowania organów stowarzyszenia, Biura LGD i jego pracowników.

Działania ewaluacyjne będą prowadzone na bieżąco jako część procesu zarządzania, z zachowaniem zasad rzetelności oraz obiektywizmu. Dopuszcza się również przeprowadzenie co najmniej jednego badania ewaluacyjnego przez podmiot zewnętrzny (ewaluacja zewnętrzna) mającego na celu badanie stopnia wdrażania LSR, czyli badania poziomu realizacji wskaźników określonych w przedmiotowym dokumencie na poziomie produktów oraz rezultatów, po osiągnięciu co najmniej połowy zaangażowania finansowego realizacji LSR lub wystąpienia istotnych problemów w realizacji kamieni milowych. W procesie oceny uwzględnione zostaną co najmniej kryteria, tj. skuteczność, efektywność, użyteczność, trafność, trwałość. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje tabela nr 20.

Sposób wykorzystania wyników z ewaluacji i analizy danych monitoringowych:

Wyniki z przeprowadzonego monitoringu oraz ewaluacji posłużą przedstawieniu efektów realizacji LSR, a także pozwolą ocenić czy i w jakim stopniu zaplanowana skala interwencji odpowiedziała na lokalne potrzeby. Ponadto, dzięki przeprowadzeniu monitoringu i ewaluacji, możliwa będzie ocena stopnia wdrażania LSR (osiągnięte wskaźniki produktu i rezultatu). Zdefiniuje ona także wpływ realizacji strategii na lokalny rozwój społeczno-gospodarczy oraz kierunki dalszego rozwoju stowarzyszenia. Tym samym stanowić może ważny zbiór wskazań i rekomendacji zarówno dla samej LGD, jak również dla gmin członkowskich i innych podmiotów działających na obszarze objętym LSR. Mogą one posłużyć również do prowadzenia działań naprawczych, jeśli wystąpią ku temu przesłanki (np. aktualizacja LSR, korekta wartości wskaźników, zmiany zakresów przedsięwzięć czy alokacji środków pomiędzy przedsięwzięciami, zmiany stosowanych narzędzi komunikacji, korekty grup docelowych). Raporty monitorujące i ewaluacyjne publikowane będą na stronie internetowej LGD, a także zostaną udostępnione do wglądu w biurze stowarzyszenia.

2. Proces aktualizacji LSR

Nadzór nad realizacją i aktualizacją LSR należy do kompetencji Zarządu, który jest również odpowiedzialny za przeprowadzenie procesu aktualizacji LSR. Jednostką wspomagającą, wykonującą na bieżąco czynności techniczne związane z procesem aktualizacji LSR jest biuro LGD. Zarząd odpowiedzialny jest za analizę i ocenę danych zgromadzonych lub przygotowanych przez biuro LGD. LSR wymaga aktualizacji w zakresie przewidzianym w obowiązujących przepisach prawa, może być wynikiem prowadzonego monitoringu i ewaluacji, procesu zarządzania na poziomie strategicznym i/lub operacyjnym, a także wynikać z zaleceń Urzędu Marszałkowskiego oraz zmiany przepisów prawa lub wytycznych. W ramach aktualizacji LSR stosuje się proces konsultacji społecznych trwających 7 dni kalendarzowych (uwagi formułowane przez Urząd Marszałkowski nie wymagają zachowania trybu konsultacji społecznych). Po weryfikacji przesłanek do aktualizacji LSR i uznania ich za zasadne, Zarząd, we współpracy z biurem, inicjuje proces konsultacji społecznych i dokonuje czynności w zakresie dookreślenia zakresu i brzmienia proponowanych zmian, a także określenia metod angażowania społeczności lokalnej w proces aktualizacji strategii przy wykorzystaniu dostępnych kanałów informacyjnych. Wśród ww. metod znaleźć się mogą w szczególności:

- zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD,
- konsultacje indywidualne w biurze LGD dla interesariuszy LSR, podczas których będą oni mogli zapoznać się z proponowanymi zmianami, przedstawić swoje opinie i rekomendacje.

Po przeprowadzonych konsultacjach społecznych Zarząd dokonuje przeglądu zgłaszanych w ramach konsultacji uwag i decyduje o ich uwzględnieniu lub odrzuceniu, a następnie zatwierdza aktualizację LSR stosowną uchwałą oraz składa wniosek do Urzędu Marszałkowskiego o zatwierdzenie zaktualizowanej LSR.

Tabela 20. Działania ewaluacyjne

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Stopień osiągania celów LSR, poprzez realizację wskaźników LSR	Komisja Rewizyjna	❖ ankiety beneficjentów, ❖ sprawozdania beneficjentów, ❖ rejestr danych LGD, ❖ raporty monitorujące Biura LGD.	ocena roczna (dokonywana przed WZC w kolejnym roku)	**Skuteczność:** Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów. **Użyteczność:** Określenie stopnia zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągniecia rezultatów podejmowanych przedsięwzięć.
Wpływ realizacji LSR na rozwój społeczny i gospodarczy obszaru LGD	Komisja Rewizyjna	❖ rejestr danych LGD, ❖ dane statystyki publicznej (BDL GUS, PUP, IOSS), ❖ ankiety beneficjentów, ❖ raporty monitorujące Biura LGD	ocena roczna (dokonywana przed WZC w kolejnym roku)	**Trafność:** globalny wpływ działań LGD na procesy rozwojowe zachodzące na terenie gmin tworzących LGD, ocena stopnia, w jakim przyjęte założenia LSR odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów **Trwałość:** ocena, czy pozytywne efekty przedsięwzięć mogą trwać po zakończeniu realizacji LSR
Plan działania LSR	Komisja Rewizyjna	❖ rejestr danych LGD, ❖ raporty monitorujące Biura LGD	ocena roczna (dokonywana przed WZC w kolejnym roku)	Ocena zgodności ogłaszanych konkursów i realizowanych projektów z planem działania określonym w LSR
Budżet LSR	Komisja Rewizyjna	❖ rejestr danych LGD, ❖ raporty monitorujące Biura LGD	ocena roczna (dokonywana przed WZC w kolejnym roku)	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia
Skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej	Komisja Rewizyjna	❖ ankiety on-line wypełnione przez beneficjentów, ❖ raporty monitorujące Biura LGD	ocena roczna (dokonywana przed WZC w kolejnym roku)	**Skuteczność:** Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona, jako liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społeczności.

Źródło: Opracowanie własne

ROZDZIAŁ XI. WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

Bazy danych statystycznych: Bank Danych Lokalnych, Bank Danych Regionalnych, Polska w Liczbach, Główny Urząd Statystyczny, Monitor Rozwoju Lokalnego
Europejski Zielony Ład, Komisja Europejska, 2021
Ewaluacja zewnętrzna w ramach KSOW małopolskich lokalnych strategii rozwoju,
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021, dane cząstkowe, Główny Urząd Statystyczny, 2022
Organizacje pozarządowe w Województwie Małopolskim, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków, 2022
Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027
Raport „Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi" FDPA, 2022
Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014–2020
Powszechny Spis Rolny 2020, Główny Urząd Statystyczny, 2022
Program Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027
Elementy Szczegółowego Opisu Priorytetów dla Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027
Raport z badania kondycji rodzin w Małopolsce 2019 – Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków, UMWM, 2019
Rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa Województwa Małopolskiego do 2030, MUW, 2022
Turystyka w województwie małopolskim w latach 2020 i 2021, GUS, Kraków, 2022
Strategia Rozwoju Gminy Czernichów na lata 2021–2030
Strategia Rozwoju Gminy Liszki na lata 2021–2030
Strategia Rozwoju Gminy Mogilany na lata 2021–2030
Strategia Rozwoju Gminy Skawina na lata 2021–2030
Strategia Rozwoju Gminy Świątniki Górne do 2030 roku
Strategii Rozwoju Gminy Zabierzów do 2030 r.
Strategia Rozwoju Powiatu Krakowskiego Powiat Krakowski 2030
Strategia Metropolia Krakowska 2030
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego – Małopolska 2030

ROZDZIAŁ XII. ZAŁĄCZNIKI DO LSR

1. Cele i przedsięwzięcia

Tabela 21. Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C1 **Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe**	grupy docelowe	sposób realizacji
1 199 771,00 FEM (EFRR)	P.1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kultury oraz zachowanie i szersze udostępnienie dziedzictwa kulturowego	mieszkańcy, turyści	konkurs
65 000,00 PS WPR (EFRROW)	P.1.2. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – podejmowanie działalności gospodarczej	osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą, kobiety, ludzie młodzi	konkurs
235 000,00 PS WPR (EFRROW)	P.1.3. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – rozwijanie działalności gospodarczej	przedsiębiorcy prowadzący mikro lub małe przedsiębiorstwo	konkurs
600 000,00 PS WPR (EFRROW)	P.1.4. Rozwój oferty oraz upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru Blisko Krakowa w oparciu o potencjał w rozwoju lokalnym (zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych) wraz z wykorzystaniem produktu Skarby Blisko Krakowa	mieszkańcy obszaru LGD, turyści, organizacje pozarządowe, JST	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C2 **Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego**	grupy docelowe	sposób realizacji
150 000,00 PS WPR (EFRROW)	P.2.1. Edukacja klimatyczna i promowanie innowacyjnych rozwiązań dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGD	mieszkańcy obszaru LGD, JST, organizacje pozarządowe	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C3 **Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne**	grupy docelowe	sposób realizacji
400 000,00 FEM (EFS+)	P.3.1. Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	osoby wykluczone społecznie, osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie, ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji, JST, organizacje pozarządowe	konkurs
151 245,00 FEM (EFS+)	P.3.2. Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna, osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo	osoby wykluczone społecznie, osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie, ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji, JST, organizacje pozarządowe	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)
150 000,00 PS WPR (EFFROW)	P.3.3. Włączenie społeczne – działania aktywizujące ludzi młodych, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)
100 000,00 PS WPR (EFFROW)	P.3.4. Wspólna aktywność i lokalne przywództwo – integracja społeczna oraz rozwój kompetencji liderów lokalnych	liderzy lokalni	konkurs (możliwość realizacji operacji własnej w ramach konkursu)
1 700 000,00 PS WPR (EFRROW)	P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, infrastruktury społecznej i usług, w tym dostępności dla osób będących w niekorzystnej sytuacji	ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji, liderzy lokalni, JST, organizacje pozarządowe	konkurs

2. Plan działania - wskazujący harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu

Tabela 22. Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	**Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz oferty czasu wolnego na obszarze LGD Blisko Krakowa w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe**													
P.1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kultury oraz zachowanie i szersze udostępnienie dziedzictwa kulturowego	RCO077 – liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFRR)
	PLRO141 – liczba instytucji kultury objętych wsparciem	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFRR)
	RCO074 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0,00%	6000	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFRR)
	RCO080 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFRR)
P.1.2. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – podejmowanie działalności gospodarczej	Wp.1.2 – liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa	0	0,00%	2	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR (EFRROW)

P.1.3. Rozwój przedsiębiorczości związanej z branżą turystyczną i ofertą czasu wolnego – rozwijanie działalności gospodarczej	Wp.1.3 – liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0	0,00%	4	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR (EFRROW)
P.1.4. Rozwój oferty oraz upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru Blisko Krakowa w oparciu o potencjał w rozwoju lokalnym (zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych) wraz z wykorzystaniem produktu Skarby Blisko Krakowa	Wp.1.4 – liczba operacji w zakresie wykorzystania zasobów kulturowych, przyrodniczych i historycznych, które otrzymały wsparcie w ramach LSR	0	0,00%	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR (EFRROW)
Wskaźnik rezultatu Wr.1.1	RCR077. Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	0		0		200		500		0		0		FEM (EFRR)
Wskaźnik rezultatu Wr.1.2	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich – nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0		0		2		0		0		0		PS WPR (EFRROW)
Wskaźnik rezultatu Wr.1.3	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR)	0		0		4		0		0		0		PS WPR (EFRROW)

Wskaźnik rezultatu Wr.1.4	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0		0		100		100		200		100		PS WPR (EFRROW)

C.2.	**Lokalna społeczność przygotowana do przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i wsparcia ochrony środowiska naturalnego**													
P.2.1. Edukacja klimatyczna i promowanie innowacyjnych rozwiązań dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGD	Wp.2.1 – liczba operacji na rzecz edukacji klimatycznej i promowania innowacyjnych rozwiązań	0	0,00%	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR (EFRROW)
Wskaźnik rezultatu Wr.2.1	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	0		0		0		0		340		0		PS WPR (EFRROW)

C.3.	Wzmocnienie aktywności i zaangażowania mieszkańców obszaru LGD wraz z poprawą dostępności oraz wykształceniem odporności na niekorzystne zmiany społeczne													
P.3.1. Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	PLKCO02 – liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	0	0,00%	0	0,00%	104	45,22%	126	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)
	PLKLCO03 – liczba opiekunów faktycznych /nieformalnych objętych wsparciem w programie	0	0,00%	0	0,00%	2	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)
	PL0CO03 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0,00%	0	0,00%	208	45,22%	252	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)
	PL0CO04 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0,00%	0	0,00 %	8	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)
P.3.2. Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna, osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo	EECO02+04 – liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie	0	0,00%	0	0,00%	91	79,13%	24	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)
	EECO12 – liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	0	0,00%	0	0,00%	5	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)
	PL0CO03 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0,00%	0	0,00%	192	80,00%	48	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)
	PL0CO04 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0,00%	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	FEM (EFS+)

P.3.3. Włączenie społeczne – działania aktywizujące ludzi młodych, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Wp.3.3 – liczba operacji w zakresie działań aktywizacyjnych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR (EFRROW)
P.3.4. Wspólna aktywność i lokalne przywództwo – integracja społeczna oraz rozwój kompetencji liderów lokalnych	Wp.3.4 – liczba operacji ukierunkowanych na rozwój kompetencji liderów lokalnych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR (EFRROW)
P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, infrastruktury społecznej i usług, w tym dostępności dla osób będących w niekorzystnej sytuacji	Wp.3.5 – liczba operacji w zakresie poprawy dostępności do małej infrastruktury	0	0,00%	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR (EFRROW)
Wskaźnik rezultatu Wr.3.1.1	PLKLCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	0		0		5		0		0		0		FEM (EFS+)
Wskaźnik rezultatu Wr.3.1.2	PLKCR03 – liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	0		0		1		0		0		0		FEM (EFS+)
Wskaźnik rezultatuWr.3.1.3	PLKLCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	0		0		2		0		0		0		FEM (EFS+)

Wskaźnik rezultatu Wr.3.1.4	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w efekcie realizacji projektu	0		0		1		0		0		0		FEM (EFS+)
Wskaźnik rezultatu Wr.3.2.1	EECR03 – liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0		0		40		20		0		0		FEM (EFS+)
Wskaźnik rezultatu Wr.3.2.2	EECR04 – liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	0		0		1		0		0		0		FEM (EFS+)
Wskaźnik rezultatu Wr.3.3	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0		0		0		48		0		0		PS WPR (EFRROW)
Wskaźnik rezultatu Wr.3.4	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	0		0		0		30		0		0		PS WPR (EFRROW)

Wskaźnik rezultatu Wr.3.5	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0		0		200		300		500		200	PS WPR (EFRROW)

3. Budżet LSR - w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia

Tabela 23. Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	**Program/Fundusz**			**Środki ogółem (EUR)**
	PS WPR/ EFRROW	**FEM/EFRR***	**FEM/EFS+***	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	3 000 000,00	1 199 771,00	551 245,00	4 751 016,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	662 500,00	97 277,00	97 277,00	857 054,00
Razem	3 662 500,00	1 297 048,00	648 522,00	5 608 070,00

** Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.*

*** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.*

4. Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata

Tabela 24. Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
PS WPR (EFRROW)	0,00	0,00%	300 000,00	10,00%	1 700 000,00	66,67%	750 000,00	91,67%	250 000,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
FEM (EFS+)	0,00	0,00%	0,00	0,00%			551 245,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
FEM (EFRR)	0,00	0,00%	1 199 771,00	100,00%			0,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
RAZEM	0,00	0,00%	1 499 771,00	31,57%			3 001 245,00	94,74%	250 000,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%

Spis tabel

Tabela 1. Podstawowe dane o gminach obszaru LGD 15
Tabela 2. Ludność wg funkcjonalnych grup wieku – stan na 31.12.2020 r. 30
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na obszarze LGD w latach 2016–2020 32
Tabela 4. Rodzaje przeważającej działalności gospodarczej w 2021 r. 33
Tabela 5. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LGD w latach 2016–2020 33
Tabela 6. Pracujący i zatrudnieni według sektorów ekonomicznych na obszarze powiatu krakowskiego w latach 2020 oraz 2021 35
Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach członkowskich LGD w latach 2016-2020 36
Tabela 8. Bezrobotni zarejestrowani na obszarze LGD według poszczególnych grup i wieku w 2020 36
Tabela 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016–2020, wyrażony w %.... 37
Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców 38
Tabela 11. Dochody budżetów gmin bez miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca (zł) 39
Tabela 12. Wydatki budżetów gmin członkowskich LGD na 1 mieszkańca 40
Tabela 13. Analiza SWOT 44
Tabela 14. Zgodność celów LSR z podstawowymi dokumentami strategicznymi poziomu krajowego, regionalnego 53
Tabela 15. Matryca budowy logiki celów LSR 61
Tabela 16. Cele i przedsięwzięcia oraz źródła ich finansowania 62
Tabela 17. Wskaźniki produktu i rezultatu LSR 73
Tabela 18. Kamienie milowe 79
Tabela 19. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR 81
Tabela 20. Działania ewaluacyjne 86
Tabela 21. Cele i przedsięwzięcia 88
Tabela 22. Plan działania 90
Tabela 23. Budżet LSR 96
Tabela 24. Plan wykorzystania budżetu LSR 97

Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa obszaru LGD 16

Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców 30

Rysunek 3. Odsetek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na obszarze LGD w latach 2016-2020 31

Rysunek 4. Saldo migracji ogółem na 1000 ludności 31

Rysunek 5. Przyrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na obszarze LGD w latach 2016–2020 32

Rysunek 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w sektorze turystyki na 1000 mieszkańców w latach 2016–2020 34

Rysunek 7. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w latach 2016–2020 35

Rysunek 8. Stopa bezrobocia w latach 2016-2020 (liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym) 37

Rysunek 9. Dochody budżetów gmin bez miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca (zł) 40

Rysunek 10. Wydatki budżetów gmin członkowskich LGD na 1 mieszkańca 40

Rysunek 11. Sformułowane cele LSR 60

Signature Not Verified
Dokument podpisany przez Beata Skalska
Data: 2026.04.20 17:56:24 CEST

Signature Not Verified
Dokument podpisany przez Michał Kędzierski
Data: 2026.04.20 19:09:03 CEST